

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

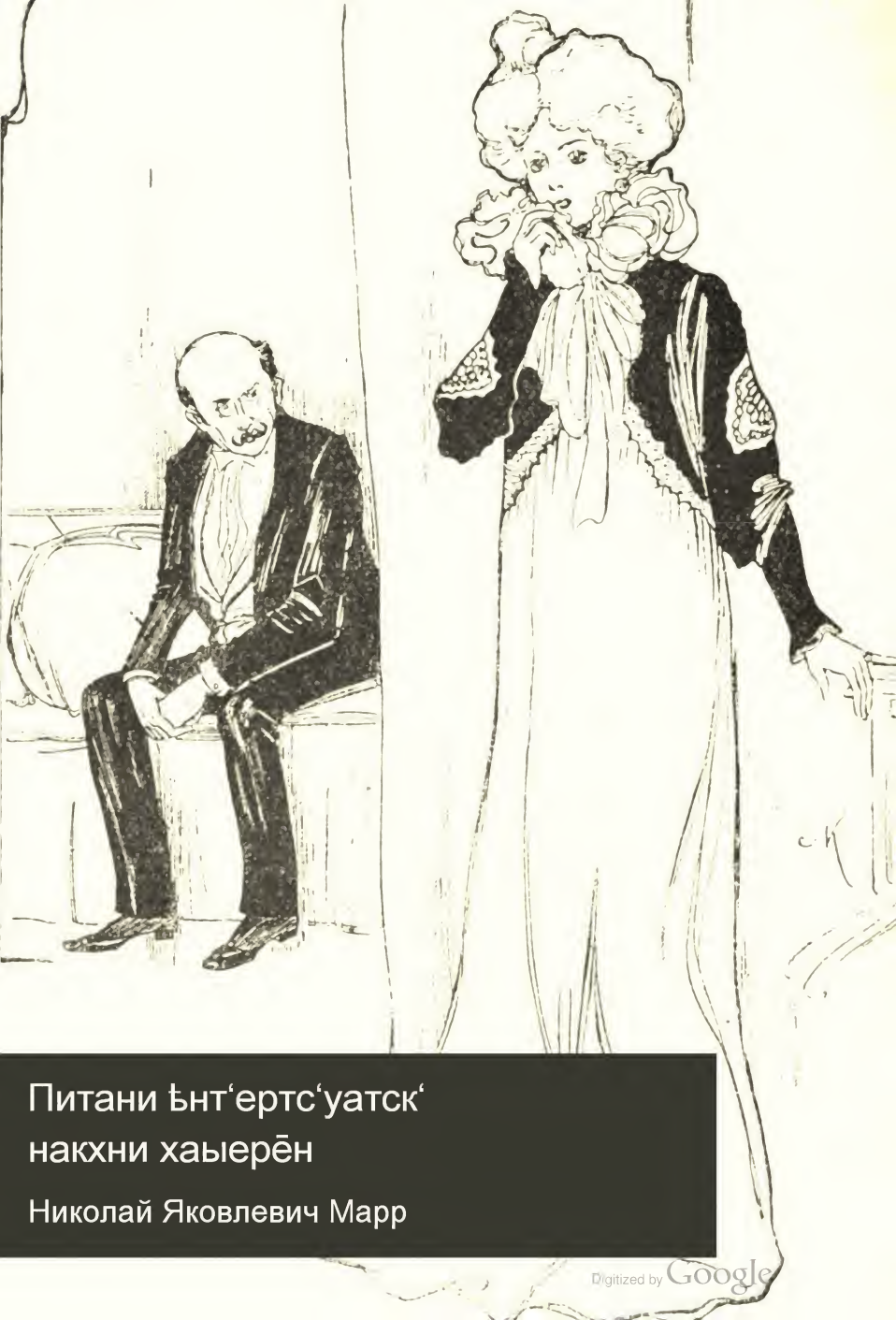
Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

Питани Ынт'ертс'уатск'
накхни хаыерён

Николай Яковлевич Марр

3214.74

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

JOHN HARVEY TREAT

OF LAWRENCE, MASS.

(Class of 1862)

over
0

9 3264,74.

Н. МАРРЪ.

ДРЕВНЕАРМЯНСКАЯ ХРЕСТОМАТІЯ

СЪ

АРМЯНСКО-РУССКИМЪ СЛОВАРЕМЪ

ДЛЯ

НАЧИНАЮЩИХЪ.

Ն. ՄԱՐՐ

ՊԻՏԱՆԻ ԸՆԹԵՐՅՈՒԱԾԶ ՆԱԽՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ

ԸՆԴ ՈՐՈՒՄ

ՐԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ

Ի ՊԻՏՍ

ՆՈՐԱՎԱՐԺԻՑ

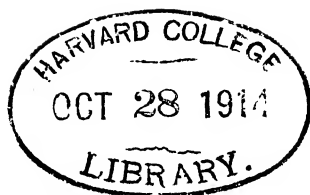
С.-Петербургъ,
1893.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ
ՌԵԽԻԲ

Типографія Я. И. Либермана. } Զպարան Յ. Ի. ԼԻԲԵՐՄԱՆԻ

3264.74

Treat fund

Напечатано по опредѣленію Факультета Восточныхъ языковъ
отъ 5-го Октября 1892 г.

Исправляющій должность Декана *И. Березинъ*.

И. д. Секретаря *К. Голстунскій*.

ВОИНСКОЕ ДѢЛО 1915

Типографія Я. И. Либермана, Вознесенскій пр., 38—4.

СОДЕРЖАНИЕ.

	СТР.
1. Предисловіе	I
2. Опечатки въ Хрестоматіи	IV
3. Хрестоматія:	1—62
I. Бытіе, 1, 1—31	1
II. Исходъ, 2, 1 ¹⁷	4
III. Евангеліе отъ Маттея, 21, 1—46.	6
IV. » » 23, 1—39	10
V. Поученія и рассказы св. отцовъ	14
VI. Видѣніе старца	16
VII. Моисей Хоренскій, Географія	18
VIII. » » О Тиграви	19
IX. » » а) Письмо Авгаря къ Спасителю	21
б) Отвѣтъ Спасителя	22
X. Фаустъ Византійск., О полководцѣ армянъ Мушерѣ	23
XI. » » а) О походе епископа Іоанна	24
б) О походе епископа Іоанна	27
XII. Египтѣ (Елисей), О любви къ Богу	28
XIII. Лазарь Парпскій, Призывъ Вардана къ возстанію противъ невѣрныхъ персовъ	29
XIV. Египтѣ (Елисей), Война армянъ съ персами на берегу Тигмута	31
XV. Лазарь Парпскій, Письмо къ Ваану Мамаконяну	34
XVI. Езникъ Кульпинскій, О религіи персовъ	38
XVII. Себэосъ, Чудо въ Сузѣ отъ мощей пророка Данила	40
XVIII. Аристакесъ Ластивертскій, О погромѣ города Ани въ 1064 году	41
XIX. Аристакесъ Ластивертскій, Люди-краса земли	44
XX. Моисей Хоренскій, О Хри	46
XXI. » » Ворона въ чужихъ перьяхъ	51
XXII. Нерсесъ Ламбронскій, Письмо къ самодержавному князю Леону	53
XXIII. Нерсесъ Благодатный, Плачъ Эдессы	54
XXIV. Варданъ Великій, Тропарь Сергію Воєводѣ	60
4. Армянско-русскій Словарь къ Хрестоматіи	65—171
5. Дополненія и поправки къ Словарю	172

Предисловіе.

При составленіи подлежащей Хрестоматіи со Словаремъ я имѣлъ въ виду своихъ слушателей, студентовъ Восточнаго Факультета по разрядамъ Армянско-Грузинско-Персидскому и Санскритско-Персидско-Армянскому. Для первоначальныхъ занятій по армянскому языку до сихъ поръ у насъ была въ употребленіи Хрестоматія или проф. Карріера, съ армянско-французскимъ глоссаріемъ (*Grammaire Arménienne par M. Lauer, traduite, revue et augmentée d'une chrestomathie et d'un glossaire par A. Carrière, Paris 1883*) или, главнымъ образомъ, Петермана, съ армянско-латинскимъ словаремъ (*I. H. Petermann, Brevis linguae armeniacae grammatica, litteratura, chrestomathia cum glossario, Lipsiae 1872*). Небольшой объемъ подобныхъ пособій, какъ нельзя лучше, соотвѣтствуетъ ихъ назначенію и особенно удобенъ для занятій у насъ на Факультетѣ, гдѣ при довольно пространной программѣ армянской словесности нельзя удѣлять много времени подготовительному чтенію текстовъ съ цѣлю ознакомленія съ элементами армянскаго языка и главнѣйшими особенностями строя айканской рѣчи; при томъ и нѣтъ основанія медлить переходомъ отъ отрывковъ къ чтенію непосредственно отдѣльныхъ авторовъ, когда въ изданіяхъ армянскихъ классиковъ не ощущается недостатка. Въ истекшее осеннее полугодіе я уже имѣлъ случай убѣдиться, что въ одинъ семестръ студентъ можетъ освоиться съ началами армянской грамматики и прочесть всю нашу, хотя и болѣешую сравнительно съ названными иностранными учебниками, Хрестоматію.

II

О выборѣ и расположеніи статей говорить нечего, развѣ обмолвиться, что уже въ этой начальной хрестоматіи занимающійся будетъ имѣть случай испробовать свои силы надъ текстами значительной трудности, и что отрывки изъ историковъ слѣдуютъ другъ за другомъ по времени сообщаемыхъ въ нихъ событій. Источники, откуда заимствованы тѣ или другія статьи, указаны въ Словарѣ при именахъ лицъ, которымъ принадлежатъ или приписываются произведенія. Кое-гдѣ въ текстахъ сдѣланы незначительныя измѣненія. Кстати, въ статьѣ «О Хріи» М. Хоренскаго отъ слова *չ կենցաղաւորակարգչի* (стр. 48, строчка 4) надо отнять букву *չ*, въ началѣ, перешедшую къ нему, по недосмотру переписчиковъ или издателей (Венец., 1865 г.), отъ предшествующаго слова *հանգիստ*.

Правописанія я держался древняго, даже *ւ* = *ю* предпочитая писанію *л*; *ա* = *о* лишь въ нѣсколькихъ мѣстахъ транскрибировано позднѣйшимъ .. Въ образчикахъ языка болѣе поздняго времени (XII в.) сохранены кое-какія черты вульгарной орфографіи.

При печатаніи нѣкоторыя буквы, по преимуществу *լ* и *չ*, ломались, такъ въ иныхъ экземплярахъ изъ *հարգարէ* (стр. 7, строчка 1) получилось несуществующее слово *սարգարէ*, или не выходили ясно характерныя черточки буквъ *ւ* и *չ*, отличающія ихъ отъ *л* и *ч*, но подобныя неясности легко признать; часть ихъ была возможность подправить рукою, такъ какъ Хрестоматія издана всего въ ста съ небольшимъ экземплярахъ. Въ двухъ трехъ случаяхъ буквы повыскакали передъ печатаніемъ и были вставлены наборщикомъ не на мѣсто, а нѣсколько опечатокъ, къ сожалѣнію, ускользнуло и отъ моего вниманія; всѣ эти типографскія погрѣшности прошу исправить по прилагаемому (см. стр. IV) списку опечатокъ до начала чтеній.

Словарь составленъ по новому образцу; въ приготовленной мною къ изданію Начальной Грамматикѣ Древнеармянскаго языка уяснено все то, что можетъ казаться непонятнымъ въ этомъ отношеніи. Пока до-

статочно сказать, что при именахъ шрифтомъ цитеро я указываю лишь исходы основъ, а не падежи, ослабления же гласнаго элемента въ конечномъ слогѣ основъ приводятся рядомъ въ скобкахъ. Исключительныя ослабления назалированныхъ основъ — *и* въ прямыхъ падежахъ мн. числа (въ *и*) указываются приписываніемъ *и* или *и*, въ скобкахъ, рядомъ съ *и*. Въ глаголахъ вспомогательную часть отъ темы всегда отдѣляетъ тирэ (—); прямая скобка () отдѣляетъ древнія причастныя окончанія, служащія для образованія темы настоящаго времени, прош. несов. и сослаг. наклон. и пр. отъ основы аориста, назначеніе которой извѣстно изъ Грамматики. Окончаніе аориста я указываю шрифтомъ цитеро лишь при тѣхъ глаголахъ, которые имѣютъ общій аористъ или представляютъ какое либо уклоненіе въ образованіи этого времени. Знаками ' и какъ въ именахъ, такъ въ глаголахъ указывается на присутствіе въ слогѣ подвижнаго гласнаго и на то, находится ли онъ подъ удареніемъ (') или нѣтъ (~); изъ Грамматики извѣстны измѣненія, усиленіе или ослабленіе, подвижныхъ гласныхъ въ зависимости отъ перемѣщенія удареній, равно какъ условія и случаи ихъ перемѣщенія.

Въ Словарь включенъ десятокъ другой словъ изъ наиболѣе употребительныхъ, хотя и неимѣющихся въ Хрестоматіи; большею частью, это—слова тождественныя по формѣ съ встрѣчающимися въ текстѣ, но отличающіяся отъ нихъ значеніемъ. Сокращенія названий статей, при ссылкахъ въ Словарѣ, будутъ вполне понятны для справляющихся во время перевода отрывковъ; отмѣтимъ впрочемъ, что *Георг* = VII статья Хрестоматіи, *Объ еп. Іоан.* = XI а статья, *Объ еп. Іоан. II* = XI б статья, *Л. Парр.*, *Ист.* = XIII статья и *Хр.* = XX статья.

Н. М.

26 января 1893 г. С.-Петербургъ.

Օպечатки въ Хрестоматіи:

стр.	строка	НАПЕЧАТАНО	СЛѢДУЕТЪ.
10	7	сверху <i>գայց</i>	<i>բայց</i>
19	1	снизу <i>զուարճայցէ</i>	<i>զուարճանայցէ</i>
25	2	„ <i>խորգահանդեձ</i>	<i>խորգահանդերձ</i>
24	2	сверху <i>երկեղն</i>	<i>երկեղին</i>
30	9	„ <i>հայսց</i>	<i>հայոց</i>
31	7	„ <i>երկոքան</i>	<i>երկոքեան</i>
45	7	„ <i>բարձրութեամբն</i>	<i>բարձրութեամբն</i>
»	1	снизу <i>տառե-</i>	<i>տառե-</i>
49	1—2	сверху <i>զիւրաքաշիւրն</i>	<i>զիւրաքանշիւրն</i>
53	8—9	„ <i>գիտութեմբ</i>	<i>գիտութեամբ</i>

**ДРЕВНЕАРМЯНСКАЯ
ХРЕСТОМАТІЯ**

**ՊԻՏԱՆԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ
ՆԱԽՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ**

Ա. Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ:

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ի սկզբանէ արար աստուած զերկին և զերկիր: * Եւ երկիր էր աներևոյթ և անպատրաստ. և խաւար 'ի վերայ անդնդոց. և հոգի աստուծոյ շրջէր 'ի վերայ ջուրց: * Եւ ասաց աստուած. եղիցի լոյս. և եղև լոյս: * Եւ ետես աստուած զլոյսն. զի բարի է. և մեկնեաց աստուած 'ի մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւարին: * Եւ կոչեաց աստուած զլոյսն տիւ և զխաւարն կոչեաց գիշեր. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր մի: * Եւ ասաց աստուած. եղիցի հաստատութիւն 'ի մէջ ջրոցդ, և եղիցի մեկնեւ 'ի մէջ ջուրցդ և ջուրց. և եղև այնպէս: * Եւ արար աստուած զհաստատութիւնն. և անջրպետեաց աստուած 'ի մէջ ջրոյն, որ 'ի ներքոյ հաստատութեանն, և 'ի մէջ ջրոյն, որ 'ի վերայ հաստատութեանն: * Եւ կոչեաց աստուած զհաստատութիւնն երկին. և ետես աստուած. զի բարի է. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր երկրորդ: * Եւ ասաց աստուած. ժողովեացին ջուրքդ, որ 'ի ներքոյ երկնից, 'ի ժողով մի, և երևեսցի ցամաքն. և եղև այնպէս. և ժողովեացն ջուրքն, որ 'ի ներքոյ երկնից,

'ի ժողովս իւրեանց. և երևեցաւ ցամաքն: * Եւ 10
 կոչեաց աստուած զցամաքն երկիր. և զժողովս
 քուրցն կոչեաց ծովս. և ետես աստուած. զի բարի
 է: * Եւ ասաց աստուած. բղխեսցէ՛ երկիր բանջար 11
 խոտոյ՝ սերմանել սերմն ըստ ազգի և ըստ նմանու-
 թեան և ծառ պտղաբեր՝ առնել պտուղ ըստ ազգի
 իւրում: որոյ սերմն իւր 'ի նմին ըստ ազգի 'ի
 նմանութիւն 'ի վերայ երկրի. և եղև այնպէս: * Եւ 12
 եհան երկիր բանջար խոտոյ՝ սերմանել սերմն, որ է
 'ի վերայ ամենայն երկրի, և փայտ պտղաբեր՝ առ-
 նել պտուղ, որոյ սերմն իւր 'ի նմին ըստ ազգի 'ի
 վերայ երկրի. և ետես աստուած. զի բարի է: * Եւ 13
 եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր երրորդ: * Եւ 14
 ասաց աստուած՝ եղիցի՛ն լուսաւորք 'ի հաստատու-
 թեան երկնից՝ 'ի լուսաւորութիւն 'ի վերայ երկրի.
 և մեկնել 'ի մէջ տուրնջեան և 'ի մէջ գիշերոյ. և
 եղիցին 'ի նշանս, և 'ի ժամանակս և յաւուրս և
 'ի տարիս: * Եւ եղիցին 'ի լուսաւորութիւն 'ի հա- 15
 ստատութեան երկնից ծագել յերկիր. և եղև այն-
 պէս: * Եւ արար աստուած զերկուս լուսաւորսն 16
 զմեծամեծս՝ զլուսաւորն մեծ յիշխանութիւն տու-
 րնջեան և զլուսաւորն փոքր յիշխանութիւն գի-
 շերոյ. և զաստեղս: * Եւ ե՛ր զնոսա աստուած 'ի 17
 հաստատութեան երկնից լուսատու լինել յերկիր:
 * Եւ իշխել տուրնջեան և գիշերոյ և մեկնել 'ի 18
 մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւարին. և ետես աստու-
 ած. զի բարի է: * Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղոր- 19
 դայն՝ աւր չորրորդ: * Եւ ասաց աստուած. հանցե՛ն 20

Զուրք զեռունս շնչոց կենդանեաց, և թռչունս
 թեալորս 'ի վերայ երկրի՝ ըստ հաստատութեան
 երկնից. և եղև այնպէս: * Եւ արար աստուած 21
 կէտս մեծամեծս և զամենայն շունչ զեռնոց կեն-
 դանեաց, զոր հանին ջուրք ըստ ազգի իւրեանց,
 և զամենայն թռչունս թեալորս ըստ ազգի. և ետես
 աստուած. զի բարի' են: * Եւ աւրհնեաց զնոսա աս- 22
 տուած և սուհ. աճ' եցէ՛ք և բազմացարո՛ւք, և լըն՛ք
 զջուրսդ, որ 'ի ծովս. և թռչունքդ բազմացի'ն 'ի
 վերայ երկրի: * Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ 23
 աւր հի'նգերորդ: * Եւ ասաց աստուած. հանցէ
 երկիր շունչ կենդանի ըստ ազգի չորքոտանի և
 սողունս և զազանս երկրի ըստ ազգի. և եղև այն-
 պէս: * Եւ արար աստուած զզազանս երկրի ըստ 25
 ազգի և զանասունս ըստ ազգի և զամենայն սո-
 ղունս երկրի ըստ ազգի իւրեանց. և ետես աստու-
 ած. զի բարի' են: * Եւ ասաց աստուած. արասցո՛ւք 26
 մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան,
 և իշխեսցեն ձկանց ծովու և թռչնոց երկնից և
 անասնոց և ամենայն երկրի և ամենայն սողնոց,
 որ սողին 'ի վերայ երկրի:

* Եւ արար աստուած զմարդն 'ի պատկեր իւր. 27
 ըստ պատկերի աստուծոյ արար զնա. արու և էգ
 արար զնոսա: * Եւ աւրհնեաց զնոսա աստուած՝ 28
 և սուհ. աճ' եցէ՛ք և բազմացարո՛ւք՝ և լըն՛ք զերկիր.
 և տիրեցէ՛ք դմա. և իշխեսցէ՛ք ձկանց ծովու և
 թռչնոց երկնից և ամենայն անասնոց և ամենայն
 երկրի և ամենայն սողնոց, որ սողին 'ի վերայ եր-

կրի: * Եւ ասաց աստուած. ահաւաղիկ ետո՛ւ ձեզ 29
 զամենայն խոտ սերմանելի՝ սերմանել սերմն ըստ
 ազգի և ըստ նմանութեան, որ է 'ի վերայ ամե-
 նայն երկրի, և ամենայն փայտ, որ ունիցի յինքեան
 պտուղ սերման սերմանելոյ՝ ձե՛զ լինցի 'ի կերա-
 կուր: * Եւ ամենայն զազանաց երկրի և ամենայն 30
 թռչնոց երկնից և ամենայն սողնոց, որ սողին 'ի
 վերայ երկրի՝ որ ունիցի շունչ կենդանի, և ամե-
 նայն խոտ դալձր 'ի կերակուր. և եղև այնպէս:
 * Եւ ետես աստուած զամենայն, զոր արար, և ահա 31
 բարի՝ են յոյժ. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝
 աւր վեցերորդ:

Բ. ԵԼՔ:

ԳԼՈՒԽ Ի.

Խաւսեցաւ տէր զամենայն զպատգամս զայ- 1
 սոսիկ՝ և ասէ:

* Ե՛ս եմ տէր աստուած քո, որ հանի զքեզ 2
 յերկրէն եգիպտացւոց 'ի տանէ ծառայութեան. * մի՛ 3
 եղիցին քեզ այլ աստուածք բաց յինէն: * Մի՛ ա- 4
 րասցես դու քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանու-
 թեան, որ ինչ յերկինս 'ի վեր, և որ ինչ յերկիր 'ի
 խոնարհ, և որ ինչ 'ի ջուրս 'ի ներքոյ երկրի. * մի՛ 5
 երկիրպագանիցես նոցա, և մի՛ պաշտեսցես զնո-
 սա. զի ե՛ս եմ տէր աստուած քո՝ աստուած
 նախանձոտ, որ հատուցանեմ զմեղս հարանց՝ որ-

դւոց, յերիս և 'ի չորս ազգս ատելեաց իմոց. * և 6
 առնեմ զողորմութիւն 'ի Հազար ազգս սիրելեաց
 իմոց, և ոչք պահեն զՀրամանս իմ: * Մի առնու- 7
 ցուս զանուն տեառն աստուծոյ քոյ 'ի վերայ սնո-
 տեաց. զի ոչ սրբեսցէ տէր զայն, որ առնուցու զա-
 նուն նորա 'ի վերայ սնոտեաց: * Յիշեսջի՛ր զաւրն 8
 շաբաթուց սրբե՛լ զնա. * զվեց աւր գործեսցես և 9
 արասցես զամենայն գործս քո. * յաւուրն եւթնե- 10
 րորդի շաբաթ տեառն աստուծոյ քում, մի՛ գործես-
 ցես 'ի նմա զամենայն գործ քո գո՛ւ և ուստր քո և
 դուստր քո, ծա՛ռայ քո և աղախին քո, ե՛զն քո և
 էշ քո և ամենայն անասուն քո և եկն քո և պան-
 դուխտն քո, որ 'ի քեզ: * Զի զվե՛ց աւր արար տէր 11
 աստուած զերկինս և զերկիր և զծով և զամենայն,
 որ 'ի նոսա, և Հանգեաւ յաւուրն եւթներորդի.
 վասն այնորիկ աւրՀնեաց տէր զաւրն եւթներորդ
 և սրբեաց զնա: * Պատուեա՛ զՀայր քո և զմայր 12
 քո. զի քեզ բարի՛ լինիցի և զի երկայնակեաց լի-
 նիցիս 'ի վերայ երկրին բարութեան, զոր տէր աս-
 տուած տացէ քեզ: * Մի՛ սպանաներ: * Մի՛ շնար: 13
 * Մի՛ գողանար: * Մի՛ սուտ վկայութիւն վկայեր 14
 զընկերէ քումմէ: * Մի՛ ցանկանար տան ընկերի քոյ 15
 և մի՛ անդոյ նորա. մի՛ ցանկանար կնոջ ընկերի 16
 քոյ և մի՛ ծառայի նորա և մի՛ աղախնոյ նո- 17
 րա և մի՛ հզին նորա և մի՛ իշոյ նորա և մի՛
 ամենայն անասնոյ նորա և մի՛ ամենայնի, զինչ ըն-
 կերի քոյ իցէ:

Գ. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԵՈՍԻ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի Ա.

Իբրեւ մաւտ եղեն յԵրուսաղէմ և եկին 'ի 1
Բեթփաղէ մերձ 'ի լեառն Զիթենեաց. յայնժամ Յի- 2
սուս արձակեաց երկուս յաշակերտացն իւրոց. * և ա- 3
սէ ցնոսա. երթայք 'ի գեղդ՝ որ առաջի ձեր է, և ան-
դէն գտանիցէք է՛շ կապեալ, և յաւանակ ընդ նմին,
լուծէ՛ք՝ ածէ՛ք ինձ: * Եւ եթէ դք ասիցէ ինչ ձեզ, 3
ասասջի՛ք, եթէ տեառն իւրեանց պիտոյ են. և վաղ-
վաղակի՛ առաքէ զնոսա: * Բայց այս ամենայն 4
եղև, զի լըցի՛ բան մարգարէին՝ որ ասէ. * ասա- 5
ցէք դստեր Սիովնի. ահա՝ թագաւոր քո գայ՝ քեզ
հեզ՝ և հեծեալ յէշ և 'ի յաւանակի իշոյ. * Գնա- 6
ցին աշակերտքն և արարին, որպէս հրամայեացն
նոցա Յիսուս. * և ածին զէշն և զյաւանակն. և 7
արկին զնոքաւք ձորձս, և նստա՛ւ 'ի վերայ նո-
ցա: * Եւ բազում ժողովուրդք տարածեցին զհան- 8
դերձս իւրեանց 'ի ճանապարհին և այլք հատա-
նէին ոսոս 'ի ծառոց՝ և տարածանէին 'ի ճանա- 9
պարհին: * Եւ ժողովուրդն՝ որ առաջին և զկնի
երթային՝ աղաղակէին և ասէ՛ին. աւրհնութիւն
որդոյ Դաւթի, աւրհնեալ, որ զայ յանուն տեառն. 10
աւրհնութիւն 'ի բարձունս: * Եւ 'ի մօտանելն նորա
յԵրուսաղէմ՝ դըրդեցա՛ւ. քաղաքն ամենայն, և ասէ՛

ոյլ իցէ սա: * Եւ ժողովուրդքն ասեն. սա՛ է սար- 11
գարէն Յիսուս՝ որ 'ի Նազարեթէ՛ գալիլեացոց:
* Եւ եմոտ Յիսուս 'ի տաճարն և եհան ար- 12
տա՛քս զամենեսին, որ վաճառէինն և գնէին 'ի տա-
ճարի անդ. և զսեղանս Հատավաճառացն կործան-
եաց՝ և զաթո՛ռս աղաննեվաճառացն: * Եւ ասէ 13
ցնոսա. գրեալ է՝ տուն իմ տուն աղաւթից կո-
չիցի. և դուք արարէք զդա՛ այրս աւաղակաց:

* Եւ մատեան առ նա կոյրք և կա՛ղք 'ի տա- 14
ճարին, և բժշկեաց զնոսա: * Իբրեւ տեսին քահա- 15
նայապետքն և դպիրք՝ զսքանչելիսն, զոր արար, և
զմանկտին, որ աղաղակէին 'ի տաճարին և ասէին՝
աւրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, բարկացան. * և 16
ասեն ցնա. լմես, զինչ ասեն դոքա. ասէ ցնոսա Յի-
սուս՝ այո՛. չիցէ՛ ընթերցեալ ձեր՝ եթէ 'ի բերա-
նոյ տղայոց և ստընդիեցաց կատարեցե՛ր զաւրհ-
նութիւն: * Եւ թողեալ զնոսա, ե՛լ արտաքոյ քա- 17
ղաքին 'ի Բեթանիա, և անդ ագաւ:

* Եւ այգուցն իբրեւ դարձաւ անդրէն 'ի քա- 18
ղաքն՝ քաղցեալ. * և աեսեալ թզենի մի 'ի վերայ 19
ճանապարհին, եկն 'ի նա, և ո՛չինչ եգիտ 'ի նմա՝
բայց միայն տերեւ. և ասէ ցնա. մի՛ այսուհետեւ
'ի քէն պտուղ եղիցի յաւիտեան. և առ ժամայն
չորացաւ թզենին: * Իբրեւ տեսին աշակերտքն՝ զար- 20
մացան և ասեն, թէ զեա՛րդ վաղվաղակի ցամա-
քեցաւ թզենին: * Պատասխանի՛ ետ Յիսուս և ասէ 21
ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ունիցիք Հաւատս՝ և
ո՛չ երկմտիցէք՝ ոչ միայն զթզենւոյդ առնիցէք, այլ

Թէպէտ և լերինդ ասիցէք՝ բարձի՛ր և անկի՛ր 'ի
ծով, եղիցի՛. * և զամենայն ինչ, զոր և խնդրիցէք 22
յազաւթս հաւատովք՝ առնուցո՛ւք:

* Եւ իբրեւ եկն 'ի տաճարն, մատեան առ նա՛ 23
մինչդեռ ուսուցանէր, քահանայապետքն և ծերք
ժողովրդեանն՝ և ասին. որո՞վ իշխանութեամբ առ-
նես զայդ. և ո՞վ ետ քեզ զիշխանութիւնդ զայդ:

* Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. հարցից 24
և ե՛ս զձեզ բան մի. զոր թէ ասիցէք ինձ, և ես
ձե՛զ ասացից՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:

* Մկրտութիւն Յովհաննու ուստի՞ էր՝ յերկնից 25
թէ 'ի մարդկանէ: Եւ նոքա խորհէին ընդ մի-
մեանս և ասէին. * եթէ ասեմք յերկնից, ասէ ցմեզ. 26

իսկ ընդէ՞ր ո՛չ հաւատացէ՛ք նմա. և եթէ ասեմք
'ի մարդկանէ, երկնչի՛մք 'ի ժողովրդեանէն. զի ամե-
նեքին զՅովհաննէս իբրեւ զմարգարէ՛ ունին: * Պա- 27
տասխանի ետուն Յիսուսի և ասեն. ո՛չ գիտեմք:
Ասէ ցնոսա և նա. և ո՛չ ես ասեմ ձեզ՝ որով իշխա-
նութեամբ առնեմ զայս:

* Բայց զիմորդ թուի ձեզ. անն միոջ էին եր- 28
կո՛ւ որդիք, և մատուցեալ առ առաջինն՝ ասէ. որ-

դեակ՝ երթ այսաւր գործեա՛ յայգւոջ: * Նա՛ պա- 29
տասխանի ետ՝ և ասէ. երթամ տէր՝ և ո՛չ չոգաւ:

* Մատեաւ և առ մեւսն և ասէ՛ նոյնպէս. նա՛ 30
պատասխանի ետ՝ և ասէ. ո՛չ կամիմ. բայց յետոյ

զղջացաւ՝ և չոգաւ յայգին: * Արդ՝ ո՞յերկոցունց 31
արա՛ր զկամս հաւրն. ասեն՝ յետինն: Ասէ ցնոսա Յի-
սուս. ամէն ասեմ ձեզ, զի մաքսաւորք և պող-

նիկը՝ յառաջեսցեն քան զձեզ յարքայութիւն երկ-
նից: * Զի եկն Յովհաննէս ճանապարհաւ արդարու- 32
թեան՝ և ոչ հաւատացէք նմա. և մաքսաւորք և
պոռնիկք հաւատացին նմա, և դուք տեսէք՝ և ոչ
զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա:

* Այլ առակ լուարո՛ւք. Այր մի էր տանուտէր, 33
որ տնկեաց այգի և ցանգով պատեաց զնա, և փո-
րեաց ՚ի նմա հնձան և շինեաց աշտարակ. և ետ
զնա ցմշակս և զնաց ՚ի տար աշխարհ: * Իբրեւ 34
մերձեցաւ ժամանակ պտղոյ, առաքեաց զծառայս
իւր առ մշակսն՝ առնուլ զպտուղս նորա: * Եւ 35
կալեալ մշակացն զծառայս նորա, զոմն տանջեցին,
զոմն սպանին, զոմն քարկոծեցին: * Դարձեալ առա- 36
քեաց այլ ծառայս բազումս քան զառաջինսն, և
արարին նոցա նոյնպէս: * Յետոյ առաքեաց առ 37
նոսա զորդի իւր, և ասէ. Թերեւս ամաչեսցեն յոր-
դուոյ աստի իմմէ: * Իսկ մշակքն իբրեւ տեսին զոր- 38
դին, ասեն ընդ միտս. սա է ժառանգն, եկայք
սպանցուք զսա և կալցուք զժառանգութիւն սո-
րա: * Եւ առեալ հանին զնա արտաքոյ քան զայգին՝ 39
և սպանին: * Արդ՝ յորժամ եկեսցէ տէր այգւոյն, 40
զե՛նչ արասցէ մշակացն այնոցիկ: * Ասեն ցնա. 41
զէարսն չարաւ կորուսցէ. և զայգին տացէ այլոց
մշակաց, որք տայցեն նմա զպտուղս ՚ի ժամուս իւ-
րեանց: * Ասէ ցնոսա Յիսուս. չիցէ՞ երբէք ընթեր- 42
ցեալ ձեր ՚ի դիրս. զվէմն զոր անարգեցին շինաւղքն,
նա եղև զլուխ անկեան. ՚ի տեառնէ եղև այս, և է
սքանչելի յաչս մեր: * Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ, զի 43

բարձցի 'ի ձէնջ արքայութիւն աստուծոյ և տացի
 ազգի, որ առնիցէ զպտուղս նորա: * Եւ որ անկցի 44
 'ի վերայ վիմիս այսորիկ՝ փշրեսցի, և յոյր վերայ
 անկցի՝ հոսեսցէ զնա: * Իբրև լուան քահանայա- 45
 պետքն և դպիրք՝ և փարիսեցիք զառակս նորա,
 զիտացին, թէ վասն նոցա ասաց: * Եւ խնդրէին զնա 46
 ունել, գայց երկեան 'ի ժողովուրդոցն. քանզի իբրև
 զմարգարէ ունէին զնա:

Դ. ԱԻՅՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ:

Գ Լ Ո Ի Խ Ի Գ.

Յայնժամ խաւսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն 1
 և ընդ աշակերտսն իւր՝ և ասէ. * յաթոռն Մովսի- 2
 սի նստան դպիրքն և փարիսեցիք. * զամենայն ինչ՝ 3
 որ ասիցեն ձեզ՝ արարէ՛ք և պահեցէք. բայց ըստ
 գործոցն նոցա մի՛ առնէք, զի ասեն՝ և ոչ առնեն:
 * Կապեն բռնինս ծանո՞ւնս և դժուարակիրս, և 4
 զնեն 'ի վերայ ուսոց մարդկան. և մատամբ իւրեանց
 ոչ կամին շարժել զնոսա: * Եւ զամենայն գործս 5
 իւրեանց առնեն 'ի ցոյցս մարդկան. լայնեն զգրա-
 պանակս իւրեանց և երկայնեն՝ զքղանցս հանդեր-
 ձից իւրեանց. * սիրեն զյառաջագա՛հս յընթրիս և 6

զնախաթոռս 'ի ժողովուրդս և զողջոյնս 'ի հրապարակս * և կոչել 'ի մարդկանէ՝ ռաբբի ռաբբի: * Բայց 7 8
դուք՝ մի՛ զոր կոչէք վարդապետ, զի մի՛ է ձեր ուսուցիչ և ամենեքին դուք՝ հղբարք էք: * Եւ 9
հայր՝ մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի. զի ձեր մի՛ է հայր՝ որ յերկինսն է: * Եւ մի՛ կոչեցիք ուսուցիչք. զի 10
ուսուցիչ ձեր՝ Քրիստոս է: * Եւ մեծն 'ի ձէնջ եղեցի ձեր սպասաւոր: * Որ բարձրացուցանէ զան- 12
ձըն՝ խոնարհեսցի՛ և որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրասցի՛:

* Վայ՝ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի փակէք զարքայութիւն երկնից առաջի մարդկան. դուք ոչ մտանէք, և որոց մտանեն՝ չտայք թոյլ մտանել: * Վայ՝ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց 13
կեղծաւորաց. զի ուտէք զտունս պրիսաց պատճառանօք երկարէք զազաւթս, վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք: * Վայ՝ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց 14
կեղծաւորաց. զի յածիք ընդ ծով և ընդ ցամաք՝ առնել եկամուտ մի. և յորժամ լինիցի, առնէք զնա որդի գեհենի՝ կրկին ևս քան զձեզ: * Վայ՝ ձեզ՝ ա- 16
ռաջնորդք կոյրք. զի ասէք՝ որ երդնու 'ի տաճարն՝ չէ՛ ինչ, բայց որ երդնու յոսկին, որ 'ի տաճարին է՝ արժան է: * Մորոսք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ 17
է, ոսկի՞ն՝ եթէ տաճարն, որ սրբէ՛ զոսկին: * Եւ 18
որ երդնու 'ի սեղանն՝ չէ՛ ինչ, բայց որ երդնու 'ի պատարագն, որ 'ի վերայ նորա է՝ արժան է: * Յիմարք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ է. պատարագն եթէ սեղանն՝ որ սրբէ զպատարագն: * Իսկ արդ՝ որ 20

երդուաւ 'ի սեղանն, երդուաւ 'ի նա և յամենայն, 21
 որ 'ի վերայ նորա է. * և որ երդուաւ 'ի տաճարն, 21
 երդուաւ 'ի նա՝ և 'ի բնակիչն նորա. * և որ եր- 22
 դուաւ յերկինս, երդնու յաթոռն աստուծոյ՝ և յայն,
 որ նստին 'ի վերայ նորա: * Վայ ձեզ դպրաց և 23
 փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի տասանորդէ՛ք զանա-
 նուխ և զսամիթ և զչաման, և թողէք զծանր
 ծանր օրինացն՝ զդատաստան և զողորմութիւն և
 զհաւատս. զայս արժան էր առնել՝ և զայն՝ չթո-
 ղուլ: * Առաջնորդք կոյրք, որ զմօղուկս քամէք 24
 և զուղտս կլանէք: * Վայ ձեզ դպրաց և փարի- 25
 սեցւոց կեղծաւորաց, զի սրբէք զարտաքին զբա-
 ժակին և զսկաւառակին, և 'ի ներքոյ լի են յափ-
 շտակութեամբ և անխառնութեամբ: * Փարիսեցի՛ 26
 կոյր՝ սրբեա՛ նախ զներքին բաժակին և զսկաւա-
 ռակին, զի լինիցի և արտաքինն նոցա սուրբ: * Վայ 27
 ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի նման
 էք գերեզմանաց բռնիոց. որ արտաքոյ երևին գե-
 ղեցիկ՝ և 'ի ներքոյ լի են ոսկերաւք մեռելոց և ա-
 մենայն պղծութեամբ: * Նոյնպէս և գուր արտա- 28
 քոյ երևիք մարդկան արդարք, և 'ի ներքոյ լի էք
 կեղծաւորութեամբ և անաւրէնութեամբ: * Վայ ձեզ 29
 դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի շինէք զշի-
 րիմս մարգարէից՝ և զարդարէք զգերեզմանս ար-
 դարոց: * Եւ ասէք. եթէ էաք յաւուրս Հարցն 30
 մերոց, ո՛չ Հաղորդէաք արեան մարգարէիցն: * Ապա 31
 ուրեմն վկայէք զանձանց՝ եթէ որդիք էք այնոցիկ՝
 որ կոտորէին զմարգարէսն: * Եւ դուք լսէ՛ք զլափ 32

Հարցն ձերոց: * Ա՛ւձք՝ ծնունդք իժից, զիա՞րդ փախ- 33
 նուցուք ՚ի դատաստանէ գեհէնին: * Վասն այդորիկ 34
 ահաւասիկ ես առաքեմ առ ձեզ մարգարէս և
 իմաստունս և դպիրս, և ՚ի նոցանէ սպանանիցէք
 և ՚ի խաչ հանիցէք, և ՚ի նոցանէ տանջիցէք ՚ի
 ժողովուրդս ձեր, և հալածիցէք ՚ի քաղաքէ ՚ի քա-
 ղաք: * Որպէս զի եկեսցէ ՚ի վերայ ձեր ամենայն 35
 արիւն արդար հեղեալ յերկրի. յարենէն Աբելի ար-
 դարոյ մինչև ցարիւնն Զաքարիայ որդւոյ Բարա-
 քեայ՝ զոր սպանիք ընդ մէջ տաճարին և սեղանոյ:
 * Ամէն ասեմ ձեզ. եկեսցէ այն ամենայն ՚ի վերայ 36
 ազգիս այսորիկ: * Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կո- 37
 տորէր զմարգարէս՝ և քարկոծ առնէր զառաք-
 եալսն առ քեզ. քանի՞ցս անգամ կամեցայ ժողովել
 զմանկունս քո՝ զոր աւրինակ ժողովէ հաւ զձագս
 իւր ընդ թւովք, և ո՛չ կամեցարուք: * Ահա թո- 38
 ղեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ: * Բայց ասեմ 39
 ձեզ՝ թէ ո՛չ ևս տեսանիցէք զիս յայսմ հետէ, մին-
 չև ասիցէք. աւրհնեալ եկեալ յանուն տեառն:

Ե. ԲԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑՆ:

Ա. ՎԱՍՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ:

Եհարց ոմն 'ի հարանցն ընդ իմաստուն բժիշկ մի և ասէ, ամենայն ցաւոց դեղ գիտե՛ս, ով իմաստուն: Ասէ բժիշկն. յոյժ գիտեմ, թէ լսես ինձ. առ զչաքարն ապաշխարութեան և զծաղիկն եղբայրսիրութեան և զտերեւն աղքատսիրութեան և ըզպտուղն խոնարհութեան, և լից 'ի հաւան ողորմութեան և աղա զինքն ծունր ածելով և քամէ 'ի դաստառակն տուայտութեան, և արտասուախառն ըմպէ յամենայն մէջ գիշերի. այս է ամենայն ցաւոց դեղ, որ ոչ միայն զներքին մարդն բժշկէ, այլ և զարտաքինն սրբէ և նորոգէ և մաքրէ.

Բ. ՎԱՍՆ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԵԱՆ:

Զոր աւրինակ 'ի ճանապարհի կոխեալ ոչ բուսանի դալարի խոտոյ՝ թէպէտ և սերմանի ևս, վասն զի կոխեն զնա ուղեւորք, այսպէս պատահեսցի և մեզ 'ի խորհրդոց մերոց: Իսկ յորժամ հանդարտեալ պարապիս և արգելցիս յամենայնէ, յայնժամ բուսեալ ծաղկին ամենայն հոգեւոր գործք, քանզի

’ի քեզ ամենայնն էին. այլ վասն այնորիկ ոչ երևէին, զի ’ի վերայ նոցա զնացին ախտք և կոխեցին զնոսա:

Գ. ՎԱՍՆ ԶՂՋՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍՈՒԱՅ:

Եթէ իցեն զերեզմանք մերձ ի տեղն, ուր բնակիս դու, արագ արագ երթիցես դու անդ, զի տեսցես զթաղեալսն և խոնարհեսցիս, ևս առաւել ’ի ժամ պատերազմի մարմնոյ քո և եռմանց ախտից: Եւ ուր և լուիցես, եթէ եղբայր զնայ առ աստուած, վաղվաղակի զնասցես և նստիցիս մերձ առ նա, զի տեսցես, եթէ որպէս ելանէ հոգին ’ի մարմնոյն:

Դ. ՎԱՍՆ ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԵԱՆ:

Միայնակեաց մի իջանէր ’ի լեռնէն և ետես հաւատաւոր մի և փոխեաց զուղին: Եւ նա ասէ. եթէ լիալ էր քո կատարեալ կրօնաւոր, ոչ էիր մտածեալ, եթէ կին զոք տեսեր:

Ե. ՎԱՍՆ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆ:

Լեր նման առն անցաւորի, որ թէպէտ զայ նմա հոտ ’ի խոհակերացն՝ նա ոչ ուտելով ոչ լուծանէ զպահքն, որպէս և ոչ ’ի զարշ հոտոյն, որ զայ՝ տղմոտ լինի: Նոյնպէս և դու՝ թէպէտ զիպի բեզ խորհուրդ, մի հեշտանար և մի յամեր:

Զ. ՎԱՍՆ ԱՆԸՆՁՈՒԹԵԱՆ.

Մարդ, որ ճաշակէ զքաղցրութիւնն անստացուածութեան, ծանր համարի և զհանդերձն, զոր զգեցեալն է, և զկուժ ջրոյն, զի միտք նորա յայլ դէմն ժուժկալէ: Որ զնիւթն ատէ, կարող է ատել և զանձն իւր. եթէ պակասէ քեզ պիտոյք մարմնոյ՝ մի ասասցես մարդոյ տալ զայն, այլ մանաւանդ ընկեա առ աստուած զհոգս քո. ապ' եթէ զաստուած թողուս և խնդրես 'ի մարդկանէ, ոչ հաւատաս, եթէ կարող է աստուած աւզենել քեզ:

Զ. ՏԵՍԻՒՆ ՈՒՐՈՒՄՆ Ի ԾԵՐՈՑՆ:

Եր ոմն 'ի ծերոցն, որ նստէր 'ի տան իւրում, և լուաւ ձայն, որ ասէր. եկ արտաքս, և ցուցից քեզ զգործս մարդկան: Եւ ելեալ նորա, առեալ տարաւ զնա 'ի տեղի ուրեմն և եցոյց նմա մարդ մի, զի կայր յօտն և հանէր ջուր 'ի ջրհորոյն և արկանէր յորդ ծակ, և իջանէր ջուրն դարձեալ 'ի ջրհորն: Եւ յառաջ մատուցեալ սակաւիկ մի՝ եցոյց նմա եթոպացի զոմն, զի հատանէր փայտ և առնէր բեռն մեծ, և փորձեալ համբառնալ զբեռնն և ոչ հանդուրժեաց շարժել. և երթեալ դարձեալ հա-

տանէր այլ փայտ և յաւելոյր 'ի բեռնն. բազում անգամ այսպէս արարեալ՝ մեծացոյց զբեռնն: Եւ երթեալ սակաւիկ մի յառաջ՝ մերձեցան 'ի դուռն քաղաքի միոջ, և ահա երկուք ոմանք զային հեծեալք 'ի ձիս, և ունէին փայտ խոտորնակի և կամէին մտանել 'ի քաղաքն և ոչ կարէին, վասն զի զփայտն խոտորնակի ունէին, և ոչ խոտորեցան սոքա առ իրեարս: Եւ իբրեւ զհետ նոցա չոգաւ, ետես, զի ֆնացին երկոքեան արտաքս 'ի քաղաքէն: Արդ սոքան, զոր թէ տեսանես, որք ունին զլուծ ամբարտաւանութեանն և ոչ խոնարհեցան, զի ուղղեսցեն զինքեանս և զհետ երթիցեն խոնարհ ճանապարհին Քրիստոսի, յաղազս այնորիկ արգելան արտաքոյ արքայութեանն աստուծոյ: Եւ որ զփայտն կոտորէր այրն՝ 'ի մեղս բազումն էր անկեալ, և փոխանակ ապաշխարելոյ՝ այլ ևս գործէր և դնէր մեղս 'ի մեղաց վերայ: Եւ որ զջուրն հանէր՝ բարի գործս գործէր, սա է մարդն, որ առնէ զողորմածութիւն. իսկ յայլում յամենայնի զանիրաւութիւն գործէր, և վասն չար գործոցն խանգարէ և զսակաւ բարին: Արդ պարտ է մարդոյ արթուն լինել 'ի գործս իւր, զի մի՛ ընդունայն վաստակեսցի:

Է. ՄՈՎՍԵՍԻ ԽՈՐԵՆԱՑԻՈՑՆ ԱՆՈՒԱՆԵԱԼ ԱԾԽԱՐՀԱՑՈՑՑ:

ՅԱՂԱԳՍ ՄԵԾԱՑ ՀԱՅՈՑ.

Մեծ հայք յելից կալով Կապաղովկիոյ և Փոքր հայոց առ Եփրատ գետով մերձ 'ի Տաւրոս լեառն, որ բաժանէ զնա 'ի միջագետաց, և 'ի հարաւոյ սահմանի Ասորեստանիւ և դառնայ սու Ատրպատականաւ ընդ Մարս մինչև 'ի մուտս Երասխայ 'ի Կասբից ծով. իսկ ըստ հիւսիսոյ առ երի կայ Աղուանից և Վրաց և Եգերայ մինչև ցնոյն դարձուածն Եփրատայ 'ի հարաւ կոյս: Եւ ունի հայք լերինս անուանիս և գետս մեծամեծս և մանուանս և ծովակս վեց:

Եւ ունի Մեծ հայք շուրջ զիւրեւ փոքր աշխարհս հնգետասան, որք են այսոքիկ. առաջին աշխարհ՝ Բարձր հայք, որ է կողմ Կարնոյ Կապաղի երկրորդ աշխարհ՝ Զորրորդ հայք. երրորդ՝ Աղձնիք առ Տիգրիս գետով. չորրորդ՝ Տարուբերան, որ է Տարաւն. հինգերորդ՝ Մոկք, որ առ Ասորեստանեաւ. վեցերորդ աշխարհ՝ Կորճայք. եւ թներորդ աշխարհ Պարսկահայք, որ առ Ատրպատականիւք. ութերորդ աշխարհ՝ Վասպուրական, որ ըստ մտից հիւսիսոյ նորա է. իններորդ աշխարհ Սիւնիք՝ որ առ Երասխաւ. տասներորդ՝ Արցախ, որ յերի նորա կայ.

մետասաներորդ աշխարհ՝ Փայտակարան քաղաքաւ,
որ առ եզերքն Կասրից, 'ի մուտս Երասխայ. երկո-
տասաներորդ աշխարհ՝ Ուտէացւոց, որ առ Աղու-
անիւք և Կուր զետով. երեքտասաներորդ աշխարհ՝
Գուգարք, որ առ Վրաւք. չորեքտասաներորդ աշ-
խարհ՝ Տայք, որ առ Եզերք. հնգետասաներորդ աշ-
խարհ՝ Այրարատ, 'ի մէջ նոցա:

Ը. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՅԻ:

ՅԱՂԱԳԾ ՏԻԳՐԱՆԱՅ, ԹԷ ՈՐՊԻՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆԻԻ.

Աս ամենեցունց թագաւորացն մերոց հարստա-
գոյն և խոհմագոյն, և արանցն այնոցիկ և ամե-
նեցուն քաջ: Որ և Կիւրոսի աջակցեալ, զՄարացն
'ի բաց բառնալով զԷշխանութիւն և զՅոյնս ոչ
սակաւ ժամանակս ընդ իւրեւ նուաճեալ հնազան-
դէր: Եւ զսահման մերոյ բնակութեանս ընդարձա-
կեալ 'ի հինսն մեր հասուցանէ յեզերս՝ ծայրից
բնակութեանց, և ամենեցունց՝ որոց առ իւրովքն
էին ժամանակաւք՝ նախանձելի և յետնոցս ըզձալի
ինքն և ժամանակ իւր:

Զի ո՞րք 'ի ճշմարիտ արանց, և որոց 'ի բարս
արութեան և խոհականութեան սիրելութիւն կաց-
ցէ, սորա յիշատակաւքն ոչ զուարճայցէ և յորդո-

րիցի այսպիսի այր լինել: Արանց կացեալ զլուխ
և արութիւն ցուցեալ, զազգս մեր բարձրացոյց. և
զընդ լծով կացեալսս՝ լծադիրս և հարկապահանջս
կացոյց բազմաց. մթերս ոսկւոյ և արծաթոյ և քա-
րանց պատուականաց և զգեստուց և պէս պէս
զուռնոց և անզուռնոց՝ արանց հասակաց և կանանց
միանգամայն բազմացոյց. որով տգեղագոյնքն իբրև
զգեղաւորս երևէին սքանչելիք և գեղաւորքն ըստ
ժամանակին առ հասարակ դիւցազնացեալք: Հե-
տևականաւորքն 'ի վերայ ուսոց ձիոց բերեալք և
պարսաւորքն առ հասարակ դիպաղնդունք և շեր-
տաւորքն 'ի սուսեր և 'ի տէգ նիզակի վառեալք.
մերկքն վահանաւք և զգեստիւք երկաթոյ պարա-
ծածկեալք: Որոց 'ի մի վայր հասելոց բաւական
էր տեսիլն միայն և որ 'ի նոցայցն պահպանա-
կաց և զինուց փայլմունք և շողիւնք՝ զթշնամիսն
արտահալածել: Խաղաղութեան և շինութեան բե-
րող, եւղով և մեղու զհասակս ամենեցուն պարա-
րեալ:

Ձայս և որ այլ այսպիսիք բազումք՝ երեր մե-
րոյ աշխարհիս խարտեաշս այս և ազգբեկ ծայրիւ
հերաց Երուսնդեանս Տիգրան, երեսաւք գունեան և
մեղուակն, անձնեայն և թիկնաւէտն, առոյգաբարձն
և գեղեցկոտն, պարկեշտն 'ի կերակուրս և յըմպե-
լիս, և 'ի խրախճանութիւնս աւրինաւոր. զորմէ
ասէին 'ի Հինսն մեր, որք բամբռամբն երգէին, լի-
նել սմա և 'ի ցանկութիւնս մարմնոյն չափաւոր.
մեծիմաստն և պերճաբան և յամենայն, որ ինչ

մարդկութեան, պիտանի: Եւ զնչ ինչ 'ի գիրս
յայտոսիկ արդեւք իցէ բան սիրելի, քան թէ՝ որ յա-
ղագս սորա էին գովեստք և պատմութիւնք՝ յեր-
կարել: Արդարադատ և հաւասարասէր կշիռս ու-
նելով յամենայնի, զամենայն ուրուք կենցաղ մտա-
ցըն լծակաւ կշռէր: Ոչ ընդ լաւագոյնսն խան-
դայր և ոչ զնուաստան արհամարհէր, այլ ամենե-
ցուն հասարակաց հնարէր զխնամոյն իւրոց 'ի վե-
րայ տարածել զգեստս:

Թ. Ն Ո Ց Ն:

Ա. ԹՈՒՂԹ ԱԲԳԱՐՈՒ ԱՌ ՓՐԿԻԶՆ ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ.

Աբգար Արշամայ՝ իշխան աշխարհի առ Յի-
սուս Փրկիչ և բարերար, որ երևեցար աշխարհի
Երուսաղէմացւոց, ողջոյն:

Լուեալ է իմ վասն քոյ և վասն բժշկութեանդ,
որ լինին 'ի ձեռս քո առանց դեղոց և արմատոց.
զի որպէս ասի, տաս դու կուրաց տեսանել և կաղաց
գնալ և զճորտոս սրբել, և զայսս պիղծս հանես,
և որք միանգամ չարչարեալ են ընդ երկար հիւսն-
դութեամբք՝ բժշկես. դու և զմեռեալս յարուցա-
նես: Եւ իբրեւ լուայ վասն քո զայս ամենայն, եղի
'ի մտի իմում մի յերկուց աստի. կամ թէ դու աս-

տուած իցես, իջեալ յերկնից գործես զայդ. կամ թէ որդի իցես դու աստուծոյ, և զայդ առնես: Արդ վասն այնորիկ գրեցի ես առ քեզ՝ աղաչել զքեզ, զի աշխատ լինիցիս և եկեսցես առ իս և բժշկեսցես զհիւանդութիւնս, զոր ունիմ ես: Նա և լուայ, զի հրեայք տրտնջեն զքէն և կամին չարչարել զքեզ. բայց քաղաք մի փոքրիկ և գեղեցիկ է իմ, և բաւական է մեզ երկոցունցս:

Որոց տարեալ զԹուղթն, պատահեցին նմա յերուսաղէմ: Զայս վկայէ աւետարանական բանն, եթէ էին ոմանք՝ ի հեթանոսաց ելելոց առ նա. վասն որոյ ոչ համարձակին, որք լուանն, ասել ցեփսուս, այլ ասեն ցֆիլիպպոս և ցՍնդրէաս. և նոքա ասեն ցեփսուս: Իսկ ինքն Փրկիչն յայնմ ժամանակի, յորում կոչեացն զնա, ոչ առ յանձն. բայց թղթոյ արժանի արար զնա, որ ունի այսպէս:

Բ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԹՂԹՈՅՆ ԱՐԳԱՐՈՒ, ԶՈՐ ԳՐԵԱՅ ԹՈՒՄԱՍ
ԱՌԱՔԵԱԼՆ ՀՐԱՄԱՆԱՒ ՓՐԿՉԻՆ.

Երանի իցէ այնմ, որ հաւատայ յիս՝ իբրեւ ոչ իցէ նորա տեսեալ զիս. զի զրեալ է վասն իմ այսպէս. զի որք տեսանենն զիս՝ ոչ հաւատասցեն յիս, և որք ոչն տեսանիցեն՝ նոքա հաւատասցեն և կեցցեն: Իսկ վասն այնր զի զրեցեր դու առ իս գալ ինձ առ քեզ, արժան է ինձ կատարել աստ զամե-

նայն ինչ վասն որոյ առաքեցայ ես: Եւ իբրեւ կատարեցից զայս, ապա համբարձայց առ այն, որ առաքեացն զիս. և յորժամ համբարձայց, առաքեցից զմի յաշակերտաց աստի իմոց, զի զցաւս քո բժշկեսցէ և կեանս քեզ և որոց ընդ քեզ են՝ շնորհեսցէ:

Զայս թուղթ երբեք Անան սուրհանդակ Աբգարու, ընդ որում և զկենդանազրութիւն փրկչական պատկերին, որ կայ յԵդեսացւոց քաղաքին մենչե ցայսաւր ժամանակի:

Ժ. ՓԱԽՍՏՈՍ ԲՈՒՁԱՆԴԱՑԻ:

ՅԱՂԱԳՍ ՄՈՒՇԵՂԻ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ.

Այլ քաջն զաւրավարն սպարապետն հայոց լի էր քինիւ մեծաւ և բազում նախանձու զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, և միամտութեամբ և արդար վաստակով ջանայր հանապազ և վաստակէր 'ի վերայ թագաւորութեանն հայոց աշխարհին: Զտիւ և զգիշեր կայր յաշխատութեանն. ջանայր և ճգնէր կալ 'ի ճակատու պատերազմին և ոչ թողոյր բնաւ ամենեւին և ոչ քան զկորի մի գետին 'ի սահմանաց երկրին հայոց ուրեք վտարել. 'ի վերայ աշխարհին կեալ և մեռանել, 'ի վերայ անուանն քաջութեան,

'ի վերայ բնակ տերանց և 'ի վերայ բնակչաց աշխարհին, 'ի վերայ քրիստոնէութեանն հաւատոյ, 'ի վերայ հաւատացեալ յաստուած և 'ի Քրիստոս մկրտեալ ժողովրդոց, 'ի վերայ եկեղեցեաց և 'ի վերայ նուիրեալ սպասուց, 'ի վերայ վկայարանացն Քրիստոսի, 'ի վերայ ուխտի աստուծոյ, 'ի վերայ քերց և եղբարց, 'ի վերայ մերձաւորաց տոհմին, 'ի վերայ բարեկաց բարեկիր բարեկամաց, հանապազ կայր զաւրավարն Մուշեղ 'ի նահատակութեան պատերազմին՝ զանձն փոխանակ առնել աշխարհին. և յանձն իւր անխայէր 'ի մեռանել, զամենայն աւուրս կենաց իւրոց առաջի իւրոց բնակ տերանցն Արշակունւոց վաստակէր:

ԺԱ. Ն Ո Ց Ն:

Ա. ՅԱՂԱԳՍ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵՒ ՎԱՐՈՒՑ ՆՈՐԱ
ԵՒ ԱՆՄՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԱՂԱՇՈՒՏ ԽԱԻՍԻՅՆ ԵՒ ԳՈՐԾՈՅՆ
ԵՒ ՆՇԱՆԱՅՆ՝ ՈՐ ՅԱՍՏՈՒԾՈՅ 'Ի ՎԵՐԱՑ ՆՈՐԱ ԵՂԵՆ.

Այլ Յոհան եպիսկոպոս, որդի Փառինայ հայրապետի, հինաւուրց. թէ արժան իցէ զնա կոչել եպիսկոպոս: Եւ էր սա այր կեղծաւոր և երևեցուցանէր ինքն զանձն իւր մարդկան պահող և խորգահանդեմ. մինչ զի մոյգս անգամ ոչ ագանէր, այլ զամառն հետկով պատէր (զրտսն) և զձմեռն կե-

մով: Եւ յագահոութեան առանց չափոյ էր հեղեալ,
 և ոչ կարէր տալ զագահութիւն իւր ընդ երկեղն
 (երկիւղին) աստուծոյ՝ այնչափ ինչ, զի վերս անար-
 Ժանս և չհաւատալիս գործէր:

Ձի էր երբեմն դիպեալ 'ի ճանապարհի ուրեմն,
 զի նստէր նա 'ի գրաստու վերայ և գայր. եկն դի-
 պեցաւ սմա աւտար պատանի մի աշխարհական հե-
 ծեալ 'ի ձի, սուսեր ընդ մէջ, թուր զգաւտուոյ, ա-
 զեղնակապարճ զմիջով. լուացեալ զհերս իւր սուծեալ
 մերձեալ, վարսակալ եղեալ 'ի գլուխ իւր և աւդիկ
 արկեալ զուսովք իւր. և գայր զճանապարհս իւր
 թերեւս յաւազակութենէ: Իսկ ձին՝ յորում հեծեալ՝
 մեծ հասակաւ, և էր գունաւոր, գնացող, մինչ զի
 'ի բացէ տեսանէր եպիսկոպոսն Յոհան զձին, մե-
 ծապէս զարմացեալ՝ ականառոյց լինէր: Ապա իբրեւ
 եկն մերձեցաւ հեծեալն մաւտ 'ի նա անդր, ապա
 սպասեալ Յոհաննու՝ բուռն հարկանէր վերասանա-
 կաց ձիոյն և ասէր. էջ դու վաղվաղակի 'ի ձիոյ
 այտի, զի բանք են ինձ ընդ քեզ: Ասէ այրն. զի
 ոչ դու զիս գիտես և ոչ ես զքեզ, զի՞նչ այն բանք
 իցեն, զոր դու ընդ իս իցես խաւսելոյ: Մանաւանդ
 զի այրն արբեալ ևս դիպեցաւ և շատ յամառեաց
 այրն իջանել 'ի ձիոյն: Ապա բռնադատեաց զնա
 Յոհան, իջոյց 'ի ձիոյ անտի. և առ տարաւ զնա
 մեկուսի 'ի ճանապարհէն: Եւ առնն խոնարհել հրա-
 մայէր և ասէր. զերիցութեան ձեռն դնեմ 'ի վե-
 րայ քո: Իսկ նա տայր պատասխանի զանձնէն, ե-
 թէ այր աւազակ սպանող չարագործ և խառնա-

զնաց լեալ 'ի մանկութենէ իմմէ, ես ոչ ինչ եմ ար-
ժանի պղպիսի իրաց. և այժմ դեռ 'ի նմին գործ
կամ: Եւ շատ 'ի վէզ եկեալ յամառէր պրն, և նա
ևս չար քան զնա: Ապա բռնաբար զգետնեալ զպրն,
դնէր Յոհան զձեռն իւր՝ առնել զնա երէց. և յա-
րուցեալ Հրամայէր լուծանել զհանգոյցս մեկնոցին
և արկանել նմա աղաբողոն: Եւ ասէր. երթ 'ի
գեւղ քո, և լիջիր դու անդ երէց գեղջն՝ ուստի
ես: Եւ անգամ ոչ գիտէր զպրն, թէ յորմէ՛ գեղջէ
իցէ: Ինքն Յոհան մատուցեալ բուռն հարկանէր
զձիոյն և ասէր. այս ինձ կաւշիկք լիցին, փոխանակ
զի երէց արարի զքեզ: Իսկ պրն յամառեալ 'ի վե-
րայ ձիոյն չառնոյր յանձն տալ. ապա բռնաբար
յինքն հանեալ զձին և զպրն արձակեաց: Եւ այս
ամենայն իրքս վասն ձիոյն եղեն:

Ապա պրն թէ ոչ կամաւք՝ աղէբողոն արկեալ,
զնայր 'ի տուն իւր և երթեալ մտանէր 'ի մէջ
ընտանեաց իւրոց, ասէ ցկին իւր և ցընտանիս.
արիք յաղաւթս կամք: Եւ նոքա ասեն. մոլիս դու,
դե՛ւ ուրեմն հարաւ 'ի քեզ: Իսկ նա ասէ. արիք
կամք յաղաւթս, վասն զի երէց եմ: Իսկ նոքա զար-
մացեալ՝ մերթ շէկնէին, մերթ ծիծաղէին. մինչև
բազում անգամ յամառեալք, ապա ուրեմն հուա-
նեցան կալ յաղաւթս ընդ նմա: Ապա ասէ կինն
ցայրն իւր. ո՛չ դու երախայ էիր, և չէիր մկրտեալ:
Ասէ պրն ցկինն իւր. ապշեցոյց, չետ յիշել, և ոչ ես
յիշեցի զայդ ասել ցնա. զիս երէց արար և զձին
սանձաւ թամբաւ առ և անց: Եւ ասեն ցայրն

ընտանիքն իւր. յարիցես՝ անդրէն գնացես առ
եպիսկոպոսն և ասացես. մկրտեալ չէի, զե՞ արա-
րեր զիս երէց: Իսկ նորա յարուցեալ գնացեալ առ
եպիսկոպոսն, ասէ ցնա. ես մկրտեալ չէի, զե՞ ա-
րարեր զիս երէց: Եւ ասէ Յոհան. սափորով միով
ջուր բերէք: Եւ առեալ զջուրն հարկ զգլխով նո-
րա և ասէ. երթ, մկրտեցի զքեզ: Եւ արձակէր
զայրն վաղվաղակի յիւրմէ:

Բ. ՅԱՂԱԳՍ ՆՈՐԻՆ ՅՈՎԱՆՆՈՒ:

Երբեմն սոյն Յոհան անցանէր առ պգեաւք ու-
րումն. և էր ժամանակն զայգիսն յատելոյ: Աղա-
ղակէր առ նա պր մի յայգւոյն և ասէ. աւրհնեա,
տէր եպիսկոպոս, զմեզ և զայգիսս: Ասէ Յոհան.
փուշ և տատասկ բուսցի: Ասէ պրն. 'ի մարմինդ
քո բուսցի փուշ և տատասկ, փոխանակ զի տա-
րապարտուց անիծանես զմեզ: Եւ եղեն նշանք յա-
տուծոյ. զի իբրեւ չոգաւ եպիսկոպոսն 'ի վանս իւր,
հասին հարուածք 'ի վերայ նորա, սկսաւ ընդ ա-
մենայն անդամս մարմնոյ նորա որպէս զփուշ հար-
կանել: Եւ մեծապէս շտապեալ անկեալ 'ի տանջանս
չարաչարս հարուածոց և 'ի մեծ տագնապի կայր
աւուրս բազում: Ապա յղեաց կոչեաց առ ինքն զայ-
գորդն, աղաչեաց զնա առնել 'ի վերայ նորա աղաւթս,
զի փրկեսցի սա 'ի ցաւոցն: Այգորդն ասէր. իսկ
ես ո՞վ եմ, զի կարեմ զոք աւրհնել կամ անիծանել.
Թող թէ զայր եպիսկոպոս: Իսկ նա բռնադատէր

զնայայնժամ, մինչև յառնէր այգորդն՝ կայր յաղաւթս
 և ասէր. տէր աստուած, դու զիտես՝ զի ես այր
 մեղաւոր եմ և անարժան, ոչ զիտեմ զաղմուկս՝
 յորում ըմբռնեցայս. դու փրկեա զիս յայս 'ի չա-
 րէս, զի ասեն՝ թէ զայր եպիսկոպոս դու անիծեր,
 և ասեն՝ քո բանիւ եղև: Զի լաւ էր ինձ մահ,
 քանզի չզիտեմ զայս՝ զոր ինչ զինէն ասեն: Եւ
 զայս ասացեալ՝ անդէն բժշկեցաւ եպիսկոպոսն, և
 սկսաւ յամենայն մարմնոցն փուշն 'ի բաց թափել.
 և էր իբրև զփուշ խոտոց. վաղվաղակի յարուցեալ
 ողջացաւ յախտէն:

ԺԲ. ԵՂԻԾԷ:

ՍԷՐՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Մեծ է սէրն աստուծոյ քան զամենայն մե-
 ծուծին երկրաւոր. և այնպէս աներկեւղս առնէ
 զմարդիկ՝ իբրև զանմարմին զաւրս հրեշտակաց. որ-
 պէս անդատին 'ի սկզբանէ է տեսանել զբազումս
 բազում անգամ 'ի բազում տեղիս: Մարդիկ, որ սի-
 րովն աստուծոյ իբրև զինու վառեալք էին, ոչ
 ինչ խնայեցին զանգիտելով իբրև զանարի՝ գոլով
 վատասիրտք, կամ 'ի մահ անձանց, կամ յափշտա-

կութիւն ընչից, կամ 'ի խողխողումն սիրելեաց, կամ 'ի գերութիւն ընտանեաց. ելանել 'ի հայրենի երկրէն և անկանել 'ի ստրկութիւն յաւտարութեան. առ ոչինչ համարեցան զայս ամենայն անցս չարչարանացն. այլ միայն միաբան կալ ընդ աստուծոյ, զի 'ի նմանէ միայն մի՝ գերի ելցեն. և ամենայն երևելի մեծութեանս զնա բաւական համարեցան՝ ընտրեալ 'ի միտս իւրեանց: Եւ զուրացութիւնն մեռելութիւն վարկանէին և զմահ վասն աստուծոյ անանց կենդանութիւն և ծառայել յերկրի՝ ազատութիւն կենաց իւրեանց և ընկենուլ զանձինս յաւտարութիւն՝ ընդ աստուծոյ գիւտից:

ԺԳ. ՂԱՋԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ:

ՀՐԱԽԻՐԵԼ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՅ՝ ՀՐԱՊԱՐԱ-
ԿԱԻ ԸՆԴԴԻՄԱՆԱԼ ՄՈԳԱԿՐԱՆԻԿՆ ՊԱՐՍՍԻՑ:

Իսկ մոգքն՝ որ 'ի դրանէն նախարարքն հայոց ուսուցիչս ածեալ էին ընդ ինքեանս, իբրև տեսին, թէ արհամարհեալ են յաշնոցա ինքեանք և աւրէնք նոցա, քանզի կանայք նախարարացն, զորս կարծէին մոգքն աշակերտել՝ այնք և տեսանել անգամ զարշէին զնոսա, այլ զորդիս իւրեանց և զդստերս պատուիրէին ստէպ դաստիարակացն՝ չանցուցանել

երբէք առ նոքաւք մաւտ, իսկ արքն՝ որք պատճառանաւք կարծեցուցանէին զինքեանս ուրացաւս, սուտ վարդապետացն և հաց ուտել առաջի իւրեանց չտային թոյլ, և շրջէին ողորմելի սովամահք. զնալ՝ ՚ի բաց և փախչել չիշխէին, և կալն առ նոսս՝ զմահ ծանուցանէր նոցա և զկորուստ, և տակաւին զրել զաղտ ՚ի դուռն զիրս ապստամբութեանն փութանային:

Ապա իմացեալ սպարապետին հայոց Վարդանայ՝ թէ կարի հռչակին իրք ապստամբութեանն, և ՚ի կարի հեղգալոյն մեծամեծ դործէին փեսաք, խորհուրդ ՚ի մէջ առեալ զաւուրս բազումս, և ժողովեալ զպատուական եպիսկոպոսս և զականաւոր երիցունս և զաւագ տանուտեարսն հայոց և զսպուհսն առանձինն, չև դեռ ևս յայնմ ժամու կամեցեալ յայտնել զբանսն իւրեանց մարզպանին հայոց Վասակայ, գիտելով ոչ միայն լոկ վասն որդւոցն և եթ զկասումն առն ՚ի փրկութեան դարձէն, այլ զառաւել փառասէր աստուածատեաց խորհրդոց նորա ճանաչեալ զորոճմունս, ասէր ցամենեստոն այնուհետև յայտնապէս այրն երանելին Վարդան. թէ մինչև ցե՛րք հանդուրժեմք թաւուցանել զճմարտութիւնն և կորնչեմք. այլ յայտնի լուսով զնասցուք, իբրև ՚ի տուրնջեան և որդիս լուսոյ կոչեսցուք. և այս համբաւ ելեալ տարածեալ ելից զամենայն տեղիս:

ԺԳ. Ե Ղ Ի Ծ Է:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՊԱՐՄԻՑՆ ԱՌ ԱՓՆ ՏՂՄՈՒՏ
ԳԵՏՈՅՆ.

Երկոքեան (պարսից և հայոց) կողմանքն լի սրբո-
մտութեամբ և մեծաւ բարկութեամբ զայրանային
և զազանացեալ զաւրութեամբ յիրեարս յարձակէին
երկոքան. և ամբոխ աղաղակին երկոցունց կողմանց՝
իբրև 'ի մէջ ամպոց շփոթելոց՝ ճայթմռնս գործէր,
և հնչումն ձայնից զքարանձաւս լերանցն շարժէր:
'ի բազմութենէ օռլաւարտիցն և 'ի փայլուն պա-
տենազէն վառելոցն իբրև նշոյլք ճառագայթից
արեգական հատանէին: Նա և 'ի բազում սուսերացն
շողալ և 'ի ճաւճել բազմախուռն նիզակացն իբրև
յերկնուստ ահագին հրաձգութիւնք եռային: Քան-
զի ո՞վ իսկ է բաւական ասել զմեծամեծ տազնապ
ահաւոր ձայնիցն, որպէս կոփիւնք վահանաւորացն
և ճայթմռնք լարից աղեղանցն զլսելիս ամենե-
ցուն առ հասարակ խլացուցանէին:

Անդ էր տեսանել շտապ մեծի տազնապին և զա-
զէտս անբաւ տարակուսանացն երկոցունց կողմանցն,
առ 'ի յանդուզն յարձակմանէն զմիմեանս բախելով.
քանզի թանձրամիտքն յիմարէին և վատասիրտքն

լքանէին, քաջքն խիզախէին և նահատակքն զոչէին: Եւ խումբ արարեալ ամենայն բազմութեանն՝ զգետն 'ի մէջ փակէին, և զանգիտեալ զունդն պարսից 'ի դժուարութենէ գետոյն՝ զտեղեաւն զեռալ սկսան: Իսկ զունդն հայոց հասեալ անցանէին, ձի 'ի վերայ առեալ յարձակէին մեծաւ զաւրութեամբ: Սաստկապէս բախեալք ընդ միմեանս, յերկոցունց կողմանց բազում վիրաւորք յերկիր անկեալ դիաթաւալ խաղային:

Ծայնմ մեծ տագնապի 'ի վեր հայեցաւ քաջն Վարդան և տեսանէր զընտիր ընտիր քաջ նահատակաց պարսից զաւրուն՝ զի զձախակողմն շարժեցին զհայոց գնդին, մեծաւ ուժով յարձակէր 'ի տեղին և զաջ թէն պարսից գնդին բեկեալ՝ արկանէր զգազանաւքն և շրջան առեալ կոտորէր մինչև 'ի նոյն տեղի: Եւ այնպէս շտապ տագնապի 'ի վերայ հասուցանէր, մինչև զունդն Մատեան քակեալ բաժանեցան 'ի մեծամուր պատրաստութենէն, զեռ ևս քաջ քաջ 'ի փախուստ դառնային:

Ապա դէտակն 'ի վեր համբառնայր Մուշկան Նիսաւաւուրտ, քակեալ զոմանս տեսանէր ի գնդէն հայոց և զկնի մնացեալն 'ի հովիտս լերանցն: Վասն որոյ զաղաղակ բարձեալ քաջալերէր շուրջ զհերեաւ զզաւրս Արեաց, որք զտեղի առեալ կային ընդդէմ գնդին Վարդանայ: Եւ անդէն 'ի տեղոջն երկոքին կողմանքն զպարտութիւն խոստովանէին, և առ ոյժ թանձր անկեալ դիականց իբրեւ զքարակոյտս դերբկաց երևէին:

Ջայն իբրեւ ետեա Մուշկան Նիսալաւուրտ, մը-
նայր գազանացն Արտաշէի, որ 'ի վերայ նոցա նըս-
տէր 'ի բարձր դիտանոցին իբրեւ յամուր քաղաքի.
և 'ի ձայն մեծ գալարափողոցն զիւր զունդան ստի-
պէր և յառաջամարտիկ զաւրաւքն զնա 'ի մէջ
փակէր:

Իսկ կորովին Վարդան իւրովք քաջ նիզակակ-
ցաւքն ոչ սակաւ նախճիրս 'ի տեղւոջն գործեաց,
յորում տեղւոջ և ինքն իսկ արժանի եղև առ-
նուլ զկատարեալ նահատակութեանն պսակ:

Եւ յերկարեալ գործոյ պատերազմին՝ աւրն տա-
րաժամէր և մաւտ առ երեկս կարճատէր. բազմաց
աւրահասք մահու հասանէին, մանաւանդ 'ի Թանձ-
րութենէ դիականց մաւտ առ մաւտ խտացեալ
իբրեւ զփայտահարս մայրաւորաց:

Անդ էր տեսանել զբեկումն նիզակացն և զխոր-
տակումն աղեղանց. վասն այնորիկ և ոչ կարէին
կալ ճշմարտիւ 'ի վերայ սուրբ մարմնոյ երանե-
լեացն. և սաստիկ խուճապ տագնապի էր կողմանցն
երկոցունց անկելոց: Եւ որք մնացեալք էին՝ վատ-
նեալք և ցրուեալք լինէին 'ի լեռնադաշտս ամուր
ձորոցն. և յորժամ պատահէին միմեանց՝ դարձեալ
միւսանգամ զմիմեանս սատակէին: Եւ մինչև 'ի
մուտս արեգականն անդադար լինէր գործ դառնու-
թեանն:

Եւ քանզի գարնանային էր ժամանակն, ծաղ-
կալից դաշտքն դառնային յորդահոսանս արեանց
բազմաց: Մանաւանդ յորժամ տեսանէր ոք զբաղ-

մակոյտ դիականցն անկելոյ, սիրտն բեկանէր և աղիքն գալարէին՝ լսել զմնչիւն խոցելոցն և զմռնչիւնս բեկելոցն, զթաւալգլոր խաղալ սողալ վերաւորացն, զփախուստ վատացն, զթաքուստ լքելոցն, զսրտաթափումն զանարի արանցն, զճչիւն կանացեացն, զողբս սիրելեաց, զաշխարումն մերձաւորաց, զվայ և զաւաղ բարեկամացն: Քանզի ոչ եթէ կողմէր, որ յաղթեաց, և կողմ էր, որ պարտեցաւ, այլ քաջք ընդ քաջս ելեալ՝ երկոքին կողմանքն ՚ի պարտութիւն մատնեցան:

Բայց քանզի անկեալ էր մեծ սպարապետն Հայոց ՚ի պատերազմին, ոչ ոք զոյր այնուհետև ՚ի մէջ զլիսաւոր՝ յոր յեցեալ ժողովէին գունդն մնացելոցն:

ԺԵ. ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ:

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ:

Ահա անզգամեցայ և ճառեմ: Ներեա, աղաչեմ, փոքր մի անզգամութեանս իմոյ: Ապա ստոյգ՝ առաւել քեզ իսկ էի արժանի:

Եւ եմ ես այն Ղազար՝ ըստ առ ՚ի քէն և այլոց բազմաց ասացածի, որում ոչ ոք զոյ փոխանակ: Իսկ այժմ առ նախանձու աղէտի՝ բազումք նկրտէին լինել իմ փոխանակ. բայց եթէ իցեն:

Քանզի 'ի սկզբանէ արարածոց բազում աւճիրս
 դործեաց նախանձ յաշխարհի: Անդէն և անդ 'ի
 սկզբանն զնախաստեղծն ընկճեալ՝ նախանձու բան-
 սարկուին՝ դարձոյց զնա 'ի հող: և վկայէ զիր 'ի
 Կաթուղիկէսն, թէ նախանձու բանսարկուին եմու
 մահ յաշխարհ՝ եղբայրասպանութեամբ զաւակաց
 երկուցն միայնոյ՝ դեռ ևս յԱդամայ ծնելոց յաշ-
 խարհ Կայէնի և Նաբելի, որպէս 'ի փոքրիկ և 'ի
 նեղ՝ յանբաւ բնակութիւն տիեզերաց հայեցուցեալ
 զԿայէն նախանձարկու դիւին: Ի ձեռն նախանձու
 զրգուեալ Եսաւ 'ի վերայ Յակովբայ՝ մահ խորհէր:
 Ի ձեռն նախանձու զանմեղն Յովսէփ՝ մոլեգնու-
 թեամբ եղբարքն՝ 'ի ստրկութիւն վաճառեցին: Եւ
 'ի ձեռն նախանձու զերկուս հոգեշնորհ անձինս՝
 զԱհարաւն և զՄարիամ, յանարժան խորհուրդ
 յանդգնեցուցեալ՝ բորոտեցուցանէր զմարգարէ կիներն:
 Ի ձեռն նախանձու զախոյեանաբեկ և զԺողովրդա-
 կեցոյց զայրն զԴաւիթ՝ անհանգիստ որսայր Սա-
 ւուղ 'ի կորուսանել:

Եւ արդ զի՞նչ ևս ասեմ. զարարիչն և զտէր Յի-
 սուս Քրիստոս՝ առ նախանձու ժողովուրդք հրէիցն
 և քահանայապետք՝ նախ ժամանակաւք ձաղեալ
 այսպանէին, կոչելով զնա երբեմն կախարդ, յասելն,
 թէ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա
 ղդւս. և դարձեալ՝ զինեմով անուանէին և զխա-
 սէր, ասելով ցաշակերտսն. թէ ընդէր վարդապետն
 ձեր խառն ընդ մեղաւորս ուտէ և ըմպէ: Այլ և
 չպահեցողութեամբ և անժամակերութեամբ եպե-

րէին. ասեն՝ ընդէ՞ր աշակերտքն Յովհաննու և փարիսեցիքն պահեն, և քո աշակերտքդ խառն ուտեն: Կոչեցին զնա և դիւահար. Ո՞չ, ասեն, ստոյգ ասեմք, թէ Սամարացի ես դու, և դե գոյ 'ի քեզ: Եւ ժողովեալ սուտ վկայս՝ առ մոլեղնութեան քինուն՝ զինչ պէտս տային խաւսել, և քրքուէին խրախացեալք առաջի դատողացն. ուր ծանուցեալ Պիղատոսի ըստ վկայութեան աւետարանչին, թէ առ նախանձու մատնեցին զնա, լուացեալ զձեռս՝ ասէ. անպարտ եմ ես յարենէ առնդ, զի ոչ ինչ գտի 'ի դմա ֆնաս արժանի մահու. դուք առէք և ըստ ձեր աւրինաց դատեցարուք: Եւ ընկեցեալ զնա յաւրէնսն և 'ի ժողովուրդս, որք էին երկոքեան մահապարտք՝ և ժողովուրդք հրէիցն և աւրէնքն: Որոց չհանդուրժեալ դիւամուլ նախանձուն՝ վիճակեցին մահու, և ոչ ուղղոց, այլ անիծից, իբրեւ զչարագործ և մարդասպան. այսինքն՝ խաչի, զարարիչն և զնորոգիչն, զկենսատուն և զմահասպան, զերախտաւորն առ ամենեւեան, զքաղցրն և զբազմողորմն:

Եւ զայս ամենայն կարիս կրեալ յանձն իւր յաղագս մեր՝ զնոյն և իւրոց աշակերտացն ստէպ զգուշացուցանէր, թէ և ձեզ դիպելոց է այս ամենայն. յորում մի՛ իբրեւ զանկազմս և զանպատրաստ գտեալք հասելոց 'ի վերայ ձեր վշտացն՝ զանդիտիցէք: Եթէ զիս սիրեցին՝ ապա և զձեզ սիրեսցեն. եթէ զիս ընկալան, և զձեզ ընդունին. ապա թէ զիս հալածեցին՝ և զձեզ հալածեն. եթէ զիս ատեցին՝

և զձեզ ատեն. և եթէ զիս՝ որ տանուտէր էի՝
Բէեզզեբուղ կարդացին, զորչափ ևս առաւել զձեզ
և զընտանիս իմ:

Դորին նմանեալք ըստ ժամանակի որսացեալ
առ նախանձու կուտէին 'ի վերայ իմ բազում բան-
սարկուծիւնս՝ ասելով. եթէ Ղազար ասէ, թէ
պոռնկուծիւն մեզք չեն. զսոյն և մարդպանին
սաղրէ: Եւ եթէ ընդէր այդ այդպէս դու, տէր,
քաջ գիտես քան զսուտ կարծաւդսն: Եւ ընդու-
նէին զեղիւ և անսուրբ անձինք քաղցր ախորժելով
զլուր այդպիսի բանից՝ 'ի սատարուծիւն բունե-
լոյ յինքեանս չար դործոյն:

Արդ զոր ոք յանաւրինաց՝ թող թէ 'ի քրիստո-
նէից՝ 'ի միտս իւր խորհել զայսպիսի ինչ բան,
թող թէ և առ այլում զայսպիսի շնջել բան, զոր
անմիտ, զոր տգէտ, զոր հրեայ, զոր այլաղանդ: Եւ
Ղազար զայդ քարողէր. զում և կամ զուր և կամ
ե՛րբ. — որ տգէտն է դրոց, որ անհրահանգն է յուս-
մունս, որ մովսիսական աւրինացն աւտար է և
քրիստոսատուր շնորհին անտեղեակ: Եւ չիցե՞ն ար-
դեալք արեղեանս հայոց արժանի ողբոց արտա-
սուաց և բազում սգոյ՝ համբաւել զանպիտանս,
խաւսել առ նախանձու զանարժանս:

ԺԶ. ԵԶՆԻԿ ԿՈՂՐԱՑԻ:

ՅԱՂԱԳՍ ՔԵՇԻՆ ՊԱՐՍԻՑ:

Մինչ չե բնաւ էր ինչ ասեն, ոչ երկինք
և ոչ երկիր և ոչ այլ ինչ արարածք՝ որ յերկինս
կամ յերկրի, Զրուան ոմն անուն էր, որ թարգմանի
բախտ կամ փառք: Զհազար ամ յաշտ արար՝ զի
թերեւս որդի մի լինիցի նմա, որում անուն Որ-
միզդ, որ զերկինս և զերկիր և զամենայն, որ 'ի
նոսա՝ առնիցէ. և յետ հազար ամի յաշտ առնելոյ՝
սկսաւ ածել զմտաւ, ասէ. աւգո՛ւտ ինչ իցէ յաշտս,
զոր առնեմ, և լինիցի՞ ինձ որդի Որմիզդ եթէ 'ի
զուր ինչ ջանայցեմ: Եւ մինչ դեռ նա զայս խոր-
հէր, Որմիզդ և Արհմն յղեցան յարգանդի հաւր իւ-
րեանց՝ Որմիզդն 'ի յաշտն առնելոյ և Արհմն 'ի
յերկուանալոյ անտի: Ապա իմացեալ Զրուանայ,
ասէ. երկու որդիք են յորովայնի անդ, որ ոք 'ի
նոցանէ վաղ առ իս հասցէ՝ զնա թագաւոր արա-
րից. և ծանուցեալ Որմիզդի զխորհուրդս հաւրն՝
յայտնեաց Արհմենին. ասէ. Զրուան հայր մեր խոր-
հեցաւ՝ թէ ոք 'ի մենջ վաղ առ նա երթիցէ, զնա
թագաւորեցուցէ: Եւ զայն լուեալ Արհմենին՝ ծա-
կեաց զորովայնն և ել եկաց առաջի հաւրն: Եւ
տեսեալ զնա Զրուանայ, ոչ զիտաց, եթէ ո՛ր ոք իցէ-

և հարցանէր՝ եթէ ո՞վ ես դու: Եւ նա ասէ. ես եմ որդին քո: Ասէ յնա Զրուան. իմ որդին անուշահոտ և լուսաւոր է՝ և դու խաւարին և ժանտահոտ ես: Եւ մինչ դեռ նոքա զայս ընդ միմեանս խաւսէին, ծնեալ Որմիզդի 'ի ժամու իւրում լուսաւոր և անուշահոտ, եկն եկաց առաջի Զրուանայ: Եւ տեսեալ զնա Զրուանայ, գիտաց՝ եթէ Որմիզդ որդի նորա է, վասն որոյ զյաշտն առնէր. և առեալ զբարսմունսն՝ զոր 'ի ձեռին իւրում ունէր, որովք զյաշտն առնէր, ետ ցՈրմիզդ և ասէ. ցայժմ ես վասն քո յաշտ առնէի, յայսմ հետէ դու վասն իմ առնիցես: Եւ 'ի տալ Զրուանայ զբարսմունսն ցՈրմիզդ և աւրհնել զնա, մատուցեալ Արհմենի առաջի Զրուանայ՝ ասէ յնա. ո՞չ այնպէս ուխտեցեր՝ թէ ո ոք յերկուց որդւոցն իմոց յառաջ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարից: Եւ Զրուանն առ 'ի ջրելոյ զուխտն՝ ասէ ցԱրհմեն. այ սուտ և չարագործ, տուեալ լիցի բեզ թագաւորութիւնն ինն հազար ամի, և զՈրմիզդ 'ի վերայ քո արքայ կացուցեալ. և յետ ինն հազար ամի Որմիզդ թագաւորեսցէ, և զինչ կամիցի առնել՝ արասցէ: Յայնժամ սկսան Որմիզդ և Արհմեն առնել արարածս. և ամենայն ինչ՝ զոր Որմիզդն առնէր՝ բարի էր և ուղիղ, և զոր ինչ Արհմեն գործէր՝ չար էր և թիւր:

ԺԷ. Ս Ե Ր Է Ո Ս:

ԽՆԴԻՆԷԼ ԿԱՅՍԵՐՆ ՄԱԽԻԿԱՑ ԶՄԱՐՄԻՆ ԴԱՆԻԷԼԻ Ի ԹԱ-
ԳԱՒՈՐԷՆ ԽՈՍՐՈՎԱՑ:

Եւ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ խնդրեաց
Թագաւորն յունաց 'ի Թագաւորէն պարսից զմար-
մին մեռելոյ առն այնորիկ՝ որ կայր 'ի Շաւշ քա-
ղաքի, 'ի գանձու արքային՝ եղեալ 'ի պղնձի աւա-
զանի՝ զոր պարսիկն անուանէ Կաւ Խոսրով և
քրիստոնեայքն ասեն զԴանիէլի մարգարէի: Եւ ար-
քայն Խոսրով Հրամայէ տալ նմա զխնդիրն: Իսկ
տիկինն Շիրին յոյժ խռովեալ էր 'ի վերայ իրացն.
իբրև ոչինչ կարաց առնել՝ զկամս Թագաւորին դար-
ձուցանել, Հրաման ետ ամենայն քրիստոնէից աշխար-
հին՝ զի պահաւք և աղաւթիւք խնդրեսցեն 'ի Քրիստո-
սէ, զի մի՛ շարժեալ գնասցէ յաշխարհէն շնորհն այն:

Եւ ժողովեալ ամենայն երկիրն 'ի տեղին յայն,
ուժգին խնդրուածովք և արտասուազոչ ողբովք
խնդրէին 'ի Քրիստոսէ արգելուլ: Եւ ածեալ նմա
ջորիս և բերեալ նմա դեսպակ արքունի, և առին
գնացին: Իսկ իբրև ելին ընդ դուռն քաղաքին, յան-
կարծաւրէն ցամաքեցան աղբււրքն՝ որ ելանէին
'ի մէջ քաղաքին և հոսէին արտաքս, և ամենայն
երկիրն վայիւ և աղաղակաւ գնային զհետ նորա:

Եւ եղև իբրև մեկնեցաւ 'ի քաղաքէն ասպարէզս երիս՝ յանկարծակի զտեղի առին ջորիքն՝ որ 'ի դեսպակին. և ոչ ոք կարաց զնոսա շարժել 'ի տեղւոջէն: Եւ դարձեալ անդրէն յանկարծակի բռնաբար սուր սուր հարկանելով զամբոխն պատառեցին և զգունդն բռնութեամբ և ընթացան անդրէն 'ի քաղաքն. և եղև իբրև մտին ընդ դուռն քաղաքին՝ անդրէն արձակեալ բղիւնցին ջուրք զետոյն, և հոսէին ջուրքն արտաքս լի յորձանաւք ջուրց իբրև զառաջինն:

Գիտութիւն արարին կայսերն վասն նորա փութանակի: Եւ նորա տուեալ տանել նմա պատարագս, հրամայեաց առնել, որպէս և նայն կամեցաւ. թողին զնա և զնացին 'ի բաց:

ԺԸ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՏԻ:

ՎԱՍՄՆ ՏԻԵՋԵՐԱՀՈԶԱԿ ՔԱՂԱՔԻՆ ԱՆԻՈՅ ԽՈՂԽՈՂՄԱՆ ՍՐՈՎ,

Ամուրն Անի և որ շուրջ զնովաւ դստերք իւր՝ առաւել յամբարտաւանութիւն կրթեալ՝ ընդդէմ երկնից կայթս հարկանէին. մինչև շարժեաց աստուած զթագաւորն պարսից՝ փոխանակ ինքեան՝ տեսանել, թէ զե՞նչ գործի 'ի նմա: Եղև գործ պատերազմի յերկիրս հայոց ընդարձակեցուցանել զընա-

կութիւնս իւրեանց և տիրել 'ի վերայ սահմանի այլոյ թագաւորութեան. և էր թուականիս մերոյ ամօ Հինգհարիւր երեքտասան (ՌԿԴ Քրիստոսի ծննդեան):

Արդ եկեալ Հասանէր թագաւորն բազում բերուօք և անթիւ սպառազինաւք. մտեալ յաշխարհս մեր՝ ահ և երկեւղ Հասուցանէր Հեռաւորաց և մերձաւորաց. կոխէր, տապալէր զաշխարհս բազումս, մինչև եհաս 'ի քաղաք՝ որ զմեղս իւր 'ի կատարումն լրիւ իւրով ունէր: Կանգնեաց զխորանն իւր ընդդէմ քաղաքին Անւոյ և տարածեաց զբանակս ընդ լսյնութիւն երկրին. ջանայր, հնարէր՝ զի զդուռն երկաթի և զնիգս պղնձի 'ի բաց խլեացէ, որ կայր ընդդէմ թագաւորութեանն իւրոյ. և անյոյս լեալ յաղազս ամրութեանն՝ թէպէտ և զմարտն սաստկացուցանէր, կամէր չուել: Եւ զսյն ոչ զիտացեալ, թէ էարկ տէր 'ի մէջ պահապանաց և իշխանացն երկպառակութիւն և անմիաբանութիւն, ամբոխումն և բաժանումն. և անդէն թողեալ զգործ պատերազմին՝ 'ի փախուստ դարձան և խուճապեալք յերկեղէն (յերկիւղէն)՝ ոչ ոք յազգայինսն կամ 'ի կարեոր բարեկամն Հայեցաւ, այլ իւրաքանչիւր ոք ահիւ ըմբռնեալ: Եւ տեսեալ զսյս սպառազէն զաւրացն՝ որ արտաքոյ մարտնչէին, հանդէպ ինքեանց 'ի վերայ պարսպին ճանապարհ առնէին և իբրև զկուտակումն ալեաց ծովու 'ի ծոց քաղաքին Հեղուին և զպարսկական սուրն 'ի գործ արկեալ, ոչ ումէք խնայէին: Իսկ բազմութիւն արանց և կանանց յա-

պարանս թագաւորացն դիմեալ՝ իբր թէ կարիցեն
ապրիլ, և այլքն ճողոպրեալ յամուրն, որ ներքի
բերդ կոչի: Իսկ որ 'ի մէջ քաղաքին ամրացեալ
էին, իբրեւ գիտացին թշնամիքն, թէ անպատրաստ
են, և ոչ գոյ 'ի նոսա այր պատերազմաւդ կամ կե-
րակուր և ըմպելի, վաղվաղակի շուրջ պատեալ և
շտապ տագնապի հասուցանէին, մինչև յակամայ
արտաքս հանին:

Անդ էր տեսանել զվիշտս և զտագնապս իւրա-
քանչիւր հասակի. զի 'ի գրկաց մարցն յափշտակեալ
լինէին մանկունք՝ անողորմաբար զքարի հարեալ,
և մարքն արեամբ և արտասոււաւք զմանկունս իւ-
րեանց թանային. զհայր և զորդի մի սուր խող-
խողէր. զի ծերք և երիտասարդք, քահանայք և
սարկաւագունք զմի սրոյ ճաշակ մահու ընկալան.
զի լցաւ քաղաքն լի ծայրիւ և ծայրիւ, և ճանապարհ
էր մարմին սպանելոցն. զի 'ի բաղմութենէ կոտո-
րելոցն և յանթուելի դիականցն՝ վտակն մեծ, որ
անցանէ առ քաղաքաւն, ներկանէր արեամբ. և գա-
զանք վայրի և ընտանի՝ եղեն գերեզման դիականցն.
վասն զի ոչ գոյր, որ թաղէր և հարկաւոր հողովն
ծածկէր զխողխողեալսն: Այլ և 'ի ճարպոյ անիրա-
ւութեանց 'ի նման գործելոցն սոյորեցաւ բարձ-
րաշէն և գեղեցկայարմար ապարանքն, և եղև ա-
մենայն բնակութիւնն իբրև հողաբլուր. և վաշիւն
և նենդութիւնն, որ 'ի նմա՝ խափանեցաւ:

Այս է բաժին անիրաւ քաղաքաց, որ շինեն
զինքեանս արեամբ աւտարաց և 'ի քրտանց տնան-

կաց փարթամանան և 'ի վաշխից և յանիրաւութեանց զտունս իւրեանց ամրացուցանեն. և ինքեանք զմիտս իւրեանց անողորմ ունելով առ աղքատս և տնանկա՝ միայն հեշտութեան և փափկութեան սպասեն և 'ի գործոց աղտեղութեան ոչ խորշին, այլ միայն արբեալ լինին՝ ի ցանկութեանցն, որ զնոսա ըմբռնեալ ունի: Եւ արդ զի՞նչ լինի նոցա 'ի հասանել բարկութեան տեառն. սպառին և պակասին, որպէս մոմ յերեսաց հրոյ, եթէ թագաւոր իցէ և եթէ իշխան, որպէս ծանեաք 'ի զրեւոցս: Բայց թագաւորն պարսից բազում զաւառաց տիրեալ և անթիւաւարաւ՝ դարձաւ յաշխարհն իւր:

ԺԹ. Ն Ո Յ Ն:

ՄԱՐԴԻԿ՝ ՎԱՅԵԼԶՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԻ.

Չոր աւրինակ զեղեցիկ զէմք առն՝ 'ի ծաղկի հասակի սիրուն և ցանկալի տեսողացն ցուցանի, իսկ յորժամ զարդարիչ հոգին մահուամբ բաժանի 'ի նմանէ, յառաջին պայծառ և զեղեցիկ զարդուցն ահարկելի և անշուք ցուցանի տեսողացն, նաև գութն ընդ նմա հատանի ըստ այնմ¹, թէ մոռացեալ եղէ ես, որպէս մեռեալ, 'ի սրտէ, ըստ նմին աւրինակի զերկիր է տեսանել. զի յորժամ մարդա-

¹) Սաղմոս Լ, 13:

բնակ շինութեամբ հարստանայ, յայնժամ երկրագործք առատութեամբ սերմամբ զանդաստանս լընուն. որք յորժամ բուսանին, կանաչագեղ տեսեամբ զվայրսն վայելչացուցանեն և բարձրաբերձ աճմամբ 'ի վեր ընձիւղին. և յորժամ զհասկիցն զկերպարանս 'ի գագաթունսն երևեցուցանեն, յայնժամ թանձրախիտ բորձրութեամբն ամպաձև տեսողացն ցուցանի, և 'ի քաղցրաշունչ աւդոյն ճաւճի, ճեմի զաւրէն ծովային ալեաց. այսպէս և հաւտք անդէից արաւտականաց 'ի հովիտս դալարաբեր բուսոց առ ցուրտ աղբերակամբք խայտան, խաղան, և երկիր իբրև զդայեակ՝ դեղեցիկ դիմաւք զարդարի նոքաւք ըստ այնմ¹, եթէ ցնծասցեն դաշտք և ամենայն, որ է 'ի նոսա:

Իսկ այժմ ընորին հակառակն տեսանեմք. երկիր աւերակ, թափուր 'ի բնակչաց, քաղաքք կործանեալք և անդաստանք խոպանացեալք և փշաբերք ահագին և զարհուրելի անցաւորացն ցուցանի: Նաև քաղցրաձայն հաւուց տարմք, որք մարդասէր բարոյիւք ընտանի գոլով մերային ազինս, որ քաղցրանուագ եղանակաւք զվայրսն հնչեցուցանեն և յառաւաւտինսն ճռուական երգովք և բարձրաձայն կարկաչիւք զերկրագործսն 'ի բնոյն դանդաղանաց իբրև խթանաւ զարթուցեալ, իւրաքանչիւր արուեստից պատրաստաբար յարդարէին. բայց այժմ շէնք աւերակք և ամայիք և անմարդիք, և նոցա ոչ գոյր տեղի բնակութեան. զի ո՛ր աառե-

¹) Սաղմոս ԴԵ, 12:

ղունքն բոյն կառուցանեն, և ուր տկարք 'ի թրուշ-
նոց 'ի նոսա ապաւինին ըստ սաղմոսին ձայնի¹. և
կամ ուր ծիծառն զիւր վարանից բունիկն յարդարէ՝
աներկեւզ սնուցանել զառ 'ի յինքենէ ծնեալսն:

Ի. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ:

ՅԱՂԱԳՈՂ ՊԻՏՈՑԻՅ:

Պէտք են բացայիշատակք համառաւտ քաջա-
ղիպութեամբ 'ի դէմն ինչ վերաբերեալ: Եւ ասա-
ցեալ է այսպէս, յորոց եկաց կենցաղոյս աւգտա-
կարագոյնն: Եւ պիտոյիցս ոմանք են բանականք
և ոմանք գործականք և ոմանք խառնք: Եւ բա-
նականք են, որ բանիւն միայն նշանակեն զլաշն,
որպիսի ինչ զառաքինութեանն զոստս քրտամբք
և աշխատութեամբ, Պղատոն ասաց՝ բուսանիլ.
բանզի աւգուտ այսպիսի պիտոյից՝ բանիւ ցուցա-
նի: Եւ գործականք են, որ զգործն ունին յինքեանս,
որպիսի ինչ Պիթագորաս, ուրչափ իցէ կենցաղոյս
չափ՝ հարցեալ յուսմէն, սուղ ինչ երևեալ՝ ծած-
կեցաւ. այսքան գոլ զժամանակն ընձեռեաց՝ որբան
և տեսութեան չափ. աստանաւր 'ի ներքոյ կայ
գործն միայն տեսութեան: Եւ խառնք են, որ յեր-

¹) ԺԳ, 17. Անդ թռչունք երկնից ձագս հանցեն և բոյն արագլի
ապաւեն է նոցա:

կաքանչիւրոյ, բանիւ և գործով, որպիսի ինչ. Դիողինէս Համբակ տեսանելով ստահակեալ, զմանկածուն տանջեաց՝ ասելով, ընդէ՞ր այդպէս դաստիարակես. աստանաւր գործ էր գանն, և բանն հարկանելոյն պատճառ. վասն որոյ և խառն է: Արդ զանազանութիւն այս է պիտոյից:

Իսկ գործեսցես զնա զլիաւք այսպիսեաւք: Սակաւ ինչ ասացես նախ՝ ասողին գովութիւն: Զկնի այնորիկ՝ զնոյն ինքն զպէտսն փոխելով ասացես: Ապա զպատճառն: Ի վերայ այնորիկ և յընդդիմակէն դիցես: Ասացես և զառակն: Եւ բերցես ՚ի վերայ զյարացոյցն: Եւ հաստատեսցես վկայութեամբ զնոյն: Եւ աւարտեսցես զպէտսն զուղնաքեայ ՚ի վերայ բանիւ:

ՊԷՏՔ ԳՈՐԾԱԿԱՆՔ.

ԴՈՂՈՒՆԷՍ ՏԵՍԵԱԼ ԶՄԱՆՈՒԿ ՍՏԱՄԲԱԿ, ԶՄԱՆԿԱԾՈՒՆ ԳԱԻԱՋԱՆԱԽՆ ԵՆԱՐ:

Յիրաւի սքանչացեալ զարմացի ոք ընդ իմաստասիրացն ամենագեղեցիկ յաւրինեալ պարս, որ զեյաւէրժ նոքա կարացին իբր աւրինալ իմն՝ անբաղայ ազատութեամբ, ՚ի բաց զհոգս ընկենելով աշխարհականս, իմաստասիրականին ևեթ պարապեալ տեսութեանց բանի, և այնու դէպ վերոյ ամենայնց լինել մարդկան: Բայց և ՚ի նո՞սա դարձեալ թուի, թէ որք զմեծն գովութեան ունին յաղթանակ, շնականացն անցեալ խոստովանեսցին հոյլք,

այսպիսաբար զանազանելով վերաբերութեամբ. վասն զի նոցա գոլ բանիւ լռացն՝ բնախաւսութիւն է սիրելութիւն: Իսկ այնց յոյժ բարեբաստ եղելոցն, հանապազ զկենցաղաւգտակարագոյնն խրատուք միանգամայն բանիւ՝ 'ի գործոց ցուցանի նահատակութիւն: Տինա պահապանք լինելով իրաւանց և պաշտպանք և բոլոր քաղաքի պատճառք բարեզարդութեան. նորին աղազաւ և պատուականագոյնք 'ի նոսին անուանեցան զլուխ. այնքան յայլոցն վերագոյն:

Ա. Որչափ մեծն 'ի նոսա Դիողինէս հռչակի, փայլեալ իւրովքն միշտ խրատաբանութեամբք. որոց յոյժ անբաւ երանութեանցն է գովութիւն, և հանդէս բոլորիցն եղեալ բանաւորաց:

Բ. Որպէս զի միս 'ի բազմաց նորա իմաստասիրութեանց առաջի ահա եղեալ, պատուականագոյն վարկանիմ՝ զվարդապետութեան նորա աւրինակս. անցցուք զհրաշալի գործոյն տեսանել երևումն, զոր ամենեցուն 'ի խրատ՝ յայտ է՝ և 'ի զգուշութիւն ծանուցեալ. և են բացայիշեցեալքն այս ինչ: Քանզի նա երբեմն զանվայելու՜ սովորական տեսանէ իմաստութեան, կացի անազգակեալ 'ի քաղաքի, և անդէն առանց միոյ վաղվաղակի երկբայութեան թողեալ զնա, և զդաստիարակն ջնեալ պատուհասէր:

Գ. Ստոյգ և արդարեւ ընտրող արդարադատն իրաւանց, զի 'ի մանկածուն կողմն միտեալ կարկառէր զանիրաւ ստահակութեանցն տուգանս: Յա-

ղագս որոյ վայս 'ի սկզբանէ զիտելով ծնողաց՝ զիւ-
րաքաչիւրն ծննդոց զիսկուծիւն անզգամուծեանն
թէ ախորժաբար սիրեն 'ի վատթարն կոյս յեղուլ.
վասն որոյ և անդատին իմն գոգցես փուծացեալ
ճեպին, գեր զամենայն լաւագոյն նոցա համարելով,
ոչ միայն զկելոյն հոգալ պատճառս՝ այլ և զբա-
րւոքն առաւել կելոյ: Եւ այնորիկ նմին իրի աղա-
զաւ մեծաւ ջանան զիմաստնագոյնսն գտանել հնա-
րիւք, այլ և զոյոժ հաւատարիմս 'ի վարդապետաց:
Եւ 'ի ձեռս տուեալ, այնուհետեւ բազումս յուսան
խրախամիտս լինելով՝ առ 'ի զբարեբախտագոյնսն
'ի նոցանէն ընդունելով վայելս: Եւ կարի քաջ
խոստովանեալ այս գտցի բան: Որոց թէ 'ի սկզբանն
առաքինագոյն ուսուցիչն հանդիպեսցի, և ոչ սուղ
ինչ այնուհետեւ աշակերտն տարակուսեսցի՝ զնոյնս
ճշգրտապէս զիմաստութեանցն բերել պտուղս բա-
զումս և ամենազանս: Որովք և հանգոյն նոքիմք
բարեզարդութեամբք 'ի կենցաղումս բերկրեալք,
ցայնքան 'ի վայելուչ վարժողաց զաւգտակարագոյնսն
կրթեալ խրատս, մինչ սիրելիք կարի քաջ թագաւ-
որացն եղանիլ, վերակացուք քաղաքացն, պարծանք
ծնողաց, և բովանդակ շինութեան տան և գաւառի
պատճառք: Այլ և ինքեանք իսկ՝ բոլոր բարեբախ-
տիկ երեւեալ զուարճանան փառաւք:

Դ. Իսկ որոց այսպէսն ոչ պատահեսցի մանկա-
վարժն. բայց սոցին հակառակ ասացելոցս խննէշու-
թեամբ զգաճեալ և ամենայն անարի տաղտուկ կա-
պեալ վատութեամբ, նա ոչ միայն թէ զանղգամու-

Թիւն 'ի մանկանցն ոչ կարասցէ Հանել ոգւոց, և կամ բարեաց նոցա լինել պատճառք, այլ միանգամայն, որպէս ճշմարիտն երևի՝ զբազմապատիկսն 'ի վերայ առնէ տալ զաղիտիցն սաստկազոյն Թշուառութիւնս, յանգիտութեան ասեմ՝ անուսուփութենէ. յորմէ անպիտանք 'ի բոլորումն գտանին վայելչականս: Այնու զի ոչ 'ի մեծ ատենիցն վարին Հանդէս և ոչ յայլ ինչ 'ի մի արժանաւորացն և պանծալեացն. այլ Թախիծք դրացեացն գոլ և մերձաւորացն տխուր տրտմութիւն. և զլիսովին ատելիք Հարազատն ամուսնաց և զրեթէ Հասարակաց ամենայն իսկ մարդկան՝ իշխանաց և իշխեցելոց: Զայս մի ըստ միոջէ Թուել՝ անառակն կորուստ խոշտարաց 'ի ծուլիցն լեալ խնամողաց՝ ոչ է Հարկաւոր և կամ աներևութաբար 'ի ծածուկ անկեալ իմաստք:

Ե. Որպէս զի զայս Հաւաստեալ իմանալ՝ յանվարժիցն ձիոցն է և 'ի դերեացեալն ամայի անդաստանաց: Յորոց մին զմշակին ահա ամբաստանէ ձեռաց. և երկրորդն զվերելակին տխմարութիւն յանհրազանգն յանդիման ելոյ կացուցանէ:

Զ. Բայց ևս նմանապէս և 'ի ճեղեայ չարաչար կրիցն կարի յոյժ Հաստատուն է ուսանել. այնու զի բարիոք ոչ զեւրսն խրատելով որդիս առ 'ի յատուածայինսն ուղիղ գնալ ճանապարհս. ընդ որոց և պատուհասեալ՝ զրաւեցաւ 'ի կենցաղոյս:

Է. Տինա և ոչ փոքր ինչ խրատաբանութեամբ և մարգարէի ումեմն¹⁾ զսոյն աստուած մատուցեալ

¹⁾ Եզեկիէլ Գ, 17 և 18:

վկայէ բանիւ, եթէ դէտ զքեզ կացուցի 'ի վերայ տանն Իսրայէլի. որում թէ ոչ բողոքեսցես, զարիւնն 'ի բոց խնդրեցից ձեռաց:

Ը. Արդ այսպէս պարտ և արժան է 'ի վերայ ասացելոցս զարմանալ միայն ընդ մեծ և հռչակաւորն Դիողինէս և զնոյն գովել և ընդունել և զերիցութեանն նմա տալ իմաստասիրութեանն գովանաց մրցանակ: Որ այսպէս կենցաղաւորուտն կարաց խրատուք զընդհանուր քաղաքացն տնաւրինել իրս և գեղեցկաբար վարելով դարձեալ զանապուհ բարեացն ուսոյց պահել մտերմութիւն և վարդապետաց առ իւրեանց հաւատացեալ մանկունսն: Որով 'ի ներկայումս զաշխարհագովութեանցն առցեն պսակս և անուն քաջ առ 'ի յապայսն թողցեն անմոռաց յիշատակաւ:

Ի Ա. Ն Ո Յ Ն:

ՏԻՐԵՐԱՆԳՆ ՀԱԻ ԵԱՐՏՈՒՍ ՓԵՏՐՈՎՔ:

Չայն աւետաւոր հրատարակէր առ մետաքսն երամս աւդապարիցն 'ի վեհագոյն վեհիցն պետաւորէ՝ երազապէս ժամանել 'ի յաւրն երեւելի. որ ոք 'ի ձէնջ իցէ գեղաղէշ 'ի վայելուչ դիտաւորութեան՝ 'ի հասարակացն զովմարութեան առցէ զթագից աշտիճան: Ոյց թեւածեալ փութապէս ճախրէին համաչուելով սեռք թեւահրձացն ըստ իւրաքանչիւր հոմերամ տեսակացն հասեալ 'ի տեղիս լոգարանացն. իջեալ առ հեղասահ վտակաւ

խաղիցն յորդահոսան յստակագոյն աղբերացն, և ծայրալիւր վայրաւք վայելչացեալք, երամ երամ գնդիւքն բանակէին: Որոց հանդէպք ներանձիցն բոլորակամ քատակապէս 'ի զարդսն պաճուճանացն զանհաւասարսն 'ի փետրոցն յաւրինելով՝ պանծային զգերապատիւն առնուլ ձիրս: Անդ տխրեանգ հաւն խարդաւանեալ զառ 'ի յայլոցն արտաքաղելով, բաղադրելով յիւրում սեւթոյր սարասին, 'ի մէջ բեւրակերպ հաւուցն պայծառանայր՝ դիտաւորեալ բոլորիցն նորահրաշ, որ ծաղկազարդ երանգաւքն պաճուճանաց և գերապարծ հրճուանաւք զջարդուց բոցափայլիւր 'ի հասարակացն: Առ որ հնչելով զերանաւէտ զձայն համագունդ ժողով գումարելոցն՝ նուիրէին նմա վիճակին յաւէտ ըստ արժանի արքայական ճոխութեան: Իսկ խորամանկ թուշունն զիշերասէր 'ի հռչակելին մերձակաց գոլով, պարատեսող խոհականութեամբ ծանալթանայր իւրեանն երանգի: Իսկոյն առեալ 'ի բաց զերծանելով համանման իւրոյինն ներգոյից, բացադրելով աւրէն հոմաղին արտայայտէր զրապանծ խրոխտանս պերճացելոյն: Հետեւելով և այլքն հանգիտարագ իւրեանցասարաս երանգոց դիտակ ելով ըստ մաւտազգաց իրադիտողին՝ զիւրաբանչիւր համանգամայն կապտէին: Երգ այպանելի և ծաղրական. անզարդ յարտուստն զարդարանաց և մերկագոյն յիւրոցն սարասից՝ ծաղը յերաստս յոքնազան հաւուցն եղանիւր:

ԻՐ. ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄՐՐՈՆԱՑԻ:

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԱԻՐ ԻՇԽՈՂՆ ՀԱՅՈՑ ԻՆՔՆԱԿԱ-
ԼՈՒԹԵԱՄԲ ԼԵՒՈՆ:

Անկարգութիւն իմ այն է, որ ընդ ամենայն քրիստոնեայս հաղորդիմ: Գիտելի է իմաստուն քննողաց՝ որ քրիստոնէից ազգք բացատրին 'ի միմեանց իւիք իւիք. իսկ շնորհն աստուծոյ զաւրացոյց զիս՝ զայս սնոտի աւանդութիւնս նոցա՝ գիտութեմբ արհամարհել և զսէրն նախապատուել և է ինձ հայն որպէս զլատինացին, և լատինացին որպէս զհելլենացին, և հելլենացին որպէս զեգիպտացին, և եգիպտացին որպէս զասորին: Արդ եթէ ես միոյ ազգի ջատագով էի, ընդ այլսն ե՞րբ էր կար հաղորդիլ. բայց ընդ իւրաքանչիւրսն, որ միմեանց թշնամիք են՝ խառնիմ, և զքնաւան շահիմ ըստ Քրիստոսի առաքելոյն. և ունիմ բան՝ որ ամենայն հարցողի կարող եմ պատասխանել, թէ ուղիղ ընթանամ և սիրովն Քրիստոսի զամենայն կրճիմն քակեմ. որով բարեհալիմ և 'ի լատինացւոց եկեղեցիսն, և 'ի հելլենացւոց, և յասորւոց, և կամ 'ի հայաստանս. և ընդ սոսա անշարժ, և 'ի նոցին աւանդութիւնն անփոփոխ:

ԻԳ. ՆԵՐՍԷՍ ԾՆՈՐՀԱԼԻ:

ՈՂԲ ԵԴԵՍԵԱՅ:

Լացէ՛ք լացէ՛ք բարձրո՛ւ ձայնիւ
առ հասարակ յամենայնի.
Ձիս ողբացէ՛ք կողկողալի,
որ էք ծընունդ աւազանի:
Եդեսիէ, Ուրհայ քաղաք,
որդեկորոյս, որբ և այրի,
Կանչե՛մ առ ձեզ ձայն կանացի,
կականաւիր ւողորմելի.
Ըզքաւղս 'ի զլիոյս մերկանալով,
զի՛մ պատառեմ ծածկոյթ զարդի.
Փետե՛մ ըզվարսս իմ ցանկալի,
խըզեմ ըզհե՛րս անխնայելի.
Քարամբ ծեծեմ ըզկուրծ սըրտի,
բաղխեմ զերե՛սս իմ յապտակի:
Նըստի՛մ 'ի սուգ 'ի տան մըլթի,
որպէս աւրէն է սգաւորի.
Եւ փոխանակ որդան զգեստի
սե՛աւ ըզգենու՛մ՝ զոյն տըխրելի.
Հեղո՛ւմ արտաւար անչափելի
յորդ և առատ՝ նըման գետի:

Քանզի առակ եղէ յերկրի,
 տիեզերաց նախատելի.
 Եւ անցաւ որք ճանապարհի
 վայ 'ի վերայ ասն վայի:
 Զի ոչ ծածուկ էի տեղի
 կամ 'ի յանկեան ինչ թագըստի,
 Այլ 'ի գետիցն, որ յԱդենի,
 էի բազմեալ ես 'ի միջի՝
 'ի յԵփրատայ և Տիգրիսի,
 որ Միջագետք անուանի,
 Արքայարան մեծ արքայի
 Հայ ւասորւոյ՝ Աբգարոսի:
 Արդ նախ ասեմ զայն, որ կրեցի
 'ի ձեռանէ տեսուն ըզբարի,
 Ապա զչարիսն, որ պատահեաց
 ինձ ըստ մեղաց յանկարծակի:
 Դուք Հեզաբար աստ մատուցէ՛ք
 զականջըս ձեր իմոյս բանի,
 Զոր ծանուցից փոքր 'ի շատէ
 ձեզ ըզզանգատս իմ ըստ կարգի:
 Ես մայր էի բազմորդութեան,
 անթիւ ծընայ դուստր և որդի,
 Զորս մայրաբար դարմանեցի,
 իստեանց իմոց կաթն արբուցի,
 Գեղեցկատիպ յաւրինեցի,
 վայելչապէս զարդարեցի:
 Քանզի երկիր պարարտ էի,
 աղբււր կաթին յորդ բըղխէի.

Աւետարեր նըման վայրի
 Լայլ գերագոյն, որպէս թւէի:
 Բեւր բարութեամբ լըցեալ կայի
 'ի զանազան բերմունս երկրի:
 Զո՛ւր կենդանի յինէն բըղխէր,
 զուարթատեսիլ բոյսս յաւրինէր.
 Ըզբուրաստանս արբուցանէր
 Եւ ըզմարդիկ ուրախ առնէր:
 Ծոփն 'ի միջի իմ ծածանէր,
 քաղցրիկ սուղովն ծիծաղէր.
 Զաղտեղութիւն տըղմին մաքրէր,
 ըզհրապարակսն զարդարէր:
 Բազմագունի տունկ յաւրինէր,
 որպէս ըզդրախան, որ յեզեմ էր.
 Սաղարթաբեր ծառովք ծաղկէր,
 առատագոյն պըտղաւետէր:
 Տերեւախիտ հեղեկ շարժէր,
 հոտ անմահից յիւրմէն բուրէր.
 Նարդոս, քըրքում ինձ ընծիւղէր.
 վարդ, մանուշակ վերաբերէր:
 Առաւաւտեան ցաւըն իջանէր,
 ոսկենըման ճաճանչ փայլէր.
 Անհամեմատ յերկրէ նա՛ էր
 պըտղովքն ամեն, զոր ընծայէր,
 Զոր Եւ ասել ոչ ոք կարէր
 մի առ միոյ, թէ Եւ կամէր:
 Զի զանգաստանս իմ թէ գործէր
 ոք երկրածին Եւ սերմանէր,

Հարիւրաւոր, վաթսուհաւոր
 կամ երեսուն պըտղաբերէր:
 Տոհմականաւք, զոր ընծայէր,
 բազմաբեղուն բարիս բերէր.
 Յըշտեմարանըս ժողովէր,
 այնու զորդիսն իմ կերակրէր.
 Զամենեսեան ուրախ առնէր
 'ի բեր բարիսն, որ ընծայէր:
 Բայց թէ ըզգիրս իմ յանգաւոր
 ոք պատմեսցէ պատշաճաւոր.
 Կարծեմ, թէ չէ՛ նըմանաւոր
 այս քաղաքացս, որ երկրաւոր:
 Լայն և արձակ նըստեալ յաթուռ,
 որպէս 'ի կառքս թագաւոր
 Կամ թագուհի յոյժ գեղաւոր,
 ոսկետրտուն և ճամկաւոր.
 Փողփողելով 'ի վերջաւոր,
 պայծառազգեստ և պըճնաւոր.
 Շուրջանակի պարառաւոր
 պարիսպ ածեալ լայն և ամուր:
 Աշտարակաւք բարձր ահաւոր,
 իմաստապէս Լարուեստաւոր.
 Որպէս զըլուխըն դիպաւոր,
 մակ հաւասար անձին բոլոր:
 Հաստահեղոյս հիմամբ 'ի խոր,
 մահարձանաւք պըսակաւոր.
 Տո՛ւնք և տաճար զարմանաւոր
 շինեալ 'ի գիրկս իմ գեղաւոր,

Յարկք և փողոց՝ տեղ վաճառոց՝
 զոյր յաւրինեալ Հանճարաւոր:
 Բայց և զխորանսն լուսաւոր,
 Թէ որպիսիք յոյժ փառաւոր,
 Զայն չէ ասել ինձ Հնարաւոր
 կամ հողեղէն մարդ երկրաւոր.
 Զի երկնայնոցն էր նմանաւոր,
 վերնագունին Հանգիտաւոր.
 Զարմանազան և աննրման,
 զոր չէ՛ տեսեալ ոք բանաւոր:
 Այդպէս կացի յոյժ խրնդաւոր,
 զերդ մայր որդւովք բերկրեալ յորդոր.
 Դուստր և որդիք իմ բեւրաւոր
 զինեւ կային շուրջ պարաւոր.
 Փրթութեալ վարդից նրման Թերթից
 կամ գեղունակ ճրղած խրնձոր.
 Որպէս զայգի մեծ դաշտաւոր
 կամ բարունակ ողկուղաւոր.
 Իբր 'ի յանկեան տունկ սորեկորթ
 տեղւոջ պարարտ և զաւրաւոր:
 Եւ Թանասունք խորհրդաւոր
 աւանք պատեալ զինեւ բոլոր:
 Եւ ես բազմեալ, զերդ Թագաւոր,
 կայի 'ի մէջ Հանդիսաւոր:
 Արդ այս բարիքս, որ պատմեցան,
 փոքր 'ի շատէ բան ճառեցան.
 Որ 'ի յանցեալ դարուն ըսկսան
 և այժմ առին փոյթ ըզվախճան:

Յորում էի ուրախական,
 մասին հասեալ երանական,
 'ի տեսողաց ներբողական
 և լըսողաց զարմանական:
 Բայց 'ի հասեալ ներկայական
 ժամանակիս, որ զիպեցսին,
 Բարիքն ամեն ըսպառեցան.
 և քաղցրութիւնքն դառնացան.
 Եւ երանի տալոյն փոխան
 զիս եղկելի այժմիկ կարդան:
 Թըշնամեաց դասքն մեր խընդան
 և սիրելիք ձայնիւ ողբան.
 Գլուխ 'ի վերայ իմ ամբառնան,
 որք 'ի ներքոյ ոտից եղան:
 Ազգ, որ ծառայքն էին բնական,
 ծընունդք՝ որդիքն աղախնական,
 'ի Ստուայէ փախըստական
 հազար ւորդին հալածական.
 Զի մի՛ ժառանգ նա հայրական
 Աբրահամու զոլ սեպհական:
 Այժմ՝ յազատիս վերայ յարեան,
 հանել զտիկինըս կամեցան,
 Անժառանգել զիս խորհեցան
 և հալածել յորդուոց մարդկան:

ԻԴ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԾ:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՐԳՍԻ ԶԱԻՐԱՎԱՐԻՆ:

Ամենասուրբ երրորդութեան ընտրեալ ծառայ
և հաւատարիմ,

յաղթաւղ սպառազէն և քաջ նահատակ.
երազահաս սուրբը Սարգիս, շնորհաց աւթեվան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Թագաւորին երկնաւորի՝ սուրբ զաւրապետ
և մենամարտիկ,

սիրով անմահին խաչեալ յաշխարհի.
երազահաս սուրբը Սարգիս, խաչիւ պըսակեալ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց.
Արեգական արդարութեան մեծ կարապետ՝
պայծառ արուսեակ,

ցոլացեալ 'ի մտից 'ի յեւս արեւու.
երազահաս սուրբը Սարգիս, անշէջ ճառագայթ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Աւետաւոր Հայոց Մեծաց զիմեալ 'ի մէջ
երկրի հիւսիսոյ,

հողմըն հարաւոյ 'ի դաշտ ծաղկածին.
երազահաս սուրբը Սարգիս, տունկ անմահութեան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

Առաքելոց զինու վառեալ մըտեր 'ի մեծ
 հանդէս քաջութեան,
 Մարտիրոս որդւովդ 'ի Պարսս վըկայեալ.
 երազահաս սուրբը Սարգիս և Մարտիրոս՝
 մեծ պըսակաւորք.
 բարեխաւս լերուք առ տէր վասն անձանց մերոց:
 Զգերագոյն պատիւ առեր 'ի բարձրելոյն
 բանին բարեխաւս,
 կատարիչ խընդրոց, լըսաւ աղաւթից.
 երազահաս սուրբը Սարգիս, զիւաց հալածիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Դու ցաւալից կենաց մարդկան զաւրեղ բըժիշկ,
 սըրբիչ արտասուաց.
 նեղելոց դիւրիչ վըշտաց մըխիթար.
 երազահաս սուրբը Սարգիս, գերեաց գերեհան.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Քո գեղեցիկ անուն բարի
 քաղցր և անոյշ պըտուղ շըրթանց
 հաւատացելոց.
 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան յուսով կոչեցեալ,
 ընդ ամենայն տեղիս յիշեալ և փառաւորեալ.
 երազահաս սուրբը Սարգիս, գերեաց աղատիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Սաղաւարտ յուսոյ անմահ բանին
 եդեալ 'ի զլուխ մերոյ իշխանին.
 սուսեր աջոյ,
 վահան հաւատոյ
 քրիստոսասէր զաւրաց

ԻԳ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԾ:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՐԳՍԻ ԶԱԻՐԱՎԱՐԻՆ:

Ամենասուրբ երրորդութեան ընտրեալ ծառայ
և հաւատարիմ,

յաղթաւղ սպառազէն և քաջ նահատակ.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, շնորհաց աւթեման.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Թագաւորին երկնաւորի՝ սուրբ զաւրապետ
և մեղամարտիկ,

սիրով անմահին խաչեալ յաշխարհի.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, խաչիւ պըսակեալ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց.
Արեգական արդարութեան մեծ կարապետ՝
պայծառ արուսեակ,

ցոլացեալ 'ի մոից 'ի յելս արեւու.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, անշէջ ճառագայթ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Աւետաւոր հայոց Մեծաց զիմեալ 'ի մէջ
երկրի հիւսիսոյ,

հողմըն հարաւոյ 'ի դաշտ ծաղկածին.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, տունկ անմահութեան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

Առաքելոց զինու վառեալ մըտեր 'ի մեծ
 հանդէս քաջութեան,
 Մարտիրոս որդւովդ 'ի Պարսս վեկայեալ.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս և Մարտիրոս՝
 մեծ պըսակաւորք.
 բարեխաւս լերուք առ տէր վասն անձանց մերոց:
 Զգերագոյն պատիւ առեր 'ի բարձրելոյն
 բանին բարեխաւս,
 կատարիչ խընդրոց, լըսաւ աղաւթից.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, զիւաց հալածիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Դու ցաւալից կենաց մարդկան զաւրեղ բըժիշկ,
 սըրբիչ արտասուաց.
 նեղելոց դիւրիչ վըշտաց մըխիթար.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, գերեաց գերեհան.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Քո գեղեցիկ անուն բարի
 քաղցր և անոյշ պըտուղ շըրթանց
 հաւատացելոց.
 'ի դիշերի և 'ի տուընջեան յուսով կոչեցեալ,
 ընդ ամենայն տեղիս յիշեալ և փառաւորեալ.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, գերեաց ազատիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Սաղաւարտ յուսոյ անմահ բանին
 եղեալ 'ի զուխ մերոյ իշխանին.
 սուսեր աջոյ,
 վահան հաւատոյ
 քրիստոսասէր զաւրաց

և զաւրապետաց.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, ամուր պարիսպ
 ընտիր հեծելոց.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Խաչաչարչար սուրբ զիտապետ
 նըշանագործ անուամբ 'ի խաչ
 և յեկեղեցի,
 առաւել պայծառ 'ի գլուխս Գազայ,
 'ի գագաթան տեղւոյն աւրհնեալ սրբբոյն Մեսրոպայ
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, բազնեաց կործանիչ.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

**АРМЯНСКО-РУССКІЙ
СЛОВАРЬ**

**ԲԱՌԱՐԱՆ
Հ Ա Յ Ն Ռ Ն Ս Ե Ր Է Ն**

Աբգար *п. и*
 Աբգար *ի* соб. им. Авгарь,
 царь Эдесский.
 Բեկայ *ի* с. монахъ, инокъ;
 древняя форма мн. ч.
 արեղեան.
 Աբել *и (h, f)* соб. им. Авель.
 Աբрам *п. и* соб. им. Ав-
 раамъ.
 Բան-ի-л, *и* с. жад-
 ность, алчность.
 1 Բան-ի-л, *и* *и* л. ночевать;
 проводить ночь.
 2 Բան-ի-л, *и* *и* л. надѣвать.
 * Բан указ. м. этотъ, тотъ
 о предм., ближайшемъ ко
 2-му лицу, сохранилось.
 лишь въ нѣсколькихъ ар-
 хаическихъ формахъ: от-
 лож. Բան, 'ի ձիւ Բан-
 Բан Объ еп. Іоан.
 Աдам *и* соб. им. Адамъ.
 Աдемъ георг. н. Эдемъ.
 Բան *и (h, f)* пр. свобод-
 ный; благородный.

Բան-ի-л *(h, f)* с. освобо-
 дитель.
 Բան-ի-л, *и* с. свобода.
 Բан *и (h, f)* с. родъ; на-
 родъ Матթ. 21, 43.
 Բան-ի-л *и* пр. родовой; на-
 родный; родственникъ Ар.
 Բан, *и (h)* с. родъ.
 Բан *и* с. сѣдалище; скамья;
 престолъ.
 Բан, *и* (лп), обыкн. во мн.
 ч. с. волна Арист. || сѣ-
 дина.
 Բան-ի-л *и* пр. сокрушаю-
 щій противника.
 Բан-ի-л *и* нар. охотно.
 Բан-ի-л, *и* л. хотѣть; о-
 добрать; находить пріят-
 нымъ, вкуснымъ, քաղցր
 Բан *и* с. болѣзнь; страсть;
 порокъ.
 Բան-ի-л, *и* л. вести, приводить;
 Բան-ի-л *и* обводить стѣ-
 ною; Բան-ի-л *и* см. Բան-ի-л.

անհամար *пр.* невольный; *յահահ* противъ воли.
 անհանդարտ *ш* (*հ, ր*) *пр.* именитый, извѣстный.
 անհանգիստ, *особ. мн. ч.*
 անհանգիստ, *ш* ухо; уши.
 անհանդարտ *пр.* уставившій глаза: *ш. ընդհանր* уставлять глаза, уставляться глазами *Объ еп. Иоан.*
 անհր *с.* страхъ, ужасъ.
 անհար *нар.* вотъ.
 անհրապ *пр.* страшный, ужасный.
 Ահարամ *соб. им. Ааронъ.*
 անհրապ *пр.* страшный.
 անհարապ *нар.* вотъ.
 անհարապ *нар.* вотъ.
 անհարտ *ш* (*հ, ր*) *пр.* страшный, ужасный.
 անհրապ *с.* верхняя одежда; ряса.
 անհրապ *ш* (*հ, ր*) *с.* образъ; *տօ. աղաղակ* *ratione* по причинѣ; *յահահ* *о, изъ-за.*
 անհրապ *ш, п и Կ* *с.* рабыня.
 անհրապ *ш* (*հ, ր*) *пр.* свойственный рабынѣ; принадлежащій *р.*
 անհրապ *ш* (*հ, ր*) *с.* крикъ, крики.

անհրապ *м.* кричать.
 անհր *м.* молотъ; толочь, истолочь *Поч. св. от.*
 անհր *м.* умолять, просить.
 անհրապ *ш* (*հ, ր*) *с.* продавецъ голубей.
 անհրապ, *ան* (*ռ*) *с.* источникъ.
 անհրապ, *Կ* *с.* источникъ.
 անհր, *ան* *с.* лубъ.
 անհրապ *слож. суш.* лубъ и колчанъ.
 անհրապ *см. անհրապ.*
 անհր *пр.* завитой; *ш. ծարր* *հ* *հ* *с*ъ завитыми концами волосъ.
 անհր *с.* жалость, соболѣзнованіе; горестъ, печаль; уныніе *Ел. Бит. арм. сь перс.;* бѣдствие; *անհրապ* *ш* *Կ* *с*лѣдствіе гибельной зависти.
 անհր, *Կ* *с.* кишки; внутренности.
 Ահար, *Կ* *с.* *геогр. н.* Агдзникъ.
 անհր *ш* (*հ, ր*) *с.* волненіе, смятеніе, безпокойство, сумятица; шумъ; затрудненіе.

[illegible]

առէն въ сложеніи см. **1 առէն**.
առէն... գեղըցիկ см. **գեղըցիկ**.
առէն... ան пр. всякаго рода,
 всяческій.
առէնայն опр. м. весь; вся-
 кій; *сз отриц. предл.* ни-
 какой, *լուս տմ նմանու-*
թեան ни по какому по-
 добію Исх. 20, 4; *յա-*
մենայնի всячески.
առէն... -րէ п пр. пресвя-
 той.
առէն... րէ нар. совѣмъ; вовсе.
 1 **аռէն** ի опред. м. всякій,
 весь.
 2 **առէ** нар. аминь, истинно
 Матв. 21, 31.
առէն п и **ան** с. мѣсяць.
 1 **առն-ր** пр. ерѣпкій, укрѣп-
 ленный; недоступный.
 2 **առн'-ր** п с. ерѣпость, ук-
 рѣпление.
առնայ п с. облако.
առնայն пр. подобный об-
 лаку, какъ облако; *ա-*
տեսողացն զուշանի зри-
 телямъ представляется,
 какъ облако.
առն-անամ гл. укрѣпляться.
առնայոյն յան-է՛հ, ի гл. ук-
 рѣплять; обезопасить; о-
 безпечивать.

ստրկիւն, *հան* с. укрѣпленность; крѣпость, укрѣпленіе.

այ межд. гей! о!

այդ и *ս* с. заря; *սյդ* на зарѣ, по утру.

այդի, *հ* (*ս*) с. виноградниѣ; садъ.

այդրդ *ш* (*հ*, *ի*) с. виноградарь, садовникъ.

այդ указ. м. этотъ, тотъ, о предметъ близъ второго лица; — *սյդի* такимъ образомъ, какимъ что л. дѣлается или состоитъ близъ второго лица; — *սյդիի* таковой съ тѣмъ же отношеніемъ ко второму лицу.

այդ и

այդի с. *այդ*.

այլ неопр. мѣст. иной, другой; — нар. *և* *սյլ* еще, и еще; — со. но, а.

այլանդ *ш* (*հ*, *ի*) пр. с. иновѣрецъ.

այն указ. м. тотъ; *այնի* поэтому Исх. 20, 11.

այն-հեր с. *հեր*.

այն-ս с. *ս*.

այն-ի с. *ի*.

այ нар. да!

այան-է и. насмѣхаться; осмѣивать.

այանելի пр. достойный смѣха; уморительный.

այ указ. м. этотъ; слѣдующій, *ш*. *ի* слѣдующее; *ш*. *ի* т. е., именно.

այ с. дуновеніе; духъ, бѣсъ.

այնի с. *այ*.

այն-ի нар. такимъ образомъ.

այն-ի с. *այн*.

այн-ի с. *այн*.

այн с. *այн*.

այր, *ան*, *արան* с. мужчина; мужъ; супругъ.

այր с. пещера; вертепъ.

Այրարат геогр. н. Айра-ратъ.

այրի, *հ* (*ս*) с. вдова.

¹ *այն* указ. м. этотъ, тотъ о 3-емъ лицѣ или предметѣ, ближайшемъ къ 3-ему лицу, сохранилось лишь въ немногихъ архаическихъ формахъ: *отл. անի*, *ի ձի* *անի*; самостоятельно: оттуда.

² ան- *преф. отриц.* не, безъ
въ именахъ и глаголахъ.
անանգրտիւմ չի ալ. не при-
навать; ослушаться; без-
чинствовать.

Անանь *соб. им.* Ананъ.

անանիւմ ըստ. с. мята.

անանիւմ *пр.* непреходящій.

անանիւմ *пр.* несмѣшанный
съ водою: чистый.

անանիւմ ա (հ, ր) *пр.* рас-
путный; беззаконный, без-
порядочный.

անանիւմ ըստ. *пр.* безсловес-
ный: — с. животное.

անանիւմ չի ալ. презирать, от-
вергать.

անանիւմ ա (հ, ր) *пр.* недо-
стойный.

անանիւմ, հա (ւ) недоблест-
ный; вялый, жалкій; роб-
кій; присущій трусу.

անանիւմ *пр.* невинный, бе-
зукоризненный.

անանիւմ ըստ. *пр.* несказуемый,
невыразимый; неизмѣри-
мый, необъятный *Л. II.*
Письмо.

անանիւմ с. время: разъ, մի-
անգամъ однажды, մեկ-
անգամъ другой разъ,
вторично; որ միանգամъ

кто только; даже միւս
դի միշտ անգամ հին
Объ *еп. Иоан.*

անգիրտիւմ, հա с. не-
знание, невѣжество.

անգիրտիւմ ըստ. с. вышивеа, вы-
кладка (золотомъ, сереб-
ромъ и драгоценными
каменьями).

¹ անդ ըստ. с. поле, нива; село
Исх. 20, 15.

² անդ *нар.* тамъ; туда; тог-
да; тотъ (въ связи съ сло-
вами обстоятельства
мѣста или времени).

անդանդ *пр.* безпрестан-
ный; ա. լինիւմ не пре-
кращаться.

անդանդ ըստ. с. часть тѣла,
членъ.

անդանդ ա (հ, ր) с. поле,
нива.

անդանդ, ըստ. с. рабо-
чій скотъ; скотъ.

անդանդ *нар.* тамъ же, ան-
դին 'ի տեղւոյն на томъ
же самомъ мѣстѣ *Ел. Бит.*
арм. съ перс.: тотчасъ
Объ *еп. Иоан.;* ա. հ անդ
'ի սկզբանն въ самомъ
началѣ.

անդանդ, ըստ. с. бездна.

անդարի նар. оттуда, ш.
'ի սղգըանէ сь самага
начала Ел. О люб. кз Б.

անդар нар. туда, 'ի նш
ш. къ нему самому Обз
еп. Иоан.

Անդրէան соб. им. Андрей.

անդրէն нар. оттуда Матө.
21, 18; сейчасъ Обз еп.
Иоан.

աներևոյի ր пр. безвидный
Быт. 1, 2

աներևոյի ար нар. невид-
димо, таинственно.

աներկէն ր пр. безстраш-
ный, смѣлый; — нар. безъ
страха, безбоязн.; смѣло.

անգար ր пр. неукрашен-
ный; ш. յարաւան զար-
դարանաւ лишенный чу-
жихъ нарядовъ.

անգահ-ի՛ս гл. обездумѣть,
дерзать Л. П. Письмо;
злиться.

անգահոյի ն, հան с. бе-
зуміе, неразуміе; злость.
անէ՛ք, ր об. во мн. ч. с.
проклятіе.

անշնոյի ն, հան с. не-
стяжательность.

անի ր пр. безчисленный.

անշն-էլ ր пр. неизчисли-
мый.

անշնանիւր-ի ն, հան с.
несвоевременная ѳда.

անշնանիւր-ի՛ս гл. лишать
наслѣдства, л. потомства;
изводить.

Անի'ւն ցеоір. н. Ани, столи-
ца Арменіи въ эпоху Баг-
ратидовъ: городъ этотъ
былъ укрѣпленъ Ашо-
томъ Мсакеромъ въ 783
г. по Р. Х., а съ 961 г. онъ
былъ обращенъ въ сто-
лицу; нынѣ развалины
на правомъ берегу Ар-
на-чая (Ахуряна), вер-
стахъ въ 30-ти на югъ
отъ Александрополя.

անի՛ք ան-ի՛ս, ր гл. прокли-
нать.

անիր- ш (հ, ր) и ր пр. не-
правый, несправедливый.

անիր-ի ն, հան с. не-
справедливость, противо-
законіе, неправда.

անիր-ի՛ս гл. щадить 'ի сь
вин. что л.; у Ф. О
Муш. въ смысл не ща-
дить.

անիր-и-ի ն, հան с. не-
смѣшанность, чистота; не-

воздержанность *Матө.*

23, 25.

անխնայելի *нар.* безпощадно, безжалостно.

անխնայ *пр.* неприготовленный; невооруженный, беззащитный.

անի/անի՛ս, *սյ լ.* падать; свертаться; ввергаться; впадать, погружаться 'ի մեղս въ грѣхи; անկեալ 'ի ծածուկ իմաստ хранимая въ тайнѣ мысль.

անխորհուրդի՛ն, *եան с.* безпорядочность; нарушение закона.

անի՛ն, *եան с.* уголь.

անհամեմատ *р* *пр.* несравненный.

անհանգիստ *нар.* непрерывно, безпрестанно.

անհասարակ *ш (к,р) и р* *пр.* неравный; несравненный *Вор. օз ч. пер.*

անհրահանգ *пр.* необученный, невоспитанный; неопытный.

անի, *ան (р) с.* душа; особа, лице, личность *Л. П. Письмо; զանձն* себя *Матө. 23, 12; զանձն* *իւր* себя *Ф. О Муш.*

անշնայ *пр.* стройный.

անմահ *р* *пр.* бессмертный.

անմահո՛րի՛ն, *եան с.* безсмертіе.

անմարդ *р* *пр.* безлюдный.

անմարտի՛ն *пр.* безплотный.

անմեղա (*к,р*) *и р* *пр.* безгрѣшный, невинный.

անմեղանորի՛ն, *եան с.* несогласіе.

անմիտ *ш (к,р) и р* *пр.* безумный; глупый.

անմոռայ *пр.* незабвенный.

անմոռո՛րի՛ն *եան с.* глупость.

անյոյ՛ն *ш (к,р) и р* *пр.* безнадежный; *ш. լիսել* отчаиваться.

աննման *р* *пр.* неподобный.

անշարժ *р* *пр.* непоколебимый; твердый.

անշլ՛ջ *ш (к,р) пр.* неугасимый, вѣчный.

անշող *пр.* безъ блеска; обезчещенный; жалкій.

անողորմ *р* *пр.* безжалостный, զմիտս իմ անողորմ ունիմ *ш.* съ *вин.* не питаю въ душѣ жалости къ кому *л.*

անողորմաբար *нар.* безжалостно.

աշխարհ լինի՞ս յ. трудить-
 ся; беспокоиться.
 աշխարհ-լի չի, *հան* с.
 трудъ, работа.
 աշխարհ *ш* (*հ, ր*) с. страна;
փոր *ш.* *или ш.* про-
 винція *Геопр.*; міръ.
 աշխարհագր-լի չի, *հան*
 с. мірская хвала, обще-
 ственная слава.
 աշխարհական *ш* (*հ, ր*) *пр.*
 свѣтскій, мірской.
 աշխարհացոյց *ր* с. геогра-
 фія.
 աշխարհ-մի, *ան* с. опла-
 киваніе.
 աշխարհ *ш* (*հ, ր*) с. башня.
 աշրիման *ш* (*հ, ր*) с. сту-
 пень; степенъ; санъ, *Թշ-*
զից ш. санъ вѣнценосца.
 աշտ, *ш* *и ր* с. очи, глаза.
 աշ' *передъ* *гласнымъ*, *а пе-*
редъ согласнымъ:
 աշտ *нар.* затѣмъ, потомъ;
 и такъ; — *со.* тогда, то.
 աշտ *ր* *пр.* будущій; *առ-*
ի յապայան на будущее
 (время).
 աշտ աշխարհ-մի, *յ.* каяться,
 покаяться.
 աշտ աշխարհ-լի չի, *հան* с.
 покаяніе.

...*ш* и *р* с. дво-
 рець.
 ...*ш* (*б, р*) с. убо́жище.
 ...*ш* *л*. прибо́жгать;
 находить убо́жище.
 ...*ш* *л*. ли-
 шать чувствъ, ошеломлять,
 озадачивать.
 ...*ш* с. *бш* с.
 возстаніе.
 ...*ш* (*б, р*) с. пощечи-
 на, оплеуха.
 ...*ш* и
 ...*ш* *л*. спасаться, оста-
 ваться въ живыхъ.
 ...*ш* пр. правый.
 ...*ш* *л*. оказывать со-
 дѣйствіе.
 1 ... *ш* предл. съ вин. къ; при,
 ...*ш* пр при чемъ *Вор.*
 съ чуж. пер.; съ род.
 вслѣдствіе, изъ-за; съ
 твор. близъ, около, у,
 на *Георг.*; мимо *Объ еп.*
Иоан. II; ... *ш* *л* въ его
 время *М. Хор. О Тигр.*;
 съ отл.: ради, вслѣдст-
 віе; для.
 2 ... *ш* с. *ш*.
 ...*ш* (*б, р*) с. подобіе,
 притча; сказка.

нар. отдѣльно,
особо.

предл. съ род. безъ.

нар. передъ, прежде; *вшпш* впередъ Вид. ст., раньше.

...**ѣ** предл. съ род.: по-
редъ кѣмъ, у кого; ш.
съ род.=дат. на русскомъ
Матѣ. 23, 13.

¹ ...၂၇ = ...၂၇ ခုနစ်နစ်.
 ။ *Mamō. 21, 9.*

² *м-м* *л'н* и *пор. ч.* первый; прежний; — *нар. ш-пш* *р'нн* прежде, раньше.

...Шуфут и (б,п) с. ВОЖДЬ.

обильный; — нар. щедро;
обильно; — ср. ст. шпш-
шпшгън щедрѣ; весьма
обильно.

обильнымъ посѣвомъ.

нар. болѣе.

нар. утромъ.

и пр. утренній;
по ут-
рамъ.

апостольскій.

~~посылать~~ и. посылать; --пр.

**прич. шпшр҃шл послан-
ный; апостоль.**

— *ср. ст.* до-
бродѣтельнѣйшій.

бродѣтель.

𐌲𐌹𐌳, (𐌱𐌹𐌱𐌹) 𐌹, 𐌱𐌹𐌱𐌹𐌳𐌹
 𐌹𐌳. дѣлать, создавать,
 творить, 𐌱. 𐌺𐌹𐌺𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹
 𐌹𐌳𐌹𐌳 творить милость
 Исх. 20, 6, 𐌱. 𐌱𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹
 творить молитву, мо-
 литься Обз еп. Іоан. II;
 совершать, исполнять 𐌺𐌹𐌳𐌹
 𐌹𐌳𐌹𐌳 волю Матѳ. 21, 31;
 поступать, 𐌱𐌹𐌱𐌹𐌳𐌹𐌳 𐌹𐌳𐌹𐌳
 𐌹𐌳𐌹𐌳 поступили съ ними
 Матѳ. 21, 36; 𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹
 𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹𐌳 𐌱. пролагать до-
 рогу; 𐌱. 𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹𐌳𐌹 прино-
 сить плодъ Быт. 1, 11,
 Матѳ. 21, 43.

—] 2-м, *br* брѣть, взѣть,
br брѣть на себя,
 соглашаться на что л.;
 взѣться за что л.; схва-
 тить *Matth. 21, 39*; при-
 нимать; *br* брѣть ш. под-
 нимать вверхъ, *br* брѣть
br брѣть ш. выгонять лошадей
 наверхъ, т. е. на берегъ
Ел. Бит. арм. съ перс.

ш. ԳԻՆԸՆ произносить
имя; **ш. ԳԻՄԻՃԻՆ** обан-
чиваться.

*... указ. м. этотъ, сохра-
нилось лишь въ нѣсколь-
кихъ архаическихъ фор-
махъ: отл. шипѣ, јр-
т-пу шипѣ ѣдѣ; Матѣ.
21, 37; самостоятель-
но: отсюда.

с. реченіе; сказанное слово.

глаголы. *говѣѣти* гл. говорить,
говѣѣти говоря; называть;
разсказывать, описывать;
пересказывать, *повѣѣти*
III. пересказывать своими
словами; сочинять; — *н.*
прим. *сочинити* сочинитель,
авторъ.

Ասորի-սուրբ (հ, ի) ցոր.
 և, Ասսիրիա.

сиріецъ.

ристаллище; стадія, *продольная мѣра въ 125 шаговъ.*

нар. здѣсь,
тутъ.

CM.

[illegible]

и и и и и, 67 с. звѣзда.

.....и с. Богъ.

и пр. божественный.

**и ѣ пр. богоненавист-
ный; ненавидящій Бога;
нечестивый.**

мнѣ и ненависть.

с. собраніе; суди-
лище; засѣданіе.

נֶאֱמַר (ל) ненавистный;
ненавидящий Исх. 20, 5.

Укрътуулулун ш (*k,r*) теор.
н. Адербейджанъ.

шрш пр. быстрый; *шрш*
шрш поскорѣе, почаще.

CM. 245.

и. творенію, бытію.

𐀀𐀃𐀆𐀇𐀈𐀉𐀊𐀋𐀌𐀍𐀎𐀏𐀐𐀑𐀒𐀓𐀔𐀕𐀖𐀗𐀘𐀙𐀚𐀛𐀜𐀝𐀞𐀟𐀠𐀡𐀢𐀣𐀤𐀥𐀦𐀧𐀨𐀩𐀪𐀫𐀬𐀭𐀮𐀯𐀰𐀱𐀲𐀳𐀴𐀵𐀶𐀷𐀸𐀹𐀺𐀻𐀼𐀽𐀾𐀿𐁀𐁁𐁂𐁃𐁄𐁅𐁆𐁇𐁈𐁉𐁊𐁋𐁌𐁍𐁎𐁏𐁐𐁑𐁒𐁓𐁔𐁕𐁖𐁗𐁘𐁙𐁚𐁛𐁜𐁝𐁞𐁟𐁠𐁡𐁢𐁣𐁤𐁥𐁦𐁧𐁨𐁩𐁪𐁫𐁬𐁭𐁮𐁯𐁰𐁱𐁲𐁳𐁴𐁵𐁶𐁷𐁸𐁹𐁺𐁻𐁼𐁽𐁾𐁿𐂀𐂁𐂂𐂃𐂄𐂅𐂆𐂇𐂈𐂉𐂊𐂋𐂌𐂍𐂎𐂏𐂐𐂑𐂒𐂓𐂔𐂕𐂖𐂗𐂘𐂙𐂚𐂛𐂜𐂝𐂞𐂟𐂠𐂡𐂢𐂣𐂤𐂥𐂦𐂧𐂨𐂩𐂪𐂫𐂬𐂭𐂮𐂯𐂰𐂱𐂲𐂳𐂴𐂵𐂶𐂷𐂸𐂹𐂺𐂻𐂼𐂽𐂾𐂿𐃀𐃁𐃂𐃃𐃄𐃅𐃆𐃇𐃈𐃉𐃊𐃋𐃌𐃍𐃎𐃏𐃐𐃑𐃒𐃓𐃔𐃕𐃖𐃗𐃘𐃙𐃚𐃛𐃜𐃝𐃞𐃟𐃠𐃡𐃢𐃣𐃤𐃥𐃦𐃧𐃨𐃩𐃪𐃫𐃬𐃭𐃮𐃯𐃰𐃱𐃲𐃳𐃴𐃵𐃶𐃷𐃸𐃹𐃺𐃻𐃼𐃽𐃾𐃿𐄀𐄁𐄂𐄃𐄄𐄅𐄆𐄇𐄈𐄉𐄊𐄋𐄌𐄍𐄎𐄏𐄐𐄑𐄒𐄓𐄔𐄕𐄖𐄗𐄘𐄙𐄚𐄛𐄜𐄝𐄞𐄟𐄠𐄡𐄢𐄣𐄤𐄥𐄦𐄧𐄨𐄩𐄪𐄫𐄬𐄭𐄮𐄯𐄰𐄱𐄲𐄳𐄴𐄵𐄶𐄷𐄸𐄹𐄺𐄻𐄼𐄽𐄾𐄿𐅀𐅁𐅂𐅃𐅄𐅅𐅆𐅇𐅈𐅉𐅊𐅋𐅌𐅍𐅎𐅏𐅐𐅑𐅒𐅓𐅔𐅕𐅖𐅗𐅘𐅙𐅚𐅛𐅜𐅝𐅞𐅟𐅠𐅡𐅢𐅣𐅤𐅥𐅦𐅧𐅨𐅩𐅪𐅫𐅬𐅭𐅮𐅯𐅰𐅱𐅲𐅳𐅴𐅵𐅶𐅷𐅸𐅹𐅺𐅻𐅼𐅽𐅾𐅿𐆀𐆁𐆂𐆃𐆄𐆅𐆆𐆇𐆈𐆉𐆊𐆋𐆌𐆍𐆎𐆏𐆐𐆑𐆒𐆓𐆔𐆕𐆖𐆗𐆘𐆙𐆚𐆛𐆜𐆝𐆞𐆟𐆠𐆡𐆢𐆣𐆤𐆥𐆦𐆧𐆨𐆩𐆪𐆫𐆬𐆭𐆮𐆯𐆰𐆱𐆲𐆳𐆴𐆵𐆶𐆷𐆸𐆹𐆺𐆻𐆼𐆽𐆾𐆿𐇀𐇁𐇂𐇃𐇄𐇅𐇆𐇇𐇈𐇉𐇊𐇋𐇌𐇍𐇎𐇏𐇐𐇑𐇒𐇓𐇔𐇕𐇖𐇗𐇘𐇙𐇚𐇛𐇜𐇝𐇞𐇟𐇠𐇡𐇢𐇣𐇤𐇥𐇦𐇧𐇨𐇩𐇪𐇫𐇬𐇭𐇮𐇯𐇰𐇱𐇲𐇳𐇴𐇵𐇶𐇷𐇸𐇹𐇺𐇻𐇼𐇽𐇾𐇿𐈀𐈁𐈂𐈃𐈄𐈅𐈆𐈇𐈈𐈉𐈊𐈋𐈌𐈍𐈎𐈏𐈐𐈑𐈒𐈓𐈔𐈕𐈖𐈗𐈘𐈙𐈚𐈛𐈜𐈝𐈞𐈟𐈠𐈡𐈢𐈣𐈤𐈥𐈦𐈧𐈨𐈩𐈪𐈫𐈬𐈭𐈮𐈯𐈰𐈱𐈲𐈳𐈴𐈵𐈶𐈷𐈸𐈹𐈺𐈻𐈼𐈽𐈾𐈿𐉀𐉁𐉂𐉃𐉄𐉅𐉆𐉇𐉈𐉉𐉊𐉋𐉌𐉍𐉎𐉏𐉐𐉑𐉒𐉓𐉔𐉕𐉖𐉗𐉘𐉙𐉚𐉛𐉜𐉝𐉞𐉟𐉠𐉡𐉢𐉣𐉤𐉥𐉦𐉧𐉨𐉩𐉪𐉫𐉬𐉭𐉮𐉯𐉰𐉱𐉲𐉳𐉴𐉵𐉶𐉷𐉸𐉹𐉺𐉻𐉼𐉽𐉾𐉿𐊀𐊁𐊂𐊃𐊄𐊅𐊆𐊇𐊈𐊉𐊊𐊋𐊌𐊍𐊎𐊏𐊐𐊑𐊒𐊓𐊔𐊕𐊖𐊗𐊘𐊙𐊚𐊛𐊜𐊝𐊞𐊟𐊠𐊡𐊢𐊣𐊤𐊥𐊦𐊧𐊨𐊩𐊪𐊫𐊬𐊭𐊮𐊯𐊰𐊱𐊲𐊳𐊴𐊵𐊶𐊷𐊸𐊹𐊺𐊻𐊼𐊽𐊾𐊿𐋀𐋁𐋂𐋃𐋄𐋅𐋆𐋇𐋈𐋉𐋊𐋋𐋌𐋍𐋎𐋏𐋐𐋑𐋒𐋓𐋔𐋕𐋖𐋗𐋘𐋙𐋚𐋛𐋜𐋝𐋞𐋟𐋠𐋡𐋢𐋣𐋤𐋥𐋦𐋧𐋨𐋩𐋪𐋫𐋬𐋭𐋮𐋯𐋰𐋱𐋲𐋳𐋴𐋵𐋶𐋷𐋸𐋹𐋺𐋻𐋼𐋽𐋾𐋿𐌀𐌁𐌂𐌃𐌄𐌅𐌆𐌇𐌈𐌉𐌊𐌋𐌌𐌍𐌎𐌏𐌐𐌑𐌒𐌓𐌔𐌕𐌖𐌗𐌘𐌙𐌚𐌛𐌜𐌝𐌞𐌟𐌠𐌡𐌢𐌣𐌤𐌥𐌦𐌧𐌨𐌩𐌪𐌫𐌬𐌭𐌮𐌯𐌰𐌱𐌲𐌳𐌴𐌵𐌶𐌷𐌸𐌹𐌺𐌻𐌼𐌽𐌾𐌿𐍀𐍁𐍂𐍃𐍄𐍅𐍆𐍇𐍈𐍉𐍊𐍋𐍌𐍍𐍎𐍏𐍐𐍑𐍒𐍓𐍔𐍕𐍖𐍗𐍘𐍙𐍚𐍛𐍜𐍝𐍞𐍟𐍠𐍡𐍢𐍣𐍤𐍥𐍦𐍧𐍨𐍩𐍪𐍫𐍬𐍭𐍮𐍯𐍰𐍱𐍲𐍳𐍴𐍵𐍶𐍷𐍸𐍹𐍺𐍻𐍼𐍽𐍾𐍿𐎀𐎁𐎂𐎃𐎄𐎅𐎆𐎇𐎈𐎉𐎊𐎋𐎌𐎍𐎎𐎏𐎐𐎑𐎒𐎓𐎔𐎕𐎖𐎗𐎘𐎙𐎚𐎛𐎜𐎝𐎞𐎟𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥𐎦𐎧𐎨𐎩𐎪𐎫𐎬𐎭𐎮𐎯𐎰𐎱𐎲𐎳𐎴𐎵𐎶𐎷𐎸𐎹𐎺𐎻𐎼𐎽𐎾𐎿𐏀𐏁𐏂𐏃𐏄𐏅𐏆𐏇𐏈𐏉𐏊𐏋𐏌𐏍𐏎𐏏𐏐𐏑𐏒𐏓𐏔𐏕𐏖𐏗𐏘𐏙𐏚𐏛𐏜𐏝𐏞𐏟𐏠𐏡𐏢𐏣𐏤𐏥𐏦𐏧𐏨𐏩𐏪𐏫𐏬𐏭𐏮𐏯𐏰𐏱𐏲𐏳𐏴𐏵𐏶𐏷𐏸𐏹𐏺𐏻𐏼𐏽𐏾𐏿𐐀𐐁

пр. прич. опьянен-
ный, см. pr. прич.

ЯТЬ; ВСПОИТЬ.

и с. утроба.
мѣшать; пре-

пятьствовать; задерживать; — *стр.* *արգել/անիւմ*, *սյ* быть задержаннымъ *Вид. ст.*; замыкаться *Поуч. св. от.*

արդ нар. и такъ.

արդար и пр. праведный; правдивый; истинный, должный; — с. праведникъ.

արդարաւոր и пр. правосудный, безпристрастный.

արդարեւ нар. дѣйствительно, поистинѣ.

արդարեւեմ, *հան* с. праведность; справедливость.

արդեւոր нар. въ самомъ дѣлѣ; пишется также:

արդեւոր нар. развѣ?

արեգակն, *ան* с. солнце.

արեւ с. солнце.

արեւմտ и пр. лишь во мн. ч. с. западъ.

արեւմտեալ и пр. бдительный; бодрый.

արեւմտիկ и пр. достойный; должный, законный *Матѳ.* 23, 16; — *сущ.* достоинство, *լիւս արեւմտիկ* по достоинству, какъ подобаетъ.

արեւմտեան и пр. ш (б, р) пр. до-

стойный, почтенный.

արեւմտեալ, *հա* (ւ) пр. достойный; ш. *արեւմտեալ* уда-
стаивать.

Արդեւոր, *հա* этн. н. арийцы, иранцы; *արդեւոր* см. ниже.

Արեւմտեան и пр. соб. им. Аристакеъ: *Ар. Ластивертскій, родомъ изъ мѣстечка Ластиверта, около Арцина, армянскій историкъ ХІ-го вѣка по Р. Хр.; сочиненіе его Վանն անդիգն անդիգն 'ի յայլստեան յղագ, որք շուրջ զմեք հն, О несчастіяхъ, постигшихъ (Арменію) отъ окружающихъ насъ (армянъ) иноплеменныхъ народовъ обнимаетъ время отъ 989 г. по 1071 г. Изъ него заимствованы двѣ статьи Хрестоматіи, ХVІІІ-ая и ХІХ-ая, объ по Венеціанскому изданію 1844 г., первая изъ ХХІV главы (109—111 стр.), вторая изъ ХVІІІ главы (81 стр.).*

арр-л, *баш* с. кровь; про-
литіе крови *Матв.* 23, 30.

арр-р см. *арр-р-р*.

арр-р-р с. серебро.

арр-р-р-л, *р* ил. бросать;
'*р* *арр-р* ш. пускать въ
дѣло. употреблять; *ш.*
арр-р лить воду; *р* съ
твор. облить что л.; ш.
арр-р-р-р надѣть одежду;
р съ твор. одѣть что,
арр-р ш. *арр-р-р-р* *р-р*
накинуть овчину на пле-
чи; ш. 'р *арр* вселять
въ комъ.

арр-р-р-р-л, ил. прези-
рать, пренебрегать; --стр.
быть пренебрегаемымъ; —
пр прич. *арр-р-р-р-р-р-р-р*
презрѣнный.

Арр-р-р *р* (*б*) соб. им. Ари-
манъ.

арр-р-р ш (*б, р*) пр. свобод-
ный; открытый.

арр-р-р-л, ил. отпускать;
посылать; --пр. прич. *арр-р-р-р-р*
пущенный, безъ
задержки.

арр-р-р-р с. корень; мн. ч.
коренья, травы *М. Хор.*
Письмо Авт.

Арр-р-р ш соб. им. Аршамъ,
отецъ царя *Авгара*.

арр-р ш (*б, р*) пр. с. самецъ;
мужчина *Быт.* 1, 27.

арр-р-р-р *р* с. искусство; ре-
месло; занятіе, дѣло
Арист.; чудо.

арр-р-р-р-р-р ш пр. ис-
кусный; --нар. искусно.

арр-р-р-л, *баш* с. муже-
ство, доблесть.

арр-р-р-р-л ш (*б, р*) с. ут-
ренная заря.

арр-р-р-р-р-р-л ил. изгонять;
обращать въ бѣгство.

арр-р-р-р-р-л ил. обнару-
живать, открывать.

Арр-р-р-р-р соб. им. Арта-
ширь.

арр-р-р-р-р-р, ш с. слезы,
ед. см. *арр-р-р-р-р*.

арр-р-р-р-р-р-р-р пр. со сле-
зами и воплемъ, ш. *арр-р-р-р*
плача съ воплемъ
и со слезами, плача на-
взрыдъ.

арр-р-р-р-р-р-р-р пр. смѣ-
шанный со слезами; слез-
ный, со слезами.

арр-р-р-р-р-л ил. извлекать,
выщипывать.

арр-р-р-р-р-р, р пр. наруж-

ный, внѣшній; — с. внѣшность.

արքայն нар. внѣ ш. *արքայութիւնն* нар. внѣ царства Божьяго; вонъ; ш. *բան արքային* вонъ изъ сада *Матѳ. 21, 39;* снаружи *Матѳ. 23, 27.*

արքայն нар. внѣ 'р. *քաղաքին* внѣ города *Вид. ст.;* вонъ; *եկ արքայի* выйди ко мнѣ! *Вид. ст.*

արքայն нар. извнѣ; — пр. внѣшній, чужой.

արքայն с. слеза; *мн. см.*

արքայն.

Արքայն геогр. н. Арцахъ.

արքայ с. царь.

արքայական ш (б,р) пр. царскій, царственный.

արքայարան с. мѣстопробываніе царя, резиденція ц.; столица.

արքայութիւն, *հան* с. царство.

արքայական ш (б,р) с. пасущійся; *мн. ч.* кочевники *Арист.;* пастбища.

արքայ ш (б,р) пр. старшій.

արքայն ш (б,р) с. разбойникъ.

արքայն ш (б,р) с. разбой.

արքայ ш (б,р) с. водоемъ; чанъ; купель.

արքայ межд. о горе! увы!

արքայ ш (б,р) с. село; мѣстечко.

արքայն ш (б,р) с. преданіе.

արքայ ш (б,р) с. добыча.

արքայ ш. кончать, заключать.

արքայ ш (б,р) и р. пр. приносящій радость; веселящій; обѣтованная (земля) *Нерс. Благ.*

арк ш (б,р) с. евангеліе.

арк ш (б,р) пр. евангельскій.

арк ш (б,р) с. евангелистъ.

арк ш (б,р) пр. благовѣстительный; радостный; вѣстникъ радости *Троп. Сарг.*

арк ш (б,р) пр. покиннутый, пустынный, пустой; -- с. развалины.

арк = о см. въ концѣ слова.

Р.м.т.н.ш (*б, в*), *п*, *р* и *бш*
с. жертвенникъ; капище,
кумирникъ *Трон. Сарг.*
Р.м.т.н.ш пр. многопри-
носящій: плодородный;
обильный.

Р.м.т.н.ш пр. разноцвѣт-
ный, разнообразный.

Р.м.т.н.ш пр. толпящій-
ся во множествѣ; *р. н.ш*
чш множество скрещи-
вающихся копій.

Р.м.т.н.ш пр. нагромож-
денный въ большую ку-
чу; — с. громадный сваль,
груда.

Р.м.т.н.ш, *ш.ш.ш* и. раз-
множаться.

Р.м.т.н.ш (*б, в*) пр.
многократный; многооб-
разный.

Р.м.т.н.ш — *ш.ш.ш* и. ум-
ножать, увеличивать.

Р.м.т.н.ш и. сидѣть, са-
диться; помѣщаться.

Р.м.т.н.ш пр. любвеобиль-
ный.

Р.м.т.н.ш — *ш.ш.ш*, *бш* с. мно-
гочисленное потомство;
многочисленные дѣти.

Р.м.т.н.ш — *ш.ш.ш*, *бш* с. мно-
жество; толпа.

Р.м.т.н.ш (*б, в*) пр. много,
многіе; *р.м.т.н.ш* *р.ш*
ш.ш.ш больше преж-
няго, *р. н.ш* силь-
ное, большое рвеніе *Ф.*
О Муш., *р. ш.ш.ш* нѣ-
сколько разъ *Вид. ст.*

Р.м.т.н.ш (*б, в*) с. чаша.

Р.м.т.н.ш и. дѣлить; отдѣ-
лять *ш.ш.ш* что л. 'р сѣ
отл. отъ чего л.

Р.м.т.н.ш — *ш.ш.ш*, *шш* с. раздѣ-
леніе; распря.

Р.м.т.н.ш *п* и *р* с. часть, до-
ля; участь, удѣлъ *Арист.*
Ани.

Р.м.т.н.ш см. *Р.м.т.н.ш*.

Р.м.т.н.ш *р* с. счастье.

բաղարարէ՛մ *гл.* слагать, рас-
полагать.

բաղիւ-է՛մ *гл.* бить, ударять,
поражать; *բ. ընդ մի-
մեանս* биться другъ съ
другомъ; *բ. յաւանակի*
бить по ланитамъ, зау-
шать.

բամբուր, *մի* *с.* бамбирнъ,
струнный инструментъ.

բայ *со.* но, а.

բանի *с.* слово; *բանք հն
ինձ ընդ քեզ* я имѣю
сказать тебѣ нѣсколько
словъ *Обз еп. Іоан.;*
'ի վերայ *բ.* эпилогъ *Хр.;*
Слово (Богъ); дѣло, за-
нятіе; изреченіе; *բ. մար-
գարէին* реченное проро-
комъ; *բ. մի* одно *Матѳ.*
21, 24.

բանական *ш (б, в)* *пр.* сло-
весный *Хр.*

բանակէ՛մ *гл.* располагать-
ся лагеремъ.

բանար *ш (б, в)* *пр.* ода-
ренный даромъ слова; ра-
зумный; мудрый *Хр.*

բանջար *ш, и и в* *с.* зе-
лень *Быт. 1, 11.*

բանարին *ш (б, в)* *с.* кле-
ветникъ; діаволь.

բանարին-ըն-ն, *հան* *с.* кле-
вета, навѣтъ.

բար-ըն-ն, (*բձ*) *ի* *гл.* под-
нимать; возвышать; *'ի
բար* *բ.* уничтожать;—*стр.*
подниматься; быть отня-
тымъ *Матѳ. 21, 43,*
б. уничтоженнымъ; пре-
кращаться.

բար-ի, *ս.* *с.* нравы; при-
рода, характеръ.

Բարսի *հա* *соб. им.* Варахія.

բարեբախտիւն, *ի* *ср. ст.*
счастливѣйшій, весьма
удачный; самый лучшій
Хр.

բարեբախտի *пр.* счастли-
вый.

բարեբախտի *пр.* счастли-
вый.

բարեբախտի-ն, *հան* *с.*
благотѣіе.

բարեբախտ *ш (б, в)* *и в* *пр.*
с. ходатай, заступникъ,
բ. ընդ մի առ մեր быть
ходатаемъ передъ Госпо-
домъ.

բարեկամ *ш (б, в)* *пр.* *с.*
доброжелатель, пріятель,
другъ.

բարեկեր *пр.* добродушный,
веселый, радостный; бла-

гопріязненний; симпатич-
ний Ф. О Муш.

распус-
кать добрую славу *сз в. о*
комз л.;—*стр.* пользо-
ваться доброю славой.

манъ, барсомъ: *связка священныхъ вѣтвей, срѣзанныхъ и собранныхъ по извѣстному обряду, которую жрецъ мадаянъ (почитатель Ормузда) держалъ въ рукахъ при жертвоприношеніи.*

$\text{благодѣтель, благотвори-}$
 тель.

хорош (*лн*) *пр.* хоро-
шій, добрый; *р.* **хорошо** *Быт.* 1, 4; — *ср.*
ст. **лучшій**, лучше;
— *с.*, *особ. мн. ч.* **рух**
рух добро, благо, доброе
дѣло; польза.

Էւրէն+ нар. хорошо.

сердѣть ил. сердиться;
негодовать.

Բարդ-Քիշ, Կան Շ. ԴՆԾՅՆ.

¹ *Емръз* с. подушка; почетное мѣсто; степень, старшинство.

² *Exerj* с. бөдро.

Բարձր ուն (ուր. ըստ.) ըն.

высокій, громкій (голосъ).
 ʃ...ʒ...ʃ...ʒ... (b,ʃ) и ʃ
 пр. превысокій; высоко́й.

Громоглас-
ный; громкій.

Зар-манд и. ВОЗВ-
шаться.

пр. высокопостроенный, высоко возведенный.

բարձրացնել-էմ, / և.
ВОЗВЫШАТЬ; ПОДНИМАТЬ.

Բարձրագույն պր. Всевышній.

Բարձրագույն, *հան* Շ. ԿՈՒՆ
ԿՈՒՆ.

Զորյո՛ւ, / с. нравъ, при-
рода; природное свойст-
во, врожденная способ-
ность, *մարմանէր բա-
րոյր* врожденная любовь
къ людямъ.

Բար-Բի-ն, եւն с. добро,
благо; Երկիր բարու-
թեան благословенная
земля Исх. 20, 12.

Фурн-201 ш (h, p) с. ВИ-
НОГРАДНАЯ ЛОЗА.

Բարձրագույն ժամ. Բարձրագույն.

нар. отдѣльно, вдали; ' /

բ. прочь *Обз еп. Иоан. II.*;
'*ի բայեայ* или '*ի բայէ*
издали;—*բայ* '*ի предл.*
сз отл. кромѣ.

Բայադրէմ *гл.* откладывать,
отдѣлять; устранять, от-
брасывать *Вор. сз ч.*
пер.; снимать.

Բայադրէմ *гл.* излагать,
преподавать; объяснять;
отлагать, отдѣлять;—
стр. отдѣляться, отли-
чаться *Нерс. Ламбр.*

Բայադրէմ *ш (б, в) с.*
(ἀπορρηγόνομα): достопримѣ-
чательное слово или
дѣло, *Համարակ* *բ.*
краткое изреченіе.

Բայադրէմ *пр.* досто-
примѣчательное изреченіе.

Բայադրէմ *ш (б, в) пр.* до-
статочный; *сз зависящимъ*
отъ него неопр. накл.
способный, въ силахъ.

Բեթագէ *геог. н.* Вифагія.

Բեկեմէմ, *ի н.* ломать, раз-
бивать; сокрушать;—*стр.*
сокрушаться, надрывать-
ся (о сердцѣ)—*пр. прич.*
Բեկեմ изломанный, по-
битый.

Բեկեմէմ, *ш (н) с.* ломаніе.
Բեկեմէմ *см. Բեկեմէմ*
Բեկեմ, *ш (в) с.* бремя;
ноша.

Բեկեմ *н с.* ротъ; уста.

Բեկեմ *ի с.* крѣпость.

Բեկեմէմ, *ի н.* приносить;
բ. '*ի վերայ* приводить,
доставлять, производить;
—*н. прич. բերող* ви-
новникъ *М. Хор. О*
Тир.;—*стр.* нестись,
мчаться, ѣхать '*ի վե-*
րայ на комъ *л.*

Բեկեմէմ *гл.* радоваться, ве-
селиться; наслаждаться.

Բեկեմէմ, *ш (н) с.* прино-
шеніе; произведеніе, плодъ
Нерс. Благ.

Բեկեմ *н и н кол. ч.* де-
сятъ тысячъ; множество.

Բեկեմէմ *и пр.* многооб-
разный; разнообразный.

Բեկեմէմ *ш (б, в) пр.* деся-
титысячный; десятками
тысячъ, многочисленный.

Բեկեմէմ *ш собс. им.* Ве-
ельзовулъ.

Բեկեմէմ *ш (б, в) с.* врачъ.

Բեկեմէմ *гл.* лѣчить, исцѣ-

лять; — *стр.* вылъчиваться, исцѣляться.

ԲԺԶԻՆ-ԲԻՆ, *հան* с. лѣчение; исцѣление.

ԲԻՐ, равно производныя и сложныя съ բԻՐ см.

ԲԻՐ.

ԲԻՐ-ԷՏ *ա.* бить, вытекать Себ.; изливаться *Нерс.* *Благ.*; произращать *Бытіе* 1, 11.

ԲԻՐԱՆՈՒՆ-ԲԻՆ, *հան* с. физиологія; глубокое изслѣдованіе || врожденный даръ слова.

ԲԻՆԻՍ (*Ե, Բ*) *пр.* коренной, родной *Ф. О Муш.*; туземный, мѣстный.

ԲԻՆԻՆԻՍ (*Ե, Բ*) *пр.* природный, коренной.

ԲԻՆԻՆ-ԷՏ *и*

ԲԻՆԻՆ-ԷՏ *ա.* обитать, жить.

ԲԻՆԻՆԻՆ (*Ե, Բ*) с. обитатель, житель.

ԲԻՆԻՆ-ԲԻՆ, *հան* с. жилище, обиталище *Л. П. Письмо*; население, населенное мѣсто; поселеніе.

ԲԻՆ [բուն] *нар.* совсѣмъ; вовсе; — *пр.* весь, *զբն* —

սբն շահիմ всѣхъ ихъ пріобрѣтаю *сз друзья Нерс.* *Ламбр.*

ԲԻՐԻ Ի с. кругъ; — *пр.* круглый; цѣлый, весь 'Բ բոլորում զայելալանս *Хр.*; — *нар.* кругомъ, *ստեղծ զինև բոլոր* окружали меня со всѣхъ сторонъ *Нерс. Благ.*; цѣликомъ, совершенно.

ԲԻՐԱՆԻՆ *нар.* по общему желанію, единодушно.

ԲԻՐԻՆ-ԷՏ *ա.* взывать; возглашать, свидѣтельствовать; жаловаться.

ԲԻՆԻՆ с. гнѣздо.

ԲԻՆԻՆ с. растеніе, *Հովհաննիս Դավարաբեր բուսոց* ущелье съ зеленѣющими растеніями.

ԲԻՆԻՆԻՆ *пр.* цѣлый, весь; — *нар.* вообще.

ԲԻՐԻՆ (*Ե, Բ*) *и* Ի *пр.* прокаженный.

ԲԻՐԻՆԻՆ-ԵՏ [ան-ԷՏ], Ի *ա.* поражать проказою, насыщать проказу.

ԲԻՆԻՆԻՆ-ԷՏ, *ա.* блистать, какъ пламя; ярко сіять.

ԲԻՆԻՆԻՆԻՆ *см.* *Փառստոս.*

բո՛ւն և (հ, ք) և ք с. корень;
природа.

բո՛ւնի՛կ с. гнѣздышко.

բո՛ւն-ի՛ճ, և. гнѣздиться.

բո՛ւն, ան (և, ք) с. кулакъ.

բո՛ւն-ի՛ճ, և. произ-
растать.

բո՛ւն-ի՛ճ և (հ, ք) с. цвѣт-
никъ, садъ.

բո՛ւն-ի՛ճ և. пахнуть, исхо-
дить (о запахахъ).

բո՛ւն-ի՛ճ, և. обѣлять.

բո՛ւն-ի՛ճ нар. насильно; на-
сильственно; съ наси-
ліемъ.

բո՛ւն-ի՛ճ-ի՛ճ, և. силою при-
нуждать; насиловать.

բո՛ւն-ի՛ճ-ի՛ճ, և. насиліе.

Գ.

Գո՛ւն և Գո՛ւն. н. Гагъ, го-
ра въ Грузіи, на границѣ
съ Албанією; на ея вер-
шинѣ, въ монастырѣ
Креста, св. Месропъ по-
ложилъ мощи св. Сар-
гиса и въ честь того же
святого выстроилъ цер-
ковь, извѣстную подъ
названіемъ Гагскаго св.
Саргиса.

Գո՛ւն-ի՛ճ, ան (և, ք) с. темя,
макушка; верхъ, вер-
хушка; вершина.

Գո՛ւն-и՛ն և (հ, ք) с. звѣрь;

животное Арист. Ани;
боевое животное (слонъ)
Ел. Б. арм. съ перс.

Գո՛ւն-и՛ն-и՛ն և. звѣрѣть,
разъяряться; Գո՛ւն-и՛ն-
и՛ն Գո՛ւն-и՛ն-и՛ն си-
лою разсвирѣпѣвшихъ
звѣрей Ел. Б. арм. съ
перс.

Գո՛ւն-и՛ն-и՛ն с. рожокъ, тру-
ба.

Գո՛ւն-и՛ն և. корчиться;
Գո՛ւն-и՛ն Գո՛ւն-и՛ն нутро
перевертывалось.

Գո՛ւն-и՛ն-и՛ն, և. этн. н. га-

лилоянинъ, галилейскій.

գաղար *нар.* тайно, тайкомъ.

գաղահ, (*հ*ի) *հ*ի, *հ*ի *и* *л.* при-
ходить.

գաղի *с.* ударъ, побой.

գաղիգար *с.* жалоба.

գաղի *и* *л.* *с.* сокровище;
сокровищница.

գաղիանայի *и* *нар.* весенній.

գաղի *нар.* мерзкій.

գաղի-է *и* *л.* считать мерз-
кимъ; — *стр.* брезгать,
гнушаться,

գաղիան, (*и*) *и* *с.* весна.

գաղիան *и* (*հ*и) *с.* посохъ;
палка.

գաղи *и* (*հ*и) *с.* область.

գաղи — *го* *см.* въ концѣ

словъ, начинающихся съ *г*.

գեղեղ *и* *с.* геенна.

գեղեղ *нар.* прекрасный,
наиболѣе красивый.

գեղեղ *и* (*հ*и) *нар.* кра-
сивый; *իբրև գգեղա-որս*
սրանելիբ дивные по
красотѣ.

գեղեղի *и* (*հ*и) *нар.* краси-
вый; прекрасный; *нар. см.*
սմենագ. прекраснѣйшій;

— *нар.* прекраснѣ всего.

գեղեղեղ *нар.* прекрасно.

գեղեղեղեղ *нар.* краси-

восложенный.

գեղեղեղ *нар.* съ прек-
раснымъ образомъ.

գեղեղեղ *нар.* съ прекрас-
ными ногами, быстроно-
гій.

գեղեղ *нар.* красивый.

գեղ *и* *и* (*հ*и) *с.* рѣка.

գեղ *и* *и* (*հ*и) *с.* поч-
ва; земля.

գեղ *предл.* съ *вин.* надъ
чѣмъ, выше чего; *при*
сравн. см. въ смыслъ
բան, чѣмъ: *գեղ գամե-*
նայն լաւագոյն *Хр.*

գեղեղ *и* *ср. см.* высшій.

գեղեղ *нар.* почетнѣй-
шій.

գեղեղ *нар.* крайне гор-
деливый; надменный.

գեղեղ *и* (*հ*и) *с.* могила.

գեղեղ *с.* исторгающій изъ
плѣненія; избавитель.

գեղի, *и* (*и*) *нар.* плѣн-
ный; плѣненный.

գեղի-ի, *и* (*и*) *с.* плѣне-
ніе.

գեղ *и* (*հ*и), *род.* *գեղ* *с.*
селеніе; деревня.

գեղեղ *и* (*հ*и) *нар.* при-
страстившійся къ вину;
пьяница.

ԳԻՆԻՐ ըստ (Կ, Բ) Ս. НОЧЬ:

'Ի ԳԻՆԻՐԻ Լ 'Ի ՍՈՒՐԻՆՆԵՐՆ ԴՆԵՄԻ և НОЧЬЮ;
ՄԵՂ ԳԻՆԻՐՅՈՒ, ՐԱՎՈ ՄԵՂ
ԳԻՆԻՐԻ ՍՈՒՐԻՆ.

ԳԻՆԻՐՆԻՐ ըստ. ЛЮБЯЩІЙ НОЧЬ,
НОЧНОЙ.

ԳԻՐՆԻՐ (Կ, Բ) ըստ. ЗНАЮЩІЙ;
Գ. ԿԼ ՅԶՆԱՎԱԾ.

ԳԻՐՆԻՐ, ՄԵՂԻ Ս. ЗНАТЬ, ВѢ-
ДАТЬ; ПОНИМАТЬ Матѳ. 21,
45; ԳԻՐՆԻՐ Է ՏԵՂԵՂԵՂ
ЗНАТЬ.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ, ԿՆՆ Ս. ЗНАНІЕ,
Գ. ՍՈՒՐԻՆԻՐ ԴԱՎԱԾ ԶՆԱԾ
ՏԵՅ.՝ ՏՅ. ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ
ՏՅԶՆԱԾԵԼՆՈ ՈՐՏ. ԼԱՄԲՐ.

ԳԻՐՆԻՐ ըստ ПИСЬМО; ПИСАНИЕ, ОСОБ.
ՄՆ. Վ.—

ԳԻՐՆԻՐ ըստ КНИГА; СВ. ПИСАНИЕ
Матѳ. 21, 42.

ԳԻՐՆԻՐ (Կ, Բ), ОСОБ. ՅՈ ՄՆ.
Վ. Ս. ОБЪЯТІЕ; ЛОНО.

ԳԻՐՆԻՐ ՍՄ. ԳԻՐՆԻՐ

ԳԻՐՆԻՐ Ս. НАХОДКА; СЯЖА-
НІЕ; ВЫГОДА, ПОЛЬЗА.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ (Կ, Բ) ըստ. ГЛАВ-
НЫЙ.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ ըստ. СОВЕРШЕННО.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. ГОЛОВА; ГЛАВА,
Գ. ՍՈՒՐԻՆ 1-Я ГЛАВА, Գ.
ՍՆԿԿԱՆ ԳЛАВА ՍԳԼԱ, ԳԼԼ

ԻՍԼԻՐ ՅՁ Хр. (стр. 47)
ЕСТЬ, ПО ВСЕЙ ВѢРОЯТ-
НОСТИ, ОПИСКА ПЕРЕПИС-
ЧИКА ИЛИ ОПЕЧАТКА Вен.
ИЗДАНИЯ, ИНАЧЕ, КОНЕЧНО,
СЛѢДОВАЛО БЫ ОТМѢТИТЬ
И ОСНОВУ-Ս ЭТОГО СЛОВА.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. ХОДИТЬ; УХОДИТЬ;
'Ի ՎԵՐԱՅ Գ. ПРОХОДИТЬ
ПО ЧЕМУ Ս.; ОТХОДИТЬ,
ԳԻՐՆԻՐ ՍՈՒՐԻՆՆԻՐ Ս.
ՍՈՒՐԻՆ. ՍՈՒՐԻՆ.

ԳԻՐՆԻՐ (Կ, Բ) ըստ. ХОД-
КІЙ Общ. еп. Іоан.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. КУПИТЬ, ПОКУПАТЬ.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. НЕДОСТ. СКА-
ЖЕШЬ;—ՈՐՏ. ПОЧТИ.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ Ս. КРАСТЬ.

ԳԻՐՆԻՐ [ԳԻՐՆԻՐ=ԳԻՐՆԻՐ] Ս. СУ-
ЩЕСТВОВАТЬ, БЫТЬ; СОСЛАՐ.
ԳԻՐՆԻՐ ԵՂ ԵՂ ԵՂ ԵՂ.

ԳԻՐՆԻՐ ըստ և Բ Ս. ЦВѢТЬ, КРАСКА.

ԳԻՐՆԻՐ ՍՄ. ԳԻՐՆԻՐ.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. КРИЧАТЬ, РЕВѢТЬ;
ОГЛАШАТЬ ВОЗДУХЪ КРИ-
КОМЪ Ел. Вит. арм. ՍՅ
ՈՐՏ.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ Ս. ПОХВАЛЫ.

ԳԻՐՆԻՐ Ս. ХВАЛИТЬ, ПРЕВОЗ-
НОСИТЬ.

ԳԻՐՆԻՐ ԿՆՆ և Բ Ս. ПОХВАЛА.

ԳԻՐՆԻՐՆԻՐ, ԿՆՆ Ս. ПОХВАЛА.

գործ " с. дѣло, дѣйствіе,
 գ. պատերազմին военное
 дѣйствіе *Арист. Ани*,
 битва; գ. դառնութեան
 жестокое дѣло (бой) *Ел.*
Бит. арм. сз перс.

գործակաւ ш (h, h) пр. дѣй-
 ствіемъ, наглядный *Хр.*

գործել ւ. дѣлать; творить
 (грѣхи) *Вид. ст.*; со-
 вершать; производить; сз
 твор. составлять изъ чего
 л.; работать *Исх. 20, 9*;
 обрабатывать; գ. զոր-
 ւածութիւնъ быть миро-
 серднымъ; — стр. творить-
 ся; совершаться; проис-
 текать; быть причинену.

Գորգար-ի ш *геогр. н.* Гугары,
 одинъ изъ пятнадцати
 главныхъ округовъ Вели-
 кой Арменіи, на грани-
 цѣ сз Грузіею.

գոհ-ի " с. любовь *Ընդ* къ
 кому л. *Арист.*; жалость.

գոհարել ւ. собирать; —
 пр. прич. գոհարեալք
 собравшіеся, слетѣвшіеся
Вор. сз ч. пер.

գոհարութիւն, հան с. соб-
 раніе.

գոհարաւ (h, h) пр. цвѣт-
 ной, разноцвѣтный; хо-
 рошей масти, породистый
Обз еп. Иоан.; красивый,
 прекрасный.

գոհարաւ (h, h) и h с. пол-
 чище; войско; отрядъ см.
 2 հարակաւ; толпа.

գոհար ւ. пр. румяный.

գործել (h'), h ւ. на-
 ходитъ; — стр. оказы-
 ваться.

գործակաւ ш (h, h) с. по-
 вязка на лбу и на ру-
 кахъ сз словами изъ св.
 Писанія: хранилище.

գորգար ւ. с. верховое, вьюч-
 ное животное: оселъ;
 катеръ; лошадь *Обз еп.*
Иоан.

գործել ւ. возбуждать; 'h
 գործել գ. в. противъ кого л.

գործել см. գործել.

գործել ւ. писать, написать
 сз вин. о чемъ л.; пов.
 գործել, գործելք почти, какъ
 будто.

գոհարել, հա (ւ.п) с. поясъ.

Г мѣст.суф., показываю-
щій, что предметъ близъ
или у второго лица.

Г мн. м. онъ о пред-
метѣ, ближайшемъ ко
второму лицу.

Г мн. Г и п пр. зеленый;
[лпн] Г мн. Г травная зе-
лень Быт. 1, 30.

Г мн. Г пр. приносящій
зелень, доставляющій свѣ-
жую траву, зеленѣющій.

Г мн. Г, Гш (лп) с. зеле-
ная трава, зелень.

Г мн. Гш (к,р) с. корми-
лица; воспитатель.

Г мн. Гш (к,р) ш с. медли-
тельность, вялость, Гш
Г. сонливая вялость.

Г мн. Гш (к,р) соб. им. Даниль.

Г мн. Гш (к,р) с. поле.

Г мн. Гш (к,р) пр. правильные;
Г мн. Гш (к,р) пр. съ
ростками; распустившійся,
цвѣтущій Нерс. Бла.

Г мн. Гш (к,р) (рѣ)ш и. воз-
вращаться; обращаться;

поворачивать Георг.

Г мн. Гш (к,р) и. становиться
горькимъ, обращаться въ
въ горечь, въ огорче-
ніе.

Г мн. Гш (к,р) Гш с. го-
речь; жестокость.

Г мн. Гш с. рядъ; собраніе;
толпа.

Г мн. Гш (к,р) ш (к,р) с. ути-
ральникъ, полотенце; пла-
токъ.

Г мн. Гш (к,р) ш (к,р) с. вос-
питатель.

Г мн. Гш (к,р) Гш и. воспиты-
вать.

Г мн. Гш (к,р) ш (к,р) с. судъ:
Г. Гш (к,р) Гш подвергать-
ся суду, быть осуждену.

Г мн. Гш и. судить; — н.
прич. Гш (к,р) судья.

Г мн. Гш с. вѣкъ, столѣтіе.

Г мн. Гш с. обращеніе; Гш (к,р)
Гш Г. спасительное
обращеніе.

Г мн. Гш нар. опять, с.м.
Г мн. Гш.

դարձնալ (հ, ր) с. поворотъ.

դարձնել (հ, ր) обращать; отвращать, отминая Себ.

դարձնել մ. печься съ вин. о комъ л.; кормить.

Դա՛նալ (հ, ր) соб. им. Давидъ.

Դե՛ղ և ր с. лѣкарство.

Դե՛ն нар. еще, пока; Դ. և еще, уже, только что А. П. Письмо, стр. 35; между тѣмъ.

Դե՛սալ (հ, ր) с. носилки.

Դե՛րբնալ (հ, ր) с. бугристая мѣстность.

Դե՛րբանալ մ. быть необработану, запущену.

Դե՛ն [см. Դե՛ն] ա (ր) с. злой духъ; бѣсъ, дьяволъ.

Դե՛ն (հ, ր) с. лицо; видъ; образъ; Դե՛ն Դ. противъ.

Դե՛նալ (հ, ր) с. случай, удобный случай; — *пр.* подходящій, удобный, должный; — *нар.* сообразно, какъ должно.

Դե՛նալ (հ, ր) с. стражъ, блюститель; въ сложеніи съ

ալն глазъ образуетъ — Դե՛նալն с. сложное слово,

употребляющееся въ выраженияхъ: а) դէտալն ունիւմ устремлять глаза, наблюдать, высматривать; б) դէտալն ր վեր ունիւմ, համբառնալ поднимать кверху взоры, оглядываться.

Դժնարալն *пр.* неудобноносимый.

Դժնո՛ւ, ո с. адъ.

Դժնարանալն (հ, ր) с. трудность; неудобство, Դ. դժարալն трудный переходъ рѣки Ел. Бит. арм. съ *перс.*

Դժնարանալ *пр.* повергнутый подобно трупу; Դ. լիսալ падать замертво.

Դժնալ, ալն (ուն) с. трупъ.

Դժնալն մ. устремляться, направляться.

Դիոգենն *соб. им.* Діогенъ.

Դիւսալն (ուն) *пр.* обладающій мѣтками стрѣлами.

Դիւսալն (հ, ր) *пр.* мѣткій; соразмѣрный.

Դիւսալն մ. случаться; встрѣчаться.

Դիւսալնալ (հ, ր) с. дозорная, сторожевая башня.

դիւանաւոր *ш* (*հ, ր*) *с.* над-
зиратель; епископъ.

դիւանաւոր-է՛ս *ա.* осматривать;
— *пр. прич. դիւանաւոր-
բաւ* показавшійся *Вор.*
въ *ч. пер.*

դիւանաւոր-լիւն, *հան* *с.* ос-
матриваніе; созерцаніе,
соображеніе; мысль, на-
мѣреніе.

դիւրի *и а, особ. во мн. ч.*
с. положеніе; *см. դիւր.*

դիւանաւոր *ш* (*հ, ր*) *пр.* пора-
женный бѣсомъ, бѣсно-
ватый.

դիւանաւոր *пр.* совращенный
дьяволомъ, бѣсовскій.

դիւրիւշ *ш* (*հ, ր*) *с.* облегчи-
тель, облегчающій.

դիւանաւոր-սէր *пр.* ставшій
полубогомъ; сдѣлавшійся
героемъ.

դիւր-է՛ս, *ա.* приходить въ
движеніе, въ смятеніе.

դիւ *см. դիւ.*

դիւ-է՛ս, (*հ, ր*) *ի, դիր* *а.* ста-
вить, класть; *աւարդի* *դ.*
предлагать; *դ. 'ի վերայ*
сз род. возлагать на кого
а., դ. 'ի сз вин. возла-
гать на что *а.; ձեռն դ.*

'ի վերայ *сз род.* руко-
полагать *кого а., վերիցու-
թեան ձ. դեմ 'ի վե-
րայ ք* рукополагаю тебя
въ священники *Обз еп.*
Іоан.; взваливать *մեզս
'ի մեզաց վերայ* грѣхи
на грѣхи; *'ի մոի դ.*
мысленно, въ душѣ рѣ-
шать, заключать; уст-
раивать, *Հանդէս դ.* уст-
раивать собраніе, соби-
раться *Хр.*

դիւ *указ. м.* этотъ же са-
мый, тотъ же самый (*о
предметъ, ближайшемъ
ко 2-му лицу*).

դիւ *мнч. м.* ты; *'ի քեզ*
у тебя *Исх. 20, 10.*

դիւանաւոր *ի* *пр.* незначи-
тельный, малый; краткій.

դիւան, *ան (ռւն)* *с.* дверь;
ворота; дворъ (*персид-
скаго царя*).

դիւանոր, *հր* *с.* дочь.

դիւր *ш* (*հ, ր*) *с.* книжнѣ;,
чтецъ.

դիւան *ш* (*հ, ր*) *и ի* *с.* садъ;
рай.

դիւան, *հա (ւո)* *пр.* сосѣд-
ній; сосѣдъ.

Եգիպտոս и
Եգիպտոս, *Եг* этн. н. Егры; —
геор. н. Мингрелия.
Եգիպտացի, *Եг* пр. египтя-
 нинъ; *Եգիպտաց*-
ւոց земля Египетская
Исх. 20, 2; коптъ (хри-
 стианинъ) *Нерс.* Ламбр.
Եգ см. *Դեմ*.
Եգիպտացի *геор.* н. Эдемъ.
Եգիպտացի пр. эдессіецъ,
բաղաբ Եգիպտաց го-
 родъ Эдесса.
Եգիպտացի *геор.* н. Эдесса.
Եգի, *ան* (*Ի*) с. волъ, быкъ.
Եգի, *Եг* с. берегъ; край; пре-
 дѣль.
Եգի и
Ի со., если; или *Матѳ.* 23,
 17; хотя *Թէ ոչ Կամաբ*
Объ еп. *Іоан.*, *Թէ Լ*
 хотя бы *Нерс.* *Благ.*;
 что, *ոչ Եգի* не то, что
 или не то, чтобы или
 нельзя сказать, что, *ոչ*

Եգի Կողմ Էր, *որ յաղ-*
թեաց *Էл.* *Бит.* *арм.*
 съ перс.
Եգիպտացի, *Եг* этн. н. эѳі-
 опъ.
 1 *Ել* см. *ԷՏ*.
 2 *Ել* *Ի*, особ. во мн. ч. с.
 выходить; *Էլբ* восходъ,
 востокъ *Геор.*; Исходъ,
 названіе второй книги
 пророка Моисея.
Ել *ան-ԷՏ*, *Ի* ил. выходить;
 исходить; удаляться; *Է-*
րի Է. быть уведену въ
 плѣнъ; *Է. Բնդ* съ вин.
 очутиться, оказываться
 съ кѣмъ л.
 1 *Էլ* *ш* (*Է, Ի*) с. пришлецъ
Исх. 20, 10.
 2 *Էլ*, *Էլ* см. *ԳաՏ*.
Էլ *ան-ԷՏ* *ш* (*Է, Ի*) с. приш-
 лецъ; новообращенный,
անԷլ Է. Դի обратить
 хотя одного *Матѳ.*
 23, 15.

էկէղէցի, *Կա* (և) *с. церковь.*

էհան *см. հանէմ.*

էղանալ *ш* (*Կ, Ի*) *с. образъ;*
время; ритмъ; мелодія
Арист.

էղանիւմ, *է* *гл. становить-*
ся; быть, *см. էմ.*

էղբայր, *род. աւր* *с. братъ;*
монахъ *Поуч. св. от.*

էղբայրասականութիւն, *Կան*
с. братоубійство.

էղբայրութիւն, *Կան* *с.*
братолюбіе.

Եղեկի *соб. им. Египтэ*
или Елисей, армянскій
писатель V вѣка по
Р. Хр., известный глав-
нымъ образомъ, какъ ав-
торъ историческаго со-
чиненія Վանն Վարդա-
նայ և Հայոց պատե-
րազմին О войнѣ съ пер-
сами армянъ подъ пред-
водительствомъ Вардана.
Изъ Исторіи Елисея
внесены въ Хрестоматію
два отрывка, начало
V-ой главы и описаніе
битвы на рѣкѣ Тигму-
тѣ изъ VI-ой главы,
оба по Тифлисскому из-
данію 1879 года.

էղեցի *см. էղանիւմ.*

էղծ *с. разрушеніе; опровер-*
женіе.

էղէկէլ, *Կա* (և) *пр. несчаст-*
ный, жалкій.

էճ [*Կցի*] *гл. быть, суще-*
ствовать; аор. Կցի, Կցեր,
Կա'ց и т. д. употреб-
ляется лишь въ каче-
ствѣ неотдѣляемаго вспо-
могательнаго, такъ սիր-
եմъ любить, аор. սիր-
եցի; когда же этотъ
глаголъ является отдѣль-
но, аор. и буд. онъ зним-
ствуетъ у глагола եղա-
նիմ; է որ—է որ, часть—
часть, одинъ — другой,
կողմ էր, որ յաղթեալ,
և կողմ էր, որ պար-
տեցաւ одна сторона по-
бѣдила, а другая была
поражена *Ел. Бит. арм.*
съ перс.; է съ неопр.
накл. можно, нужно, էր
տեսնել нужно было
видѣть; *յանդիման եմъ*
предстать, являться; *сosl.*
չեցէ (ոչ+եցէ) неужели
не?

Էլեբէճ *гл. бранить, поно-*
сить.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի), — տէր
с. епископъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) և. кипѣть; пылать;
вспыхивать.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. ки-
пѣніе.

1 Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) м. я; Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) =
Երեւոյնի տէր (Ե, Ի).

2 Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. Երեւոյնի տէր (Ե, Ի).

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) соб. им. Исавъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. Երեւոյնի տէր (Ե, Ի).

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. Երեւոյնի տէր (Ե, Ի).

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. Երեւոյնի տէր (Ե, Ի).

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. быстро,
живо.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. быстро до-
стигающий, быстро яв-
ляющийся на помощь.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) и

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) Ի с. ребенокъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. бла-
годѣтель шп. сз вин.
кого л.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. стадо; стая,
Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) стаями, հո-
մերաւ или համերաւ
всѣмъ стадомъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. бла-
женный, с. հոմերաւ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. преблажен-
ный, счастливый, завид-
ный.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. цвѣтъ;
краска.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) և. (Ե, Ի) нар. бла-
женный.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. блаженный, Ե.
Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) блаженъ тотъ;
Ե. տաւ հ. называть, счи-
тать блаженнымъ,

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) և. հ. Ե. с. бла-
женство; завидное каче-
ство, достоинство Хр.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. узда.
Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) геогр. н. Араксъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. собраніе.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. когда; когда?

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. нѣкогда.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) нар. когда либо; օշ
отриц. предл. никогда.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. пѣсня; Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) ար-
հայեալ հանգիստъ воспѣвать; осмѣи-
вать.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) և. пѣть; воспѣвать;
Ե. համերաւ հ. пѣть подъ
струнный инструментъ
бамбирнъ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) (Ե, Ի) և. кля-
стись, поклясться 'Ի сз
вин. чѣмъ л.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. вечеръ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) с. вечеръ.

Երեւոյնի տէր (Ե, Ի) և. (Ե, Ի) с. особ. мн. ч.
с. лице; поверхность.

ԵրԿ— кол. ч. два: склон.
 лишь во мн. ч. ԵրԿուք
 (им. и твор.), ԵրԿուց,
 ԵրԿուս (вин. и им.).

ԵրԿ-իւն и

ԵրԿ-իւն соб. ч. оба; и тотъ,
 и другой, և ԵրԿոցուց
 который изъ двухъ?

ԵրԿուսիւն-իւն, ԵրԿ с.
 раздоръ.

ԵրԿուհի (Ե, Բ) пр. земле-
 дѣльческій;—с. земледѣ-
 лецъ.

ԵրԿուհի (Ե, Բ) пр. земно-
 родный; человекъ.

ԵրԿուհի (Ե, Բ) пр. зем-
 ной.

ԵրԿուհի (Ե, Բ) и Բ поряд.
 ч. второй.

ԵրԿուհի Երовандянъ,
 прозвище Тиграна, по М.
 Хор. означающее „Еро-
 вандовичъ“, т. е. сынъ
 Ерованда, на дѣль же
 въ приводимомъ въ Хре-
 стоматіи отрывкѣ (20
 стр.) слово Еровандъ,
 обращенное въ имя отца
 Тиграна и потому снаб-

женное окончаніемъ rat-
 ron. Եւն, есть эпитетъ
 (зенд. raevand = e-ravand)
 Тиграна (Tishtrya) и зна-
 читъ—блестящій, луче-
 зарный.

ԵրԿուհի Երов. н. Іеру-
 салимъ.

ԵրԿուհի ԵրԿուհի, Եր. пр. іеру-
 салимскій, іерусалимецъ.
 ԵրԿուհի (Ե, Բ) и Բ поряд.
 ч. третій.

ԵրԿուհի-իւն, ԵրԿ с. Трои-
 ца.

Ե со. и; даже Ե ոչ քան
 զԿորի Ք. О Муш.; а.

Ե-Բ нар. только.

Ե-Բ ԵրԿուհи (Ե, Բ) поряд.
 ч. седьмой.

Ե-Բ ԵրԿուհи Բ кол. ч. семь-
 десять, пишется обыкн.:
 Եւն-Բ ԵրԿուհи.

Ե и пр., т. е. сокраще-
 ніе въ письмѣ словъ Ե
 Եւն и прочее.

Ե нар. еще; болѣе Матѳ.
 23, 39.

ԵրԿուհи Երов. н. Евфратъ.

𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫** *м.* робѣть, бо-
яться.
𐎧𐏁𐎡𐎹 **𐎠𐎫** *с.* украшеніе; на-
рядъ *позднѣйш. съ осн.-р*
Перс. Бл.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫𐎶**-**𐎠𐎫** *ш с.* украшения,
наряды.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *м.* укрѣщать;—
стр. укрѣщаться, наря-
жаться.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *г ш (к:р)* *с.* укрѣ-
щатель; укрѣщающій.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**, *бшу м.* пробуж-
даться.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *м.* будить.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**, *бш (лн) пр.*
ужасный, потрясающій.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *пр.* удивитель-
ный по роду, изъ рода
дивныхъ.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**, *бш (лн) пр.* уди-
вительный; чудный.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *см.* **𐎧𐏁𐎡𐎹**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**.
𐎧𐏁𐎡𐎹-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫**-**𐎠𐎫** *м.* удивляться
рлн съ вин. чему л.

лѣтъ ш (6, 7) с.сѣмя; плодъ;
литя.

2-й = 2-й см. въ концѣ
 словъ, начинающихся съ 2-
 2-й = 2-й соб. им. Заха-
 рія.

нѣтъ, *ш* л. носить; одѣ-
ваться, облекаться *сз*
твор. во что л.; быть
объяту, подвержену *Хр.*

лѣвать: БЫТЬ ОЛѢТЫМЪ.

да; *железные латы* М. Хор.
О Тир.

ᠶ᠋ᠢᠨ ᠭᠡᠷᠦᠳᠤ ил. повергать на
земь, сваливать на землю.

помянуть; предупреждать;
предостерегать.

с. предо-
стереженіе; вниманіе.

нѣтъ пр. скользкій, ошибоч-
ный; непостоянный, легко-
мысленный; распутный,
развратный.

бу́дущее (н,н) пр. лю-
бящий распутство; рас-
путный.

լիւծ լ. ПОЛЗТИ; ДВИГАТЬ-
СЯ, գտեղեաւ զ. ТОП-

ТАТЬСЯ НА МѢСТѢ, ТОЛ-
ПИТЬСЯ НА МѢСТѢ.

ჟღერა *n* пр. пресмыкающійся, **გზოილს ზნთ კინ-
ტანისად** пресмыкающих-
ся съ живыми душами
Быт. 1, 20.

ᐱᐅᐅᐅ ᐅ

нар. какъ въ позднѣй-
шихъ памятникахъ вм.
классич. *rrrll* и *rrrll*.

чѣрѣ] **чѣрѣ-тѣ**, **ч** м. **вырывать**,
выщипывать *Вор. въ ч.*
пер.; **спасать**.

и р с. оружіе;
доспѣхи.

ѣ со. что Быт. 1, 4; съ
сосл. накл. чтобы Исх.
20, 12; когда, ꙗко ꙗко
ꙗко ꙗко ꙗко ꙗко Обз
еп. Иоан.; такъ какъ,
ибо Исх. 20, 11; см. 1ѣ.

Հիւսիսային Մ. 16.

722 u

၇၆၆၆ CM. ၁၆။

предл. съ род. послѣ,
за;—нар. стылу; потомъ.

ᠡᠭᠢᠰᠤᠨ ᠶ᠋ᠣᠵᠤ ᠲᠦᠷᠪᠳᠦᠯᠤᠰᠤ. ᠡᠭᠢᠰᠤᠨ ᠲᠦᠷᠪᠳᠦᠯᠤᠰᠤ, ᠬᠠᠩᠮᠤ ᠴ. ᠲᠦᠷᠪᠳᠦᠯᠤᠰᠤ;
покаяніе.

нр. бодрый на
видъ, съ радостнымъ ви-

домъ; нарядный *Нерс.*
Благ.
 զարգանալ *ил.* рѣзвиться,
 веселиться, наслаждаться.
 զարգանալ *см.* արգանալ.
 զր-р *пр.* даровой; пустой;
 'р զր-р даромъ, на-
 прасно.
 զրուհի, 'р *пр.* тщеслав-
 ный; суетный, пустой.
 զրուհի *ил.* оканчивать;—
стр. кончатся, прехо-
 дить (изъ жизни).

Հրաման *ш соб. им.* Зрванъ.
 զուր-ը *ил ш, равно п с.* вой-
 ско, воинство.
 զուր-ը *ш (б, в) с.* вое-
 начальникъ.
 զուր-ը *ш (б, в) с.* полко-
 водецъ; воевода.
 զուր-ը-ը շինել, 'р *ил.* уси-
 ливать; давать силу.
 զուր-ը *ш (б, в) пр.* силь-
 ный.
 զուր-ը *ш (б, в) пр.* могучій.
 զուր-ը-ը, հան *с.* сила.

Է.

Է *см.* է.
 Էդ *ш (б, в) и 'р с.* самка;
 женщина *Быт. 1, 27.*

Էշ *и п с.* осель; осли-
 ца *Матѳ. 21, 2.*
 1 էր *см.* է՛.— 2 էր *см.* 1Է.

Ը.

Ը *см.* ը.
 ըլլալ, եւ *(п) пр.* же-
 ланный.

ընկալ *ил.* ловить, хватать;
стр. быть пойману, по-
 падаться; б. охвачену,

ահիւ բմբռնեալ *охва-
ченный ужасомъ, бмб-
ռնեալ ունի сз вин. ох-
ватилъ кого л.*
բմկելի, եա (ւո) *равно во
мн. ч. с. питье, напи-
токъ.*
բմկէ՛ս, արբի *ил. пить пов.
поздн. բմկէ вм. клас-
сич. արբ Поуч. св. от.;
—пр. прич. արբեալ вы-
пившій; пьяный.*
բմк *предл. сз род. за что
л., по чему л.; вмѣсто,
за, изъ-за Обз еп. Иоан.;
сз дат. вмѣстѣ сз, բնկ
նմա вмѣстѣ сз нимъ
Обз еп. Иоан.; сз твор.
подъ чѣмъ л.; сз вин.
въ, բնկ միասи въ мыс-
ляхъ, въ душѣ, мыслен-
но; по, на բնկ ամենայն
անդամս по всѣмъ чле-
намъ, на всѣхъ членахъ
Обз еп. Иоан. II; բնկ
въ сз вин., по направ-
ленію къ, բնկ Մարտի
Георг.; сз чѣмъ л., բնկ
միմեանս другъ сз дру-
гомъ, между собою.*
բմարյալացո՞ցյալէ՛ս, ի *ил.
расширять.*

բմարյալէ՛ս *ил. расширять.*
բմարէ՛ս *см. Դէ՛ս.*
բմարյալի ա (ե,ի) *пр. про-
тивный; противоположный,
յրնդդիմակէն ex τοῦ ἐναντίου
Хр.*
բմէ՛ր *см. 1ի.*
1 բմհանուր *нар. повсюду;
вообще; отсюда прила-
гательное:*
2 բմհանուր ու ի, *равно
сол. ր нар. повсемѣстный,
вселенскій; общій.*
բմանայ *нар. пустой, тщет-
ный; —нар. напрасно, по-
пусту Вид. ст.*
բմանէ՛ն, բնկալս *неопр.
բնդունել ил. принимать;
одобрять.*
բմանալ (ց)ս *ил. бѣгать;
поступать Нерс. Ламбр.*
բմանալ (ը)ս *ил. чи-
тать.*
բմնի՛ն, եա *с. ужинъ; пир-
шество Матѳ. 23, 6.*
բմայէ՛ս ո
բմայէ՛ս *ил. подносить, да-
рить.*
բնէ՛ն շահ, եցի *ил. бросать,
повергать; բնկ. զանձն
бросаться, кидаться; 'ի
բաց բնկ. отбрасывать;*

ընկ. 'ի ևս ևս սք օտն.
предоставлять кому, ըն-
կես ևս աստուած զհո-
գրս քո предоставь Богу
заботиться о тебѣ; ср. աս-
կանի.

ընկեր և (ե,ի) с. товарищ;
ближній Исх. 20, 14.

ընկեր-է՛ս և. подставлять но-
гу; ниспровергать; одо-
лѣвать.

ընկեր-է՛ս և. вручать, пере-
давать; преподавать Хр.

ընկեր-է՛ս և

ընկեր-է՛ս և. пускать ростки;
разрастаться; 'ի վեր ընձ.
расти, подниматься вверхъ.

ընկեր см. ընկ.

ընկանի, ես (և) пр. до-
машній, семейный, мн. ч.

домашніе, семья; родст-
венный, близкій, ручной,
укрошенный.

ընկեր և 'ի пр. избранный;
ընկեր ընկեր избран-
ный изъ избранныхъ.

ընկեր-է՛ս և. выбирать, из-
бирать; — н. прич. ընկ-
րող разбирающій, раз-
биратель; — пр. прич.
ընկերակ ընկерный, от-
борный.

ընկ' см. ընկ'.

ընկ' см. ընկ'.

ընկ' предл. сз дат. по Быт.
1, 11, ըստ գործոց по
дѣламъ Матѳ. 23, 3; по,
передъ лицомъ Быт. 1,
20; со стороны Георг.

ընկ' см. ընկ'.

Թ.

Թագ և (ե,ի), 'ի և ո с.
вѣнецъ, корона, Թագիդ
աշտիճան см. աշտիճան;
вѣнокъ.

Թագաւոր և (ե,ի) с. вѣнце-
носецъ; царь.

Թագաւոր-է՛ս և. царство-
вать; воцаряться.

Թագադրելոյնէն, *Ի* *ալ.*
воцарять, ставить царемъ.

Թագադրութիւն, *Կան* *с.*
царствованіе; царство; *ти-*
туль *царя:* царствен-

ность, *Իւր Թ.* его Ве-

личество *Арист. Ани.*
Թագահի, *Կա* (*ւո*) *с.* ца-

рица.

Թագանք *Կան* *и* *Ի* *с.* пря-

таться: скрываніе, укрыв-

ательство; *անկիւն Թա-*
գըստի потаенный уголъ.

Թագոյնէն, *Ի* *ալ.* скры-

вать.

Թիւիշ *Ի* *с.* скука, печаль.

Թաղէն *ալ.* погребать, хоро-

нить.

Թաթա (*Է, Ի*) *с.* сѣдло.

Թաշման, (*ց*) *Ի* *ալ.* мочить;

обливать *Арист. Ани.*
Թանդր, *ու* (*ու* *род.*) *пр.*

густой; плотный; частый.

Թանդրութիւն *пр.* густой и

частый, *Թ. բարձրու-*

Թեամբն (нива) вздыма-

ясь густою массою *ко-*

лосъевъ *Арист.*
Թանդրութիւն *и* (*Է, Ի*) *пр.* ту-

поумный.

Թանդրութիւն, *Կան* *с.* гу-

стота; плотность; масса.

Թագահէն *ալ.* толковать;
переводить;— *стр.* быть
толкуему, переводиму; оз-

начать.

Թագադր *нар.* ниспро-

вергаясь и валяясь, *ԳԹա-*

ւալլոր Կաղալ սողալ

Գիրաւորացն (видя,) что

раненные падали, какъ

подкошенные, *и* ползли

Ел. Вит. арм. сз перс.

Թագէն *ալ.* опоражнивать;

выливать; *Ի բաղ Թա-*

գեմ спадать прочь *Обз*

еп. Иоан. II.

Թագոյն *пр.* порожній, пу-

стой; *сз отл.* лишенный,

безъ кого или чего *а.*

Թագանք *см.* Թագանք.

Թերե *нар.* можетъ быть,

авось.

Թերի *с.* лепестокъ; листъ.

Թ *с.* крыло, *ալ Թ.* пра-

вое крыло.

Թանդէն, *пр. прич. Կալ* *ալ.*

расправлять крылья; по-

трясать крыльями.

Թանդէն *и* (*Է, Ի*) *пр.* разсѣ-

кающій *воздухъ* крыльями.

Թանդ *и* (*Է, Ի*) *пр.* кры-

латый, пернатый *Вит.*

1, 20.

Բլէշի, *Կ* (*Լ*) с. смоков-
ница.

Բէ см. *Էրէ*.

Բլիւս-Էր пр. плечистый,
широкоплечій.

Բէ-ն (*Թըւոյ*, *Ի* *Թուէ*)
с. число.

Բէ-ր (*Կ, Ի*), *Ի* и *н* пр.
кривой; превратный.

Բլիւսի, *Կ* (*Լ*) с. врагъ,
непріятель.

Բլիւս-Էր-Բիւն, *Կ* с. не-
счастіе, бѣдствіе.

Բլիւս-Էր *Ի* и. оставлять, *Թող*
Բէ тѣмъ болѣе *Объ ен.*
Іоан. II.

Բլիւս и *Ի* слабый; *Թ. ամ*
допускать, разрѣшать.

Բլիւս-Էր (*Կ, Ի*) пр. чис-

ленный; — с. счисленіе;
эра, лѣтосчисленіе, ар-
мянское лѣтосчисленіе
ведется съ 551 года по
Р. Хр.

Բլիւս [*Թիւ*] и. считать,
исчислять; — стр. счи-
таться, казаться, *прцѣ*
Թւէ (= *Թուէ*) *Нерс.*
Блж.; *Թու* кажется
Матѳ. 21, 28.

Բլիւս с. письмо.

Թ. Էր соб. им. *Թома*,
апостолъ; древн. *орѳоур.*
Թովմас.

Բլիւս с. сабля *Объ ен.*
Іоан.

Բլիւս-Էր пр. летающій; — с.
птица.

Փ.

Փան и *ш* (*Կ, Ի*) с. вре-
мя, часть; *այժմ* [*այս*
ժամ] сейчасъ, теперь,
нынѣ, *այժմիկ* нынче;
ցայժմ до сихъ поръ;

и. *ժամայն* тотчасъ;
այնժամ тогда; *որժամ*
когда.

ժամանակ и (*Կ, Ի*) с. время.
ժամանէ и. прибывать.

Ժանդանդանոք *пр.* зловонный, смрадный.

Ժանանդիտ (Կ, Ի) *с.* наследникъ.

Ժանանդանդիտ, Կան *с.* наследство.

Ժանդիտ *с.* собраніе; мѣсто собранія, мѣсто *Быт.* 1, 9.

Ժանդիտ *ил.* собираю.

Ժանդիտ-դդ Կան и *п* *с.* соб-

раніе; народъ; синагога *Матѳ.* 23, 6.

Ժանդիտանդանոք *пр.* спасшій народъ, избавитель народа.

Ժանդիտ-իտ *ил.* выдерживать, терпѣть; крѣпко держаться *Եղիս* и-ныхъ образовъ *Поч.* *св. от.*

Ժանդиտ-իտ, Կан *с.* воздержание; выносливость.

Ի.

¹ *Ի и Է *вопр. м.,* въ *им.* малоупотребительное, какой? что? *род.* Էր и *сз предл.* ընդ Էր почему? зачѣмъ? *вин.* զի что? почему? какъ? զի-արդъ какимъ образомъ? какъ? *Матѳ.* 21, 28.

² Ի и 'ի *предл. сз дат.* въ чемъ *л.* *Быт.* 1, 11; по чему *л.* *Быт.* 1, 27; сз *вин.* въ, на (куда) *Եղիս*

въ садъ *Матѳ.* 21, 30, 'ի հարաւ կոյս на югъ *Георг.*; въ, на (*իտ*, когда), յերկինս на небесахъ *Исх.* 20, 4, 'ի յաւր въ день; къ, 'ի դուռն къ воротамъ *Вид. ст.*; 'ի նա къ нему; для, 'ի լուսաւորութիւն для освѣщенія *Быт.* 1, 14; до, յերիւ և 'ի չորս արդս до третьяго и чет-

вертаго рода *Исх. 20, 5; сз вин. же замѣняетъ то дат.* 'ի մարդ чело-
вѣку, *то твор.* 'ի ձայն
звукѣмъ; *сз отл. изъ* 'ի
քաղաքէ 'ի քաղաք изъ
города въ городъ; *сз*
(откуда), *յերկնից* сз не-
бесъ *Матѳ. 21, 25; пос-*
лѣ, յառաջին պայծառ
և զեղեցիկ զարդուցն
послѣ прежнихъ блестя-
щихъ и красивыхъ наря-
довъ *Арист.*; *въ въ вы-*
раженіи 'ի սկզբանէ въ
началѣ *Быт. 1, 1, соб-*
ственно: сз начала.

բբբ нар. какъ, полная форма:
բբբ [ի + բբբ] со. какимъ
образомъ; какъ, բբբ
զիւր; когда.

բբ բ с. ехидна.

բբ притяж. м. мой.

բբնն ил. понимать; уз-
навать.

բբբ բ с. смыслъ; поня-
тіе; мысль *Хр.*

բբբբբբբբբ (б, б) с. лю-
бомудрецъ, философъ.

բբբբբբբբբբ (б, б) пр.
философскій.

բբբբբբբբբբբ, ббб с.

философія; *мн. ч. плоды*
занятія философіею Хр.
բբբբբբբբբ բ сравн. ст.
мудрѣйшій.

բբբբբբբբ пр. мудрый;—
с. мудрецъ.

բբբբբբբբբ, ббб с. муд-
рость.

բբ [ի + բбб] неопр. м. нѣчто;
вслѣдъ за именами, рав-
но глаголомъ բբб являет-
ся частицею, которая
своею неопредѣленностью,
смотря по тексту, уси-
ливаетъ или, напро-
тивъ, ограничиваетъ зна-
ченіе предшествующаго
слова, и тогда лишь от-
части представляется
возможность сохранить
его въ русскомъ перево-
дѣ, замѣняя выраже-
ніями въ родѣ: по ис-
тинѣ, именно или до из-
вѣстной степени, почти,
пожалуй и т. п.

բբббббббббб во *мн. ч.*

բբбббббб и

բբбббббб, нн и ббб (бббббббб)
кол. ч. девять.

բբббббббббб (б, б) поряд. ч.
девятый.

ἥλ см. ἥλ.

ἥλ неопр. м. что либо; —
вопр. что? ἥр ἥλ см.
ἥр; ἥλ ἥр = ἥр ἥλ;
ἥр ἥр ἥλ какъ напри-
мѣръ; ἥλ ἥλ нисколько
не, никакъ не; ἥλ ἥλ
ничего; ἥλ что Исх.
20, 17; ἥλ ἥλ ἥλ
ἥλ что это за слова?
Объ еп. Иоан.; нѣчто, ἥλ-
ἥλ ἥλ ἥλ ἥλ ἥλ
Иоан., ἥλ иногда замѣ-
няетъ частицу ἥλ въ
ея значеніи именно, поч-
ти и т. п. см. подъ
этимъ словомъ; имуще-
ство, особ. во мн. ч.:

ἥλ-т, ἥ с. имущество, бо-
гатство.

ἥλ, ἥλ опред. м. самъ;
себя, ἥλ ἥλ въ себѣ
Быт. 1, 29; ἥλ его
Почт. св. от.

ἥλ-ἥλ-ἥλ-ἥλ, ἥλ с. са-
модержавіе; твор. само-
державно.

ἥλ-ἥλ (ἥ, ἥ) с. прави-
тель; князь; ἥλ ἥλ
ἥλ топархъ М. Хор.
Письмо Авт.

ἥλ-ἥλ-ἥλ, ἥλ с. уч-

равленіе Быт. 1, 16;
господство, княжество;
власть Матѳ. 21, 23.

ἥλ-ἥλ ил. владычествовать
съ род. надъ кѣмъ л.
Быт. 1, 26; управлять
съ род. чѣмъ л.

ἥλ-ἥλ, ἥ ил. спускаться;
сходить; слѣзать; сли-
ваться ἥ съ вин. куда
л. Вид. ст.

ἥλ-ἥλ, ἥ ил. застав-
лять спускаться; сводить,
тащить внизъ съ чего л.

ἥ см. ἥ.

ἥ нар. по истинѣ, въ са-
момъ дѣлѣ; — со. же
Матѳ. 21, 26; а, но.

ἥ-ἥ см. ἥ-ἥ.

ἥ нар. тотчасъ, немед-
ленно.

ἥ см. ἥ.

ἥ этн. н. Израиль.

ἥ (ἥ, ἥ) с. вещь, дѣло;
обстоятельство.

ἥ-ἥ (ἥ, ἥ) пр. раз-
сматривающій что либо,
пристально разглядываю-
щій, разглядѣвшій Вор.
въ ч. пер.

ἥ-ἥ, ἥ [ἥ] с. дѣйстви-
тельность, правда:

порядокъ; обычай; право;
правосудіе.

* *Իրեարա*, особ. во мн. ч.

м. другъ друга, взаимно.

Իյե см. *ԻՏ*.

Ի-ի+ см. *Ի+*.

Ի-լ с. масло; елей.

¹ *Ի-ր* и прит. м. suus, свой;
его.

² *Ի-ր* во м. *Ի-րոյ*, равно —

Ի-րեան личн. м. sui, sibi,
себя, себя и пр. (о

третьемъ лицѣ); отл.

Յիւրմէն отъ него, род.

мн. ч. *Իւրեանց* ихъ.

Ի-րեանիւն и *Ի-ր* и неопр. м.
каждый.

Ի-րեանցաւորաւ пр. при-
надлежащій, присущій
ихъ костюму.

Ի-րոյն прит. м. suus, его
собственный.

Ի+ [¹ *ի*] неопр. м. нѣчто;
тв. *Իւ-իք* *Իւ-իք* кое чѣмъ.

Լ.

Լ-ւճ гл. плакать.

Լ-ւճբոնացի см. *Չեբուհ*.

Լայն и пр. широкій.

Լայնեճ гл. расширять.

Լայն-իւն, *եան* с. шири-
на; ширь, *ընդ Լ. երկրին*
во всю ширь страны.

Լ-ւորիւն и *Լ-րոյն* см. *Սրբաւոր-
իւն*.

Լ-ւորեացի, и этн. н. ла-
тинянинъ; католикъ *Нерс.
Ламбр.*

Լար и с. тетива.

Լաւ см. *Բարի*.

Լաւագոյն и ср. ст. лучшій;
наилучшій.

Լեւոն, (*ը*) *ան(ի)* с. гора.

Լեւորաւորա и (*ե,ի*) с. гор-
ная равнина; гора и до-
лина, *Վառեալք և
ջրուալք լինէին* 'и
*լեռնադաշտս ամուր ձո-
րոցն* разсыпались и раз-
сѣивались по горамъ и

доламъ въ недоступныхъ
ущеліяхъ *Ел. Бит. арм.*
сз *перс.*

лб " *пр.* полный сз *тв.* че-
го л.; — *нар.* вполнѣ, со-
вершенно.

лб/з-тс, *буд.* лб/г/д, *нов.*
лбр, *неопр.* лб/б/л *нед.*
л. становиться, быть;
случаться, удаваться
Матѳ. 23, 15.

лб/р с. полнота, лб/р-л-
р/л во *всей* своей, его
полнотѣ.

лб/р-л *пр.* налагающій иго,
порабощающій.

лб/з (лб/р) с. коромысло.
лб/з-тс, (г)л, лб/г л. на-
полнять; лб/г лмдкн/у/н
лмдк/у (молва) охвати-
ла всѣ мѣста; л. лбр/д/м/д
занимать посѣвомъ, за-
сѣвать; исполнять (сло-
во); дополнять *Матѳ.*
23, 32; 'л сз *вин.* сы-
пать во что л.; — *стр.*
быть наполнену.

лб/р-лм ш (лб/р) с. купаль-
ня, купанье.

лб/з *нар.* только.

лб/з " с. свѣтъ, лм/у/н *Бит.*
1, 4 есть *вин.* сз мѣст.

суфф. л, въ данномъ
случаѣ имѣющимъ зна-
ченіе *опред. члена.*

лм-лм-лс, шг/р л. мыть;
омывать.

лм-лм-л-+ см. лб/тс.

лм-л " с. ярмо; иго.

лм-л/лм-лс, л гл. развя-
зывать; л. лм/л/л разрѣ-
шать, нарушать постъ
Поуч. св. от.; отвязы-
вать.

лм-л ш (лб/р) *пр.* молчали-
вый.

лм-лм-лм-ш (лб/р) *пр.* даю-
щій свѣтъ; л. лб/л/д 'л
сз *вин.* свѣтитъ на что
л. *Бит. 1, 17.*

лм-лм-лм ш (лб/р) *пр.* свѣт-
лый, свѣтящій; — с. свѣ-
тило *Бит. 1, 14.*

лм-лм-лм-лб-л, лм/л с. ос-
вѣщеніе.

лм-л/л 'л и л луна, мѣсяцъ.

лм-л " и л с. слухъ, мол-
ва, вѣсть.

лб/л-л-+, лш с. слухъ; уши.

лм-лс, (лм-л)ш, лм-л л. слу-
шать; выслушивать *Матѳ.*
21, 33; слушать; *прег-*
нантно: слышать и ви-
дѣть, лб/л (въ смыслъ 'л

լԵԿ *или* լԵԿ(ԼԵԿ) слыша
и видя *Ел. Бит. арм.*
сз перс.

լԵԿԼ *см.* լԵԿՏ.

լԵԿԷ *см.* լԵԿՏ.

լԵԿ(ԼԵԿ) (Ի') *ի* *ил.* остав-
лять; пренебрегать;—*стр.*
ослабѣвать; отчаяваться;
обмирать; — *пр. прич.*
լԵԿալ обмершій, лишив-
шійся чувствъ.

Խ.

Խառ-Խառ, *Խառ* *с.* не-
зрѣлость; неопытность.

¹ Խառ *ի* *с.* прудъ; стоячая
вода; берегъ съ застоива-
шеюся у него водою,
Կառի խառիցն յորդա-
հասան յառակազդոյն աղ-
բերացն стоячая вода у
береговъ чистыхъ, обиль-
но текущихъ источни-
ковъ *Вор. օз ч. пер.*

² Խառ *ո, ու* *и* *ի* *с.* игра;
смѣхъ, насмѣшка.

ԽառՏ *ил.* прыгать, ска-
кать; плясать; играть;
ринуться; двигаться, ше-
ствовать; *см.* Խառխառ, խառ-
Խառ.

Խառառ-Խառ, *Խառ* *с.* миръ,
спокойствіе.

Խառառ *ил.* скакать, рѣз-
виться.

Խառառ-Լ *ил.* нарушать;
портить.

ԽառառՏ, *ազի* *и* *ազայ* *ил.*
завидовать.

Խառ *ի* *с.* крестъ.

Խառառառ *пр.* замучен-
ный на крестѣ.

Խառ-Լ *ил.* распинать;—*пр.*
прич. խառառ распятый.

Խառ-ի *пр.* смѣшанный;—
нар. беспорядочно, безъ
разбора.

Խառառառ *ի* *пр.* распут-
ный.

рушл-лс ил. мѣшать, смѣшивать; путать; — *стр.* быть смѣшану; вмѣшиваться; сообщаться, имѣть общеніе.

рушл-лс ил. устраивать козни, обманывать; — *пр. прич.* [рушл-лс] злокозненно, коварно.

рушл-лс / *пр.* желтоватый, рыжій; золотистаго цвѣта, бѣлокурый *М. Хор. О Тигр.*

рушл-лс (б,р) с. тьма.

рушл-лс *пр.* мрачный, темный.

рушл-лс ил. мѣшать; препятствовать; прекращать; — *стр.* быть прекращену; переставать, изсякать.

рушл-лс-лс, бшл с. изнѣженность; слабость; *хотя это слово образовано отъ—*

рушл-лс (б,р) и / *пр.* изнѣженный; слабый; *но форма—*

рушл-лс-лс, бшл с., безъ ослабленія звука *л* въ *л* (или /) въ неударенномъ

слогѣ, есть вульгарное правописание вм. рушл-лс-лс.

рушл-лс ил. стричь.

рушл-лс (б,р) с. стрекало.

рушл-лс ил. осмѣливаться, отваживаться.

рушл-лс-лс, / [рушл-лс] глухой] ил. оглушать.

рушл-лс [рушл-лс] ил. вырывать; исторгать; / *рушл-лс* срывать.

рушл-лс с. забота; попеченіе.

рушл-лс ил. заботиться; пещись; — *н. прич.* [рушл-лс] воспитатель *Хр.*

рушл-лс ил. падать / *сз* *вин.* что л.

рушл-лс ил. радоваться, веселиться.

рушл-лс (б,р) *пр.* веселый, радостный.

рушл-лс с. исканіе; просьба.

рушл-лс ил. искать, [рушл-лс] / *взыскивать* кровь, мстить; требовать, просить; стараться *Матѳ. 21, 46.*

рушл-лс с. прошеніе; просьба.

рушл-лс и / с. яблоко.

рушл-лс-лс, бшл с.

разумъ; благоразуміе; *тв.*
разумно.

խոհակերտ (h, h) [см. *խոհակերտ] с. поваръ;
'h խոհակերտցի изъ кух-
ни *Поуч. св. от.*

խոհէմագոյն h ср. ст. муд-
рѣйшій.

խոռխոռէլս ил. закалывать;
убивать.

խոռխոռման, ան с. избіе-
ніе; умерщвление.

խոռարհա (h, h) и h пр.
низкій; краткій *Вид.*
ст.; 'h խոռարհс внизу.

խոռարհէլս ил. преклонять
колѣна *Объ еп. Иоан.*;
обыкновенно имѣетъ то
же значеніе, что—

խոռարհեցոյցլանէլս, h ил.
унижать.

խոռարհէլս ил. БЫТЬ унижен-
нымъ, кроткимъ; смирять-
ся *Вид. ст.*

խոռարհոյնիւն, ան с. низ-
кость; покорность, кро-
тость, смиреніе.

խոռարտ (h, h) с. маль-
чикъ; юноша.

խոռանանման ил. БЫТЬ запу-
щеннымъ, невоздѣлан-
нымъ.

խոռանանմանէլս и

խոռանանմանէլս ил. признавать,
խ. դպարտուիլիս при-
знавать себя побѣжден-
нымъ;—*стр.* БЫТЬ при-
знану.

Խոռնիւս соб. им. Хосрой
II Парвизъ, персидскій
царь (590—628).

խոր և с. трава.

խորորէլս ил. отклоняться,
отступать, խ. ան իրեա-
րըս уступать другъ дру-
гу *Вид. ст.*; заблуждаться;
сбиваться съ пути ||
приближаться.

խորորմակի нар. поперекъ.

խոր և пр. глубокой, 'h խոր
глубоко.

խորանանիւս (h, h) пр. хит-
рый, коварный.

խորանա (h, h) с. палатка:
храмъ *Нерс. Благ., стр.*
58.

խորդ և с. власяница, вре-
тище.

խորդանանիւրչ пр. одѣваю-
щійся въ власяницу, но-
ситель вретца *Ф. О*
Муш.

Խորէնանիւր, և և соб. им. Хо-
ренскій, прозвище ар-

мянскаго историка V в. Моисея, происходившаго изъ неизвѣстнаго нынѣ мѣстечка Խորէնիւ или Խորէնիւ. Такъ какъ Խ, равно сокращеніе его Խ=Խ съ фонетикъ армянскаго языка является равнозначущимъ звука ւ, то Խորէնիւ или Խորէնիւ можно признать лишь діалектической разновидностью названія Խորենիւ, мѣстечка близъ Муша (въ Турецкой Арменіи); съ пользоу этого отождествленія говоритъ мѣстное преданіе: въ монастырь св. Апостоловъ, около Хоронка, показываютъ могилу Моисея и его брата Мамбрэ (Ad. Baumgartner, Ueber das Buch «die Chrie», стр. 457, прим. 1); см. Մոմէն.

Խորհիւ լ. думать; разсуждать Матѳ. 21, 25; замышлять.

Խորհրդիւ լ. совѣтъ, Խ. 'ի մէջ անշուղտ совѣщаться, обсуждать; раз-

сужденіе; мысль, грѣховная мысль Поуч. св. от., стр. 14 и 15; намѣреніе; тайна, таинство.

Խորհրդաւոր (Խ, ր) пр. таинственный, имѣющій таинственный с м ы с л ь Нерс., стр. 58, یدہ رتھہ о мистическомъ числѣ 70.

Խորհիւ լ. 'ի сз отл. уклоняться отъ чего л., остерегаться; стѣсняться, стыдиться чего л.

Խորհրդաւոր, ան (ռւն) с. разрываніе, сокрушеніе, Խ. աղեղանց Ел. Бит. арм. сз перс.

Խորհիւ լ. прокалывать, пронзить; ранить; — пр. прич. Խորհրդաւոր исколотый, раненый.

Խորհրդաւոր и н с. суматоха, смятеніе.

Խորհրդաւոր լ. приходитъ въ смятеніе; трепетать.

Խորհրդաւոր с. собраніе, соединеніе, Խ. անշուղտ соединяться, сшибаться; толпа.

Խորհրդաւոր լ. волновать, смущать; — стр. волноваться, смущаться 'ի վերայ по чему л.

խո-անս *гл.* БЫТЬ частымъ,
густымъ; тѣсниться, *միւտ
սկ միւտ խոսցեալ*
люди тѣснились другъ къ
другу *Ел. Бит. арм. сз
перс.*

խոխոսի *пр.* благодущ-
ный, веселый.

խոխ-անս *гл.* роскошес-
товать; наслаждаться; ве-
седиться.

խոխան-ի-ն, *հան* *с.*
пиршество.

խոխ ու *с.* поученіе; со-
вѣтъ.

խոխան-ի-ն, *հան* *с.*
наставленіе, поученіе.

խոխ-է *гл.* поучать *սկ
сз вин. чему л.*, настав-
лять; наказывать.

խոխ-ի-ն, *ш* *с.* бичливость,
заносчивость.

խո-ի-ն *гл.* говорить, *խա-
սեցաւ ընդ ժողովուրդս*
сталъ говорить народу
Матѳ. 23, 1.

Տ.

Մագ-է *гл.* восходить,
свѣтитъ '*ի* *сз вин. надъ
чѣмъ л.*

ժաժան-ի-ն *гл.* колыхаться;
быть зыбкимъ.

ժաժի-է *гл.* скрывать, по-
крывать; — *стр.* скры-
ваться.

ժաժիյի *с.* покрывало.

ժաժու-ի *пр.* скрытый, тай-
ный, '*ի* *ծ.* тайно.

ժաի *ш (հ,ի) и ու* *с.* отвер-
стіе, щель; — *пр.* просвер-
ленный, съ течью *Вид.
ст.*

ժաի-է *гл.* просверливать;
разверзать.

ժաղիւն (*ուն*), *ш (հ,ի) и
п* *с.* цвѣтокъ; *ծ.* *Հա-
սակի* цвѣтушій возрастъ.

ժաղիւղիւղ *ш (հ,ի) и ի*
пр. украшенный цвѣтами;

разноцвѣтный Вор. въ ч.
пер., расписанный.

Знаменитый пр. полный цвѣ-
товъ, усѣянный, покры-
тый цвѣтами.

Հաղկաձիւն րր. произра-
щающій пвѣты.

1 2000 4-68 u

спускать, дать цвѣсти;
украшать.

2 ገጠባ ና-ቴ ህ

ᐅᐃᐅᐅᐅ ᐃᐃ. цвѣсти; быть
цвѣтущимъ; красоваться.

Заше, не и бр с. смѣхъ,
насмѣшка; посмѣшище
Вор. въ ч. пер.

Ժողովուրդին ա (է,ի) որ. ՇՄԲՆ-
ՈՒՅ՝

Ժայրի с. край; окраина,
Ժայրից բնակութեանց
у окраинъ населенныхъ
мѣстъ; **Ժայրիւ և Ժայրիւ,**
Ժայր 'ի Ժայր отъ края
до края.

З-мъ-л-ъ пр. полный отъ
края до края; — *нар.*
вполнѣ отъ края до края,
на всемъ протяженіи.

Զանգեւ, Շ. Զանգեւ՝

2-милл-г]м-т-с, / гл. озна-

чать, показывать; возвращать, сообщать.

ძან-რ, ძან (ძან род.) пр.
тяжелый; დ. ზანძარბა
тяготиться съ вин. чымъ
ა.; ძანრ ძანრ важнѣй-
шій, ძანრ ძანრ ორბნად
важнѣйшее въ законахъ.

Знаменитый ил. знако-
миться, узнавать.

~~Знак~~ и с. дерево.

~~Значы~~ / с. рабъ, слуга.

жун-ы-лс ил. служить.

Ժամանակ-ընթաց, հանձն. Ե. ԲԱՆՈՒՄՈՒՄ
ՄԵԼՈՒՄ.

ႁႃႁ-ႃႆ ил. бить, поражать.

ժէր՝ пр. старый;—с. ста-
рикъ; старѣйшина Матѳ.
21, 23; старецъ: „Ви-
дѣніе старца“, VI-ая
статья Хрестоматіи,
заимствована изъ XVIII
главы Վանկ Հոգեւոյն Լ.
Կշանկազգեաց Հարցն Объ
отцахъ ясновидцахъ и
чудотворцахъ патерика
Венеціанскаго изданія
(Վարք Հարանց Լն,
1855, томъ II, стр.
374—375).

ᠰᠢᠨᠭᠡᠷᠦᠳᠤ ил. смѣяться; на-
смѣхаться; о морть: улы-

баться, отливать (цвѣта-
ми) *Нерс. Благ.*, 56 стр.
 ԶԷԶԻՆ, ան (ռն) и
 ԶԷԷՆ, ան (ռն) с. ла-
 сточка.
 Զնյան-ի՛, ալ ил. родять;—
 и. прич. ծնող родитель,
 —льница.
 Զննոր Կան и н с. рож-
 дение; порождение; дѣти
Нерс. Благ.; ծնունդը
 Бытіе, названіе первой
 книги пророка Моисея;
 Рождество.

Զոյւ (Է, Ի) и Ի пр. лѣ-
 нивый, нерадивый.
 Զովու с. море; озеро; прудъ.
 Զովու (Է, Ի) с. озеро.
 Զոյն и пр. морской.
 Զոնը с. колѣно; ծ. անհիտ
 сгибать, преклонять ко-
 лѣна.
 Զոյ и с. лоно, нѣдро; па-
 зуха, грудь; нутрь, са-
 мая середина, сердце 'Ի
 ծոց քաղաքին *Арист.*
Ани.

Կ.

Կանն, ան (Ի) с. молоко.
 Կանոնիկ Ի соборное посла-
 ние Л. П. *Письмо.*
 Կանլ см. Կան.
 Կանա (Է, Ի) пр. хромоу.
 Կանարա (Է, Ի) с. волшеб-
 никъ.
 Կանանիք пр. заплакан-
 ный.
 Կանս стоять, Կ. յոսն сто-

ять на ногахъ, յաղալԹи
 Կ. стать на молитву; у-
 стоять, выдерживать Ф.
 О *Муш.*, держаться; Կ. 'Ի
 վերայ сз род. понимать,
 доискиваться чего л.; Կ.
 շուրջ զ сз твор. обсту-
 пать кого л.; находиться,
 ընդ լծով Կանգալ нахо-
 дившійся подъ игомъ М.

Хор. О Тигр.; быть, 'р
 ներքո կայ присутст-
 вуетъ, имѣется.
 2 կամ-տ, ш с. воля, ոչ կա-
 ճաւք противъ воли; при-
 казаніе, повелѣніе.
 3 կամ со. или.
 կամ-ի՛ճ, неопр. կամել և.
 хотѣть.
 Կայելъ соб. им. Каинъ.
 կայել-տ, ր с. скрипъ, трескъ,
 хлопаніе, կայթի հար-
 կանել бречать, хло-
 пать.
 կայր, Կр с. императоръ.
 կանկանգել փр. украшенный
 зеленью; Կ. տեսիլ кра-
 сивый видъ зелени, кра-
 сивая на видъ зелень.
 կանայել, Ես (Լո) փр. жено-
 подобный; женскій; сла-
 бый.
 կանգել-ի՛ճ և. ставить, Կ.
 խորան разбивать палат-
 ку; поднимать, возбуж-
 дать.
 կանել-ի՛ճ և. звать; взывать.
 Կանկարդի կայ, և геогр. н.
 Каппадокія.
 կանկարդ-տ, ш и ր с. колчанъ.
 կանկարդ և փр. փр. прич. охва-
 ченный.

կանկարդ-ի՛ճ և. связывать; при-
 вязывать.
 կանկարդ-ի՛ճ և. расхищать.
 կան-տ, ш с. колесница.
 կան-ոյն-ի՛ճ, ր և. воз-
 двигать; строить; вить
 (гнѣздо).
 Կан-т, ր геогр. н. Каспій;
 Կанриդ ծով Каспійское
 море.
 կան-ոյն, ան(ոյն) с. отступ-
 ление, отпадение Л. П.
 Ист.
 կանկարդ-ի՛ճ և փр. прич. со-
 вершенный.
 կանկարդ-ի՛ճ ш (Կ, ր) с. испол-
 нитель.
 կանկարդ-ի՛ճ, ան(ոյն) с. окон-
 чание; конецъ; совершен-
 ство.
 1 կար և ր с. веревка.
 2 կար ր и և с. сила; воз-
 можность Нерс. Ламбр.
 կանկարդ ш (Կ, ր) с. пред-
 теча.
 կարդ ш (Կ, ր), с. порядокъ.
 կարդ-ի՛ճ և. звать; назы-
 вать || читать.
 1 կար-ի՛ճ և. пить.
 2 կար-ի՛ճ, արդ և. мочь; Կ-
 րող եմ могу.

Կարկարա (Կ, ր) *пр.* необходимый, нужный; важный; тяжкій (գրհх); близкій (другъ) *Арист. Ани.*

Կարի *нар.* очень, черезчуръ.

Կարի-տ, Կա *с.* страсть, страданіе; болѣзнь, печаль; нужда; необходимость.

Կարի-ն *геогр. н.* Θεοδοσιополь, нынѣ Эрзерумъ.

Կարծ-է՛ս *гл.* думать, полагать.

Կարծեցո՞ւց]ան-է՛ս, / *гл.* заставлять думать, считать; выдавать Կիւրի себя *сз вин.* за кого л.

Կարկալ *с.* щебетаніе.

Կարկան-է՛ս *гл.* протягивать; Կ. տղայի *налагать* пеню.

Կարճար-է՛ս *гл.* сокращать; коротать; сокращаться, уменьшаться; прекращаться *Ел. Вит. арм. сз перс.*

Կարի, ւ *с.* мальчикъ; юноша *Хр., стр. 48.*

Կարցո՞ւց]ան-է՛ս, / *с.* ставить, утверждать, доказывать; *сз двумя вин.* дѣлать Կմալ, *обращать* *сз что л.*

Կար-Խոր-ի *соб. им.* Кей Хосрой.

Կար-ի = Կօ՞ւ *см. вѣ конитъ словъ, начинающихся сз Կ.*

1 Կ-ւ՛՛՛՛՛՛ *гл.* жить.

2 Կ-ւ՛՛՛՛՛՛ *и*

Կ-ւ՛՛՛՛՛՛ *с.* плетеніе изъ тростника или травы: веревка || цыновка, рогожа, родъ лаптей *Обз еп. Иоан.*

Կ-ւ՛՛՛՛՛՛-տ, ւ *с.* жизнь.

Կեղծարար (Կ, ր) *пр.* лицеѣрный; — *с.* лицеѣръ.

Կեղծարար-ի-ն, Կան *с.* лицеѣріе.

Կեղանագիր-ի-ն, Կան *с.* живопись; изображеніе *М. Хор. Письмо Спас.*

Կեղանի, Կա (ւ) *пр.* живой.

Կեղան-ի-ն, Կան *с.* житіе, жизнь.

Կեղան-ի *с.* жизнедавецъ, жизнедатель.

Կեղան և ւ (Կ, ր) *с.* образъ жизни; жизнь; поведеніе, поступки; земная жизнь.

Կեղան-գիր-ի *пр.* полезный для жизни, жизне-спасительный.

Կեղան-գիր-ի-ն *ср.*

ст. весьма полезный для жизни.

ԿԵՐԱՆԻՐ *п* с. пища.

ԿԵՐԱՆԻՐԷՏ *гг.* питать, кормить.

ԿԵՐԱՆԻՐԱՆ *ш (Կ, Ի)* с. образъ; форма.

¹ ԿԵՐԻ *Ի* с. кить Быт. 1, 21.

² ԿԵՐԻ *Ի* с. точка; мишень, цѣль; моментъ, время.

ԿԵՆ, ԿԵՆՁ, ԿԵՆԻՐ, ԿԵՆԻՐ *с.* женщина; жена.

ԿԵՐԻՆԻ *Ի* с. страсть, страданіе.

ԿԵՐԻՆԻ *соб. им.* Киръ, персидскій царь.

ԿԵՐԱՆԻՐԷՏ, (*п*) *Ի* *гг.* глотать, поглощать.

ԿԵՐԱՆԻՐ *с.* вѣсь; вѣсы; судъ.

ԿԵՐԱՆԻՐ *гг.* взвѣшивать.

ԿԵՐԱՆԻՐ *гг.* попирать, топтать; —*пр. прич.* ԿԵՐԱՆԻՐԱՆ *попранный* *Поч. св. от.*

ԿԵՐԱՆԻՐԷՏ, *с* *соб. им.* Кулпинскій, такъ называется по мѣсту происхожденія писатель V вѣка Езникъ (Եզնիկ), одинъ изъ старшихъ учениковъ Месропа, изобрѣтателя армянскаго алфавита. Главнымъ его произве-

деніемъ считается переводный трудъ Եզնիկոյ Опроверженіе лжеученій, въ четырехъ книгахъ. Шестнадцатая статья Хрестоматіи представляетъ начало второй книги, посвященной опроверженію персидской религіи маздаизма, и взята изъ Венеціанскаго изданія 1826 года (стр. 113—115).

ԿԵՐԱՆԻՐԷՏ *пр.* полный жалости; сокрушенный, удрученный.

ԿԵՆ *и*

ԿԵՆԻ, *ան* с. сторона, 'Ի ԿԵՆԻ *с* *вин.* въ сторону кого л., 'Ի ԿԵՆԻՐ *Хр.*; страна, край.

¹ ԿԵՆԻ *Ի* с. дѣва; дѣвица.

² ԿԵՆԻ *ш (Կ, Ի)* с. сторона.

ԿԵՆԻ *ш (Կ, Ի)* *и* *Ի* *пр.* слѣпой.

ԿԵՆԻՐ *гг.* звать; называть; приглашать; —*стр.* называться *Матѳ. 23, 7.*

ԿԵՐԱՆԻՐԷՏ *гг.* избивать; —*пр. прич.* ԿԵՐԱՆԻՐԱՆ *побитые, убитые.*

հորի с. борозда; канавка.

հորձանէ՛ճ յւ. опрокидывать

Матѳ. 21, 12, разру-
шать.

հորձանիւ (հ, ր) с. сокру-
шитель.

Կորճայտ յօր. н. Корд-
чайкъ.

հոր/նչէ՛ճ, հայ յւ. гибнуть,
погибать.

հորո՛ւն, հա (ւո) ր. мѣт-
кій; ловкій, искусный;
доблестный.

հորո՛ւն յանէ՛ճ, ր յւ. губить,
погублять.

հորո՛ւն հան с. гибель.

հորո՛ւն с. кувшинъ.

հորո՛ւն, ո с. кумиръ, идолъ.

հորո՛ւն հան, ան (ոն) с.

нагроможденіе; воздыма-
ніе, հոռաւորոնի ալիւս
вздымающіяся волны.

հորո՛ւն нагромождать, ва-
лить; изливать; 'ր վե-
րայ Կ. сз род. осыпать
кого .л. (навѣтами).

Կոր յօր. н. Кура.

հորձո՛ւ, ր с. грудь.

հորի՛ն с. стукъ; удары; бря-
цаніе.

հրէ՛ճ յւ. носить, перено-
сить.

հրէ՛ճ յւ. упражнять; усерд-
но заниматься сз օւն.
չաւ յւ. изучать; հրթիւս
յաւրարտաւանս թիւն
взрожденный въ гордости.

հրի՛ն ր. двойной, вто-
ричный; — нар. вдвое;
հրհին Լւ քան զձեզ
вдвое еще болѣе, чѣмъ
вы.

հրի՛ն с. промежутокъ; пре-
града, помѣха; затруд-
неніе.

հրո՛ւն ր ա (հ, ր) ր. с.
монахъ.

հրո՛ւն ի՛ն (հ, ր) с. сапогъ;
այս ինչ հաւշիկք լիցին,
это пусть будетъ мнѣ на
сапоги օз смысл. на
чай Обз еп. Іоан.

Հաբէլ см. Աբէլ.
 Հաբար соб. им. Агарь.
 Հազար кол. ч. тысяча.
 Հալածակն ш (h, p) пр. го-
 нимый, преслѣдуемый.
 Հալած-է՞ս և. гнать.
 Հալածի՛լш (h, p) с. гони-
 тель.
 Հակառակ ш (h, p) и p пр.
 противный, противопо-
 ложный;—предл. сз род.
 напротивъ.
 Հաղորդ-է՞ս и
 Հաղորդ-է՞ս և. БЫТЬ при-
 частнымъ, сообщникомъ
 Матѳ. 23, 30; имѣть
 общеніе ընդ сз вин. сз
 կէմ л. Нерс. Ламбр.
 Հաճախանք пр. весь стол-
 пившійся, всею толпою.
 Հաճախահայն p пр. цѣлый,
 весь; — нар. цѣликомъ,
 заразъ.
 Հաճանան p пр. подобный,
 похожій.

Հաճախ-է՞ս և. вмѣстѣ ид-
 ти, дружно нестись.
 Հաճախանք p пр. краткій.
 Հաճար-է՞ս և. считать, по-
 читать, առ ոչ ինչ հ.
 ни во что не ставить.
 Հաճարյան-է՞ս և. осмѣливать-
 ся.
 Հաճեալ ш (h, p) с. ребенокъ;
 мальчикъ; юноша.
 Հաճեալ-յն-աճ, (pд) p և.
 поднимать; возвышать;
 возносить;—стр. подни-
 маться; возноситься.
 Հաճեալ ш (h, p), և и ու с.
 молва, այս հ. молва объ
 этомъ; слава.
 Հաճեալ-է՞ս և. разглашать.
 Հայն этн. н. армянинъ,
 Հայերէն по армянски,
 Հայ-ռուսերէն армянско-
 русскій;—Հայր георг. н.
 Армения, Մեծ Հայր,
 Կրկիր Հայոց Մեծայ
 Великая Армения, Arme-
 nia Major, Փարս Հայր

Малая Армения, *Арменія*
Minor, *Բարձր Հայք* Верх-
 няя Армения, *Չորրորդ*
Հայք Четвертая Армения.
Հայաստանի / *геогр. н.* Ар-
 менія.

Հայեցող / *глагол.* за-
 ставитъ кого л. смотрѣть,
 глядѣть ' / *с. вин.* на
 что л. Л. П. Письмо.

Հայել / *глагол.* смотрѣть, взгля-
 нуть, обращать вниманіе;
ի վեր Հ. смотрѣть вверхъ,
 оглядываться.

Հայր, *род.* *Հայր*, *осно-*
ва *Հայրն* и *успенная*
(вз им., вин. мн. ч., иног-
да и вз твор. ед.) *Հայր*
с. отецъ, *սուրբ Հայրք*
 святые отцы *отшель-*
ники, *изреченія и раз-*
сказы *коихъ* *приведены*
вз Хрестоматіи (V-ая
статья) по Венеціан-
скому изданію патери-
ковъ (Վարդ արքեպ Հա-
րանց Էն 1855) томъ I,
432 стр.= V a, 513
стр.= V b, 560 стр.=
V c, 579 стр.= V d,
612—613 стр.= V e и
712—713= V f).

Հայրանի / *с.* отцовскій.
Հայրանի / *с.* патрі-
 архъ.

Հայրենի, *հա (ւո)* *пр.* оте-
 чественный, родной.

Հանապա *нар.* постоянно.

Հանգիստ *нар.* съ рав-
 ною быстротою, одно-
 временно *Вор. в. ч. пер.*
Вз Венец. изданіи вмѣ-
сто этого слова стоитъ
անգիստ, не объяс-
 няемое въ словаряхъ.

Հանգիստ / *с.* подобный.

Հանգյ *пр.* однообразный,
 равный; — *нар.* равнымъ
 образомъ.

Հանգյ / *с.* завязка, за-
 стежка.

Հանգ / *глагол.* отдыхать,
 почитать *Исх. 20, 11.*

Հանդար / *пр.* сдержан-
 ный: покойный, смирный.

Հանդար / *глагол.* успока-
 ваться.

Հանդար / *с.* спокойствіе.

Հանդեր / *с.* одежда.

Հանդեր / *предл.* съ *род.* на-
 встрѣчу; напротивъ, про-
 тивъ.

Հանդէս / с. собрание; борьба, состязание; ристалище *Трон. Сарг.*; зрѣлище; смотрѣ; доказательство.

Հանդիպիլիս լ. случаться, оказываться.

Հանդիմանալիս (հ,ի) пр. торжественный, славный.

Հանդո՞ւմիլիս լ. выдерживать, терпѣть, выносить; мочь *Вид. ст.*

Հանելիս, / լ. извлекать, Հ. ջուր черпать воду *Вид. ст.*; выводить *Исх. 20, 2, Հ. զձագս* выводить птенцовъ; производить *Быт. 1, 12*; изгонять (бѣсовъ); исторгать; отнимать, брать *Երեմի* къ себѣ *Обз еп. Иоан.*; 'ի խաչ Հ. распинать на крестѣ.

Հանճար ու ի с. способность, искусство; умѣніе, знаніе; мудрость, разумъ.

Հանճարաւորիս (հ,ի) пр. способный, искусный; мудрый, разумный; — нар. искусно *Нерс. Благ., стр. 58.*

Հասնիլիս (հ,ի) с. ростъ; воз-

растъ *զհասակս ամենեցուն* возрасты всѣхъ людей, т. е. людей всѣхъ возрастовъ, *արանց հասակաց և կանանց* для мужчинъ и женщинъ *ոտաх* возрастовъ *М. Хор. О Тигр., Իւրարանի Իւր հասակ մոծի* всякаго возраста.

Հասնիլիս, / լ. достигать; прибывать; являться, наступать (о времени); 'ի վերայ Հ. постигать, понимать, получать *сз род. что л., մասին հասեալ երանական* получивъ въ удѣлъ блаженство *Нерс. Благ.*

Հասարակիս (հ,ի) пр. общій; мн. ч. всѣ вообще, *սակ հասարակ* вообще, поголовно; всѣ безъ изъятія.

Հասնիլի с. колось.

Հասնիլիլիս, / լ. доводить; 'ի վերայ Հ. и Հ. сз род. наводить, нагонять на кого л.

Հասնիլիլիս / լ. пр. плотно вбитый; устойчиво водруженный, Հ. հիմունք / լ. глубоко и крѣпко

заложенное основаніе

Нерс. Благ.

Հաւարար-է՛մ *гл.* утверждать,
доказывать.

Հաւարար-ի-ն, *бш* *с.*
твердь *Быт. 1, 6.*

Հաւարար-ն *п пр.* устойчивый, вѣрный;—*нар.* твердо, вѣрно.

Հարյալ-է՛մ, *ի* *гл.* рѣзать;
рубить *Вид. ст.*;—*стр.*
уменьшаться, ослабѣвать,
переставать, изсякать.

Հարյալեանք *ш (б,р) с.* про-
дающихъ мелкія монеты:
мѣняло, мѣновщикъ.

Հարոյալ-է՛մ, *ի* *гл.* воз-
давать кому что *л.*, на-
казывать съ *дат.* кого *л.*
съ *вин.* за что *л.*

Հարաւոր *ш (б,р) и* *и* *пр.*
родной, собственный.

Հարաւ *п с.* югъ.

Հար-ը *и*

Հար-ը *п кол. ч.* сто.

Հար-ը-ս-տ *ш (б,р) пр.* со-
тенный; самъ сто *Нерс.*
Благ., стр. 57;—*с.* сот-
ня.

Հարյալ-է՛մ, *ի* *гл.* бить; уда-
рять, Հ. զբարի разби-
вать о камень; բռնի Հ.

хватать, браться Հ *сз*
отл. за что *л.*; произ-
растать (о растеніяхъ);
—*стр.* увлекаться 'ի *сз*
вин. чымъ *л.*; поражать
'ի բեղ тебя *Объ ен. Иоан.*

Հարկաւ հանջի *пр.* взима-
ющей дань.

Հարկաւոր *ш (б,р)* необходи-
мый, нужный.

Հարած *п с.* ударъ, ушибъ;
рана.

Հարաւորայն *и* *ср. ст.* мо-
гущественнѣйшій.

Հարաւան *гл.* богатѣть.

Հարյալ-է՛մ, *ի* *гл.* спраши-
вать съ двумя *вин.* кого
о чемъ *л.*; Հ. ընդ իմա-
ւորան *спрашивать* муд-
реца;—*н. прич.* Հարցող
спрашивающій.

Հար *и* *с.* хлѣбъ.

Հար *и* *п с.* птица.

Հարան *ш (б,р) с.* ступа.

Հարան-է՛մ *гл.* убѣждаться;
соглашаться.

Հարաւոր *ш (б,р) и* *и* *пр.*
равный.

Հարաւորայն *пр.* правдо-
любивый; нелицепріятный.

Հարաւոր, *бш* *пр.* извѣст-

ный; точный; ясный; достовѣрный; твор. ясно.
 Հաւարտ, *п* с. вѣра.
 Հաւարտութիւն, *бш* (*лп*) *пр.* достойный вѣры; вѣроятный; *сз* отриц. Հաւատաւորութիւն не вѣроятный.
 Հաւատարմութիւն *ил.* вѣрить 'р *сз* вин. во что л.; — *пр.* прич. Հաւատարմացեալ 'р Գրիգորի, вѣрующій во Христа, առ Իսրայէլ Հաւատարմացեալ до вѣренный имъ Хр.
 Հաւատարմութիւն *ш* (*б, р*) *пр.* вѣрный, преданный.
 Հաւատարմութիւն *ш* (*б, р*) *пр.* с. монахиня.
 Հաւատարմութիւն *см.* въ концѣ словъ, начинающихся *сз* Հ.
 Հեղձ *пр.* кроткій.
 Հեղձութիւն *нар.* кротко, смиренно.
 Հեղձութիւն *пр.* тихо текущій, тихій.
 Հեղձիկ *нар.* кротко; тихо.
 Հեղձութիւն *ш* (*б, р*) с. язычникъ.
 Հելլենիստ *эти. н.* эллинъ; греческаго (православнаго) исповѣданія *Нерс.* Ламбр.

Հեծ]ան-ի՛ն, *ш* *ил.* сажусь верхомъ, ѣду верхомъ 'р ձի на конѣ — *пр.* прич. Հեծեալ ѣдущій верхомъ, всадникъ.
 Հեծեալ, *п* с. конница.
 Հեղձութիւն, *ш* *ил.* медлить, мѣшкать; дѣйствовать вяло.
 Հեղձ, *бш* *соб. им.* Илій первосвященникъ, отецъ Обни и Финееса *см.* I Царства 3, 12—13, а также 1, 2 и 4 главы.
 Հեղձ, *р* *ил.* лить; проливать; — *стр.* литься; 'р *сз* вин. вторгаться куда либо, наполнять что л.; — *пр.* прич. Հեղեալ յաղահալ թեանъ погрязшій въ алчности Объ *еп.* Иоан.
 Հեղձութիւն *ил.* наслаждаться.
 Հեղձութիւն, *бш* с. наслаждение, удовольствіе.
 Հեղձութիւն *ш* (*б, р*) *пр.* далекій, дальній.
 Հելլ *п* с. плетение: веревка, ремѣнь (обуви) Объ *еп.* Иоан.
 Հելլ *п* и *б* с. слѣдъ, զհետ *сз* род. вслѣдъ за кѣмъ

և., послѣ чего л.; твор.
 сз мѣст. *սյնուհետև*
 послѣ него, послѣ того,
 затѣмъ, впослѣдствіи;
 отл. сз мѣст. *յայտհե-
տև* послѣ этого, отнынѣ.
հերկանմարդ / пр. пѣшій
 воинъ.
հերկ-է՛ճ և. слѣдовать, по-
 слѣдовать; подражать.
հեր ւ (հ, /) с. волосъ.
հերջ/ան-է՛ճ, / և. разсѣкать;
 разрывать.
հիճ, ան (սև) с. основаніе,
 фундаментъ.
հի ն ո пр. древній, старый;
 прежній М. Хор. О Тигр.,
հին ակուր ветхій день-
 ми, престарѣлый.
հինգերանի / кол. ч. пят-
 надцать.
հինգերանիերորդ ւ (հ, /)
 пор. ч. пятнадцатый.
հինգերորդ ւ (հ, /) пор. ч.
 пятый.
հիւանդո-թիւն, *հան* с. бо-
 лѣзнь.
հիւսիս с. сѣверъ.
հիւսնդ-է՛ճ և. умирять,
 покорять.
հիւր-+, / с. средство.
հիւրանոր ւ (հ, /) пр. изо-

брѣтательный; возмож-
 ный, *է՛ճ* հ. нельзя сз
 дат. пад. лица, но у
 Нерс. Благ., стр. 58.,
 ем. дат. изъ-за размѣра
 стоитъ им.: *հոդհէն
մարդ երկրաւոր*.
հիւր-է՛ճ և. находить сред-
 ство; изощряться; выду-
 мывать.
հնգերանի см. *հինգերա-
նի*.
հնգերանիերորդ см. *հին-
գերանիերորդ*.
հնյան ւ (հ, /) с. точило.
հնչ-է՛ճ և. звучать; огла-
 шаться *զայն* возгласомъ,
 крикомъ.
հնչոյց-յան-է՛ճ, / և. ог-
 лашать.
հնչումն, *ան* (սև) с. звонъ;
 отзвукъ, эхо.
հոգ ո с. забота, см. *ընդե-
նում*.
հոգ-ում և. сз вин. заботить-
 ся о чемъ л.
հոգեշնորհ пр. одаренный
 благодатью св. Духа.
հոգեւոր ւ (հ, /) пр. видя-
 щій духомъ; ясновидецъ.
հոգեւոր ւ (հ, /) пр. духов-
 ный.

Հոգի, *hsh* (ւո) *с.* духъ
Быт. 1, 2; душа.

Հող *с.* земля, прахъ.

Հողաբլուր *с.* земляной холмъ, земляная насыпь; гряда земли.

Հողեղէն *ш* (*h, h*) *пр.* земной, изъ праха; *переносно:* тлѣнный, смертный.

Հող *и*

Հողմ, *sh* (*hsh*) *с.* вѣтеръ.

Հոհան, *sh* (*h*) *пр.* одно-родный; родственный.

Հոհերմ *см.* էրմ.

Հոյւտ, *h* *с.* рой; толпа; сонмъ.

¹ Հոս-է *и.* лить, изливать; низвергать, повергать, раздавливать *Матѳ.* 21, 44.

² Հոս-է *и*

Հոս-է *изливаться;* течъ.

Հոգեղ *ш* (*h, h*) *с.* ущелье.

Հոք *с.* запахъ.

Հոք *с.* огонь.

Հոհան-ի *ш* (*h, h*) *пр.* слав-ный.

Հոհան-ի, *hsh* (ւո) *пр.* имѣ-ющий прославиться; до-стойный славы.

Հոհան-ի *и.* разглашаться; славиться.

Հոհան-ի, *hsh* *с.* ме-таніе пламени, молнія.

Հոհան-ի *и.* приказывать, повелѣвать.

Հոհան *ш* (*h, h*) *с.* приказа-ніе; заповѣдь *Исх.* 20, 6.

Հոհան, *hsh* (ւո) *пр.* див-ный.

Հոհան-ի *ш* (*h, h*) *с.* пло-щадь; народное собраніе.

Հոհան-ի *и.* возгла-шать. возвѣщать.

Հոհան *и.* еврей.

Հոհան-ի *ш* (*h, h*) *с.* вѣст-никъ; ангелъ.

Հոհան-ի, *ш* *с.* радость, веселіе.

Հոհ *с.* стадо.

Հոх *см.* Հոх.

2.

Զարուհի с. птенецъ.
 յարմարեալ, *ան* с. лѣвая
 сторона; лѣвое брыло,
 флангъ.
 յարմարեալ *ил.* осмѣивать, над-
 ругаться.
 յարմար *с.* голосъ, возгласъ,
 крикъ, звукъ; *ձայն*
 лязгъ *Ел. Б. арм. сз*
перс.
 յեղ *см. Դ*
 յեղ *см. Դ*
 յեղ, *ան (Ի) и ш с.* рука,
 'ի ձեռն при посредствѣ,

съ помощью; 'ի ձեռանէ
 отъ руки, отъ.
 յէջ *с.* лошадь, конь.
 յէրէնէ, *ես (ւո) с.* оливко-
 вое дерево, *Եւթա*
Թեոն Елеонская гора.
 յէր *с.* даръ, подарокъ;
 награда.
 յէր, (*р*) *ան (ու) с.* зима.
 յեր *с.* ущеліе.
 յեր *с.* одежда; верхняя
 одежда.
 յ'ի, *ան с.* рыба.

3.

Զարուհի соб. им. Лазарь:
 Л. Парпскій, изъ села
 Парти (на полдневномъ
 пути къ северу отъ Эч-

миадзика) есть армян-
 скій историкъ, младшій
 современникъ Елисея (см.
 Եղիշ). Изъ произведе-

նիւ Լազարя извѣстны
Պատմութիւն Հայոց
Исторія Арменіи, иъ-
ная между прочимъ свое-
образнымъ освѣщеніемъ
событій, сопровождав-
шихъ борьбу съ персами
армянъ, подъ предводи-
тельствомъ Вардана
(+451), и Посланіе къ
Ваану Мамиконяну, выз-
ванное желаніемъ автора
оправдаться отъ напа-

докъ непросвѣщенныхъ
современниковъ изъ духо-
венства. Изъ обоихъ про-
изведеній заимствованы,
съ незначительными из-
мѣненіями, по неболь-
шому отрывку для Хре-
стоматіи, именно XIII
статья=174—176 стр.
и XV статья=573—
577 стр. Венеціанскаго
изданія (1873 г.)

ճ.

ճախրել և. кружиться,
взвиваться.

ճախորդ ս. лобъ; фронтъ
войска; ճ. պատերազմի
боевой строй, поле битвы.

ճաճառ (հ,ի) и ի с. блескъ;
сверканіе.

ճաճառոր (հ,ի) ք. съ
оборкою: съ бахромою, съ
кружевами.

ճայլում, ան (ս,ն) с. трескъ;

раскаты.

ճանաչել, (ճան) եայ և. л.

знать, узнавать.

ճանաչար (հ,ի) с. доро-
га, путь.

ճաշի (հ,ի) и ս с. вкусъ,
ճ. մահու ընդունիլ
вкусать смерть.

ճաշիլ-է և. вкушать.

ճաշարի ի с. лучъ.

ճառ-է և. говорить; раз-

сказывать; проповѣдывать.

ճարպ *п* с. жиръ; масло; полнота, обиліе, богатство.

ճգնել *л* *л*. подвизаться; употреблять крайнія усилія, подвергаться опасности *Ф. о Муш.*

ճէմել *л*. торжественно выступать, гулять; прыгать, скакать; рѣзвиться *Аристакэсэ.*

ճեղ *л*. спѣшать, стараться.

ճել *см.* *ճել*.

ճել *л* и позднѣйшее

ճել *л*, *ի* и *ш* (*ի, ր*) с. сукъ, вѣтка *Нерс. Благ., стр. 58: есмь въ данномъ мѣстѣ Ժղաժ не считать опечаткою Парижскаго изданія Ողբ Եղեմի или отискою переписчика см.*

Ժղաղ, то см. ճղճ.

ճղճ *см.* *ճել*.

ճղճ [*ճիղ*] *л*. пускать ростки;—*пр. прич. Ժղաժ* вѣтвистый, съ вѣтвями *ср. ճել*.

ճղգրգրալ *нар.* поистинѣ, точно.

ճղարկիւմ (*ի, ր*) и *ի* *пр.* истинный; *тв.* истинно, точно. навѣрно.

ճղարկի *см.* *ճղարկի.*

ճղարկութիւն, *հան* с. истина.

ճղարկութիւն, *հան* с. могущество, богатство.

ճղարկել *л*. избавлять, спасать; избавляться, спасаться.

ճղիւն с. вскрикиваніе.

ճղկիւմ и (*ի, ր*) *пр.* пи-скливый отъ глагола *ճղկիւմ* чирикать, пи-щать (о птицахъ).

ճղճել *л*. махать, трясти, потрясать;—*стр.* трястись; колыхаться *Арист.*

Մի предл. сз род. надъ,
на.

Հասարակ и

Հասարակ / пр. сораз-
мѣрный, равный.

Հոգ և (և) ան, — Հոգ և с.
смерть.

Հանձնարար ш (h, /) пр. осуж-
денный на смерть; до-
стойный смерти.

Հանձնարար с. поправитель
смерти.

Հանձնարար ш (h, /) с. над-
гробный памятникъ; ар-
хитектурные орнаменты
и сооружения, какъ то
вотивные кресты, башни
и т. п., воздвигавшіеся
въ чью либо память на
городскихъ стѣнахъ для
украшенія или обороны
Нерс. Благ., стр. 57.

Մարտիրոսի соб. им. Ма-
миконянъ, княжескій родъ
въ древней Арменіи.

Հայր, род. *հայր*, основа

հայր [успыченная изъ пол-
ной *հայրան*] с. мать.

Հայրենիք нар. матерински,
какъ мать.

Հայրենիք и

Հայրենիք ш (h, /) пр. дуб-
равный: ¹ дубрава, лѣсная
чаща; ² срубленное въ
дубравѣ дерево, бревно,
իրեն զիպտաՀարս [/
ԹանձրուԹենէ] *հայրա-*
ւորաց Ел. Бит. арм. сз
перс.; ³ дровосѣкъ.

Հանձնարար нар. особенно, *հ*
сз прош. прич. = *հանա-*
ւանդ զի сз изъяснитель-
нымъ наклоненіемъ.

Հանձնարար ш (h, /) с. воспи-
татель.

Հանձնարար / с. воспитатель.

Հանդուրձան, *հան* юность;
дѣтство; молодость, ' /
հանդուրձան сз юности.

Հանդուրձան сл. *Հանդուրձան*.

Հանդուրձան ш с. отрокъ; чадо
Матѳ. 23, 37; мальчикъ;

Տարրիւնէլ *см.* Տարր.

Տարրիւն-իւն, *հան* *с.* чело-
вѣчество, *որ ինչ մարդ-*
կու թեան что *свои*ст-
венно людямъ, чело-
вѣ-
ческое.

Տարրաւն *с.* марзапанъ, на-
мѣстникъ, правитель по-
граничной провинціи, такъ
назывались и правители
Арменіи, которыхъ ста-
вили персидскіе цари.

Մարիւն *соб. им.* Маріамъ;
Марія.

Տարրիւն *с.* тѣло, *ճանա-*
պարհ էր մարմին ասի-
նելոցն, дорога пролегала
по тѣламъ убитыхъ.

Տարր *ի* *с.* борьба; битва,
сраженіе.

Մարրիւն *соб. им.* Марти-
рій, сынъ св. Сергія вос-
воды.

Տարր/նելէն, *կայ* *г.* бороть-
ся; воевать, сражаться.

Տարր—մո" *см.* *ոջ* *концы*
словъ, начинающихся съ մ.

Տարրար *и* (*հ,ի*) *с.* мы-
тарь.

Տարրէն *г.* очищать.

Տէլ *см.* Էն.

Տէժ *и* (*հ,ի*) *пр.* большой,

великій; մ. 'ի ձէնը боль-
шій, старшій изъ вась
Матթ. 23, 11; զիւն մ.
է что больше? Матթ.
23, 17.

Տէժամէժ *и* (*հ,ի*) *пр.* вели-
кій, величайшій.

Տէժամ—ր *пр.* весьма укрѣп-
ленный.

Տէժարիւն *нар.* очень, весьма.

Տէժար—յ/անէն, *ի* *г.* уве-
личивать Вид. *ст.*; ве-
личать.

Տէժիւնար *ի* *пр.* велемудрый,
весьма мудрый.

Տէժ—իւն, *հան* *с.* вели-
чина; величіе.

Տէնէն *г.* раздѣлять; отдѣ-
лять 'ի մէջ—*հ* 'ի մէջ
съ *род.* что либо и *съ*
род. отъ чего л. Быт. 1,
4;—*стр.* отдаляться.

Տէնոյ *и* (*հ,ի*) *с.* верхняя
одежда, накидка.

Տէն—ի, *հи* (*ւո*) *пр.* на-
ходящійся въ сторонѣ,
отдаленный; отсутствую-
щій;—*нар.* въ сторонѣ,
въ сторону, прочь.

Տէղ, *и* *с.* грѣхъ.

Տէղար *и* (*հ,ի*) *пр.* грѣш-
ный.

ԲԷՂ—*ш* (Է, ր) с. пчела.

ԲԷՂ—*ալի*, *ալի* *пр.* пчело-
кій, медолазый: карій.

ԲԷՂ, *ա* *и* *Էր* с. медь.

ԲԷՂ—*ալի* *ш* (Է, ր) *пр.*
единоборецъ.

ԲԷՂ—*ալի*, *ալի*, *неопр.* *ԱԷ*-
ալի *ил.* умирать; —
пр. *прич.* *ԱԷ* *а* умер-
шіи, мертвый.

ԲԷՂ—*ալի*, *ալի* с. со-
стояніе умершаго, мерт-
венность; смерть.

ԲԷՂ—*ալի* *ш* *соб.* *им.* Мес-
ропъ.

ԲԷՂ—*ալի* *р* *кол.* *ч.* одиннад-
цать.

ԲԷՂ—*ալի* *ш* (Է, ր) *пор.*
ч. одиннадцатый.

ԲԷՂ *прит.* *м.* нашъ.

ԲԷՂ *прит.* *м.* нашъ.

ԲԷՂ *нар.* иногда; *ԱԷ* *Բ* —
ԱԷ *Բ*, то—то.

ԲԷՂ *ш* (Է, ր) *и* *а* *пр.* голый;
безоружный *М.* *Хор.* *О*
Тигр.

ԲԷՂ—*ալի* *ш* *ср.* *ст.* совер-
шенно оголенный, обна-
женный.

ԲԷՂ—*ալի*, *ալի* *ил.* обна-
жать; снимать 'р *Է*
съ головы.

ԲԷՂ *нар.* близь, *ԱԷ* *Բ* 'р
съ в. около чего л., у
чего л.

ԲԷՂ—*ալի* *пр.* стоящій близ-
ко.

ԲԷՂ—*ալի* *ш* (Է, ր) *пр.* ближ-
ній; близкій; родствен-
никъ.

ԲԷՂ—*ալի* *пр.* *прич.* [отъ
ԱԷ *Բ*] приближившій-
ся || приближившій, уб-
равшій (волосы) *Объ* *сн.*
Іоан.

ԲԷՂ—*ալի* *ил.* приближаться.

ԲԷՂ *пр.* другой.

ԲԷՂ—*ալի* *см.* *ալի*.

ԲԷՂ *и* *ш* (Է, ր) *пр.* сред-
ній; — с. середина, 'р *ԱԷ*-
Բ въ срединѣ, среди,
между *Нерс.* *Благ.*, 'р
ԱԷ *Բ* *ил.* во мнѣ *Нерс.*
Благ., 'р *ԱԷ* посреди
Быт. 1, 6. между. 'р
ԱԷ съ *род.* *Է* 'р *ԱԷ* съ
род. (отдѣлять) что отъ
чего л. *Быт.* 1, 4, *Է*
ԱԷ между *Матѳ.* 23,
35; чресла. поясъ (пояс-
ница) *Է* *ԱԷ* *и* *Է*-
Բ *Объ* *сн.* *Іоан.*

ԲԷՂ *р* с. запасъ; складъ.

ՏԺԴՆ՝Ի ԿՆ Շ. ԿՈՄԱՐԻ.

¹ ѿ колѣч. одинъ; ꙗкоже ꙗкоже,
равно ꙗкоже ꙗкоже
по одиночѣ, подробно;
это слово часто упот-
ребляется въ качествѣ
неопредѣленнаго члена
и въ такомъ случаѣ
иногда остается безъ
перевода ꙗкоже ꙗкоже Вид.
ст., ꙗкоже ꙗкоже ꙗкоже Вид.
старца; съ мѣст. суфф.
ꙗкоже Хр.

а ѣ отриц. при повел. и въ
предложен. имѣи ѣ, не.
ѣмѣи ѣ (ѣ, ѣ) и ѣ пр.
единомыслящій, едино-
душный; согласный, ѣ.
ѣмѣи ѣмѣи въ единеніи.

Служба-Пл-н, *и*шн с. ИСК-
ренность. преданность.

Сингъ и *пр.* единственный,
одинъ только; — *нар.*
лишь, только.

Шельникъ, монахъ.

ஒன்று நர. однажды;
 разъ навсегда; вообще.

**А-мъ* имѣтъ лишь формы мн. ч., и то исключая им. пад., числит. одинъ другого, другъ

Друга, *ἔτι δ. см. ἔτι.*
ἔτι предл. до, *ἄχρις ἴ*
сз вин. до чего л. *Γεοργ.*,
ἄχρις ὅ сз вин. до,
вплоть до, *ἄχρις ἡ γενρρ*
до какихъ портъ;—нар.
пока;—со. пока, *ἄχρις ἡ*
пока еще, между тѣмъ
какъ, въ то время какъ
Ματθ. 21, 23, ἄχρις ἡ
пока *Объ еп. Ιωαν.*, до-
колѣ не *Ματθ. 23, 39,*
ἄχρις ἡ пока еще не;
сз неопр. накл. что,
ὡς сз неопр. накл., ut
consecutivum; ὡς ἡ—,
ἄχρις такъ—, что; *ἄχρις ἡ*
ἡ до того, что; такъ
что.

♭ пр. постоянный; — нар.
постоянно.

Иъѣдѣтъ, и [междурѣ-
чье] геогр. и. Месопотамія.

1 *Л'ан* с. МЯСО.

2. $\text{Xp.}, \text{стр. } 48 \text{ см.}$

1 ♀.

ἰν (*i, i*), особ. во мн.
ч. с. умъ, мысли, *ψυχή*
μελέω думать, мыслить;
ἐνθυμησις мысль:
сердце, душа Арист.

Ани, *ընդ Ժրու* мысленно, въ душѣ *Матѳ. 21, 38.*

Ժր-է՛ճ [*ժէ՛ւ*] *гл.* склонять.

Ժ-ս *см.* *Ժ-ս*.

Ժիթարի *с.* утѣшеніе; утѣшитель.

Տըր-է՛ճ *гл.* крестить;—*пр.* *прич.* *Արտեւալ* крещенный.

Տըր-ն-թիւն, *Խիւն* *с.* крещеніе.

Տ-ւմ *гл.* оставаться, съ *род.* ожидать кого *л.*;—*пр.* *прич.* *զիւրի Գաղտալ* отставшій.

Տըլ-ն *с.* стенаніе, стоны.

Տըւլի *ш* (*Է, ր*) *с.* земледѣлецъ; работникъ, рабочій.

Տագ *н* *с.* магъ.

Տըգն-թիւն, *Խիւն* *с.* сумасшествіе, безуміе, безразсудство.

Տըլ-է՛ճ *гл.* безумствовать, бѣсноваться.

Մի-+, *ш* *геогр. н.* Мокъ.

Մճ *с.* воскъ.

Մյգ *ш* (*Է, ր*) *с.* обувь, сапогъ.

Մ-ւմ *гл.* забывать;—*пр.* *прич.* *Առաքելալ* 'ի *արմէ* забытый въ серд-

цахъ, выкинутый изъ сердца.

Մ-լ-է՛ն *ш* (*Է, ր*) *соб. ил.*

Моисей: ¹ пророкъ; изъ книгъ его, *Бытія* и *Исхода*, взяты *I-ая* и *II-ая* статьи *Хрестоматіи* по *Венеціанскому* изданію *Арм. Библии* (1805 г.);—² армянскій писатель *V-го* вѣка по *Р. Хр.*, по прозванію *Хоренскій* (*Խորենացի*). Главное его произведеніе — *Պատմութիւն Հայոց* *Исторія Арменіи, въ трехъ книгахъ: изъ первой книги (XXIV гл.) заимствована VII-ая статья нашей Хрестоматіи, а изъ второй (XXXI и XXXII гл.)—IX-ая (а и б), объ съ незначительными поправками, по Венеціанскому изданію Собранія Сочиненій М. Хоренскаго (1865 г.). Точно также по этому Венеч. изданію воспроизведены два отрывка изъ книги Եղաթու Պատմից, О Хріяхъ, переводъ ко-*

торой съ греческаго оригинала, съ дополненіями, приписывается М. Хоренскому (см. *Ad. Baumgartner, Ueber das Buch „Die Chrie“, Leipzig 1886, отдѣльный оттискъ изъ XL тома Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*): одинъ отрывокъ, XX-я статья Хрестоматіи, есть начало названнаго труда (341—345 стр.), а другою, XXI-я статья, высокопарное изложеніе басни „Ворона въ чужихъ перьяхъ“, которую М. Хоренскій приводитъ, въ эпиграфъ (581 стр.), въ назиданіе своему ученику Θεόδору. Изъ Աշխարհացոյցу Географіа, приписываемой М. Хоренскому, въ Хрестоматіи помѣщено описаніе предѣловъ Великой Арменіи съ перечисленіемъ ея областей (VII-ая статья) по двумъ изданіямъ, К. Патканова (Армянская Географія VII вѣка по

Р. Хр., приписывавшаяся Моисею Хоренскому, СПбурѣ 1877, 17 стр. текста, § 14) и отца Arsène Soukry (*Géographie de Moïse de Corène d'après Ptolémée, Venise 1881, 29 стр. текста, § 14*).

Տոբնիւնիւն ш (h, f) пр. монсеевъ.

Տորոն ш (h, f) [μωρός] пр. безумный.

Տոբնիւն и п с. мракъ, позднийш. основа—f Нерс. Бл.;—пр. мрачный, темный.

Մոշէղ соб. им. Мусегъ.

Մոշէղն Նիսանսոբ. им. Мусканъ Нисалавуртъ, персидскій полководецъ.

Տոբնիւն, особ. во мн. ч. входъ; впаденіе Георг.; закатъ Տոբնիւնի մեծաւորեալիւն Ел. Б. арм. съ перс.; западъ; ըստ մեծից հիւսիսոյ съ сѣверозапада Георг.

Տոբնիւն с. оханіе, вздохи. Տորոն-էճ [միտ+սոճիւմ] ил. думать.

Տարյանէ՛հ, ի, մու՛տ ա. вхо-
дить; заходить.

Տարբճո՛ւթի՛ն, հան՛ с. наив-
ность, искренность, вѣр-
ность.

Տրսանի՛տ (հ,ի) с. награда,
знакъ побѣды, пальма
первенства.

Տար пр. близкій, *մ. առ*
մ. ближній къ ближне-
му, другъ къ другу;—

нар. близь, близко, *մ.*
լինիմ 'ի сз *вин.* при-
ближаться къ чему л.,
մ. առ հրեկո близко къ
вечеру, къ самому ве-
черу.

Տարսուգի՛տ (հ,ի) пр. срод-
ный, родственный.

Մարտի՛ն соб. им. Маври-
кій, греческій импера-
торъ (582—602).

В.

В есть ослабленіе пред-
лога *ի* передъ словами,
которыя начинаются
гласнымъ: *լայդի* *вин.* 'ի
այդի, յառաջին *вин.* 'ի
առաջին; иногда въ та-
кихъ случаяхъ рядомъ
сз *յ* удерживается *ի*: 'ի
յառ.

յառի՛ն *ил.* *լին* сз *вин.* ски-
таюсь по чему л.

աիմայ *см.* *աիմայ.*

Յանի՛լ *с* соб. им. Яковъ.

յառագի՛տ *см.* *առագի.*

յառլանի՛տ (հ,ի) с. награ-
да, знакъ побѣды, паль-
ма первенства.

յառլի՛ն *ил.* побѣждать.

յառսանի՛ն *ил.* упорствовать;
упорно отказываться; *յ.*
'ի *վերայ* сз *род.* упорно
держаться за что либо
Объ *еп.* Іоан.

յանի՛ն *ил.* медлить, мѣш-
кать.

յայնի՛ն *см.* *յան.*

յայսհէրէ *см. հէր.*

յայր *ի* *пр.* явный, ясный;
յայտ *է* ясно.

յայրնալի *нар.* открыто,
явно.

յայրնէ՛ճ *гл.* отерывать.

յայրնի, *հш* (*ւո*) *пр.* от-
крытый, явный.

յանգոր *ш* (*հ,ի*) *пр.* при-
личный; удобный *Нерс.*
Благ.

յանգնեցոյ]անէճ, *ի* *гл.* дѣ-
лать смѣлымъ, внушать
отвагу, побуждать 'ի *сз*
вин. на что *л.*, յանար-
ժանի *խորհուրդ* յանդ-
գնեցուցիալ *Л. П. Пись-*
мо.

յանդէճան *нар.* на виду,
открыто;—*предл.* передъ
лицомъ, въ присутствіи.

յանդո՛գն *пр.* смѣлый, дерз-
кій; стремительный (на-
тискъ).

յանիւրժանի *нар.* неожи-
данно, вдругъ.

յանիւրժանի *нар.* неожи-
данно, вдругъ.

յանյ]անէճ, *հայ* *гл.* пре-
ступать; нарушать.

յանյեալ *1* *пр. прич. гл.* յան-
յանէճ; *2* *предл.* յ(==է)

и пр. прич. гл. անյանէճ.

յաշ *ի* *с. зенд.* yashta: сла-
вословіе, молитва; жерт-
воприношение.

յաշալաւ *с. предвоз-*
лежанія.

յաշալաւարի *ի* *ш* (*հ,ի*) *пр.*
сражающийся впереди, пе-
редовой боецъ, յ. զաւրբ
передовые бойцы войска
Ел. В. арм. сз перс.

յաշալէճ, *гл.* идти впередъ,
յ. քան զձեզ *предупреж-*
даю васъ *Матѳ. 21, 31.*

յաշիւէճ, (*ը*) *հայ* *гл.* под-
ниматься; воскресать; *нов.*
արի, мн. արիք ну!

յաշիւէճ *гл.* обрубать *сучья,*
обрѣзывать *виноградныя*
лозы Обз еп. Іоан. II.

յաշիւյ *ի* *с. примѣр.*

յաշիւարէճ *гл.* украшать; на-
лаживать; приводить въ
порядокъ; готовить; у-
страивать.

յաշի *ш* (*հ,ի*) *с. кровля, па-*
латка, навѣсъ Нерс.
Благ., стр. 58; кровь,
домъ; этажъ.

յաշ յանէճ *гл.* нападать,
бросаться, кидаться 'ի *сз*
вин. на кого *л.*

յարյանիւմ, *ան* (*սւն*) с. нападение; наездъ; на- тискъ.

յարն-յան-է՛ճ, *ի* *и*. под- нимать; воскрешать.

յարոս-ոս *см.* *արոս-ոս*.

յանանիւս (*и,ի*) с. моло- дой оселъ, осленокъ.

յան-է-ոս, *ի* *и*. прибав- лять.

յան-էր *пр.* больший;—*нар.* болѣе, весьма, особенно.

յան-էրժ *нар.* вѣчно, всегда, *յան-էրէանի* *и* с. вѣкъ;—*нар.*

во вѣкъ.

յան-ո-ր *см.* *и-р*.

յան"=յո" *см.* *ոջ* *концы* словъ, начинающихся бук- вою *յ*.

յանգըանի-է՛ճ *и*. похищать, отнимать, вырывать;— *стр.* быть похищену.

յանգըանի-ո-թի-ն, *иш* с. хи- щение.

յերէանցի *см.* *երէանցի*.

յер-ոս, *и* *и*. измѣнять; об- ращать.

յեր-ոս, (*յ*) *и* *и*. опираться *'и* *съ* *вин.* на кого *и*.

յер *предл.* *съ* *род.* послѣ.

յерիւն *пр.* послѣдній; по- слѣдующій; потомокъ.

յերу *нар.* послѣ, потомъ.

յերիւր-է՛ճ *и*. удлинять, про- тягивать; продолжать, заниматься продолжительно *М. Хор. О Тигр.*— *стр.* удлиняться, затя- гиваться.

յերիւ-ո-ս *см.* *երիւ*.

յերիւ-ան-է՛ճ *и*. сомнѣвать- ся, усумниться.

յер-է-ս *см.* *յер-է՛ճ*.

յер-է-ս-ո-ս *см.* *յер-է-ս-о-с*. *յер-է-ս* (*и,и*) *пр.* глупый, безумный.

յер-է-ս *и*. глушѣть; терять голову.

յер-է-и *см.* *и*.

յер-է-и-и *см.* *и-и*.

յер-է-и-и-и (*и,и*) с. память. воспоминаніе; memoria re- gum, рассказъ *М. Хор. О Тигр.*

յер-է՛ճ *и*. помнить; вспоми- нать.

Երես *соб.* *им.* Іисусъ.

յեր-է [*и*] *нар.* основа- тельно; справедливо.

յер-է՛ճ [*и+и-и*] *и*. посы- лать.

յер-է-и [*и*] *и*. зачать; быть зачатымъ.

յер-է, *иш* (*и*) *пр.* беременная.

**многообразный, разнообразный, раз-
личный.**

Вулгарная форма
имени *Вулгарная*.

узг нар. очень, весьма.

греки;—геогр. н. Греція.

с. надежда, *позывае*
съ надеждою
ПРИЗЫВАЕМЫЙ.

Възвѣщенъ, пл. собств. им.
Іоаннъ.

Въѣздъ соб. им. Іосифъ.

¹ *у-т* нар. обильный; — нар.
обильно.

² Երբ *Bud. cm., cmp. 16,*
cm. րդ.

пр. обильно текущей, многоводный;— во мн. ч. с. обильные потоки.

устр. пр. усердный, рев-

ностный; воодушевленный;
— нар. съ воодушевлени-
емъ *Нерс. Благодат.*,
стр. 58.

уѣщевать, возбуждать;—*стр.* воодушевляться, возгорать желаніемъ *М. Хор. О Тир.*

၂၈၃၆၀၀၀၀ CM. ၆၀၀၀.

гънѣ-ѣ, и с. ПОТОКЪ.

၂၈-၇-၆၆ င.မ. ၁၆၆.

являясь, иду и. надъ-
яться.

յո՞ւնադան ՇՄ. յոգնադան.

juwɨ́w (h/r) пр. чистый, прозрачный; — ср. ст. **juwɨ́wqɨ́w** весьма чистый, в высшей степени прозрачный.

с. 12-13 и.л. соразмѣрять;
сочинять; составлять, дѣ-
лать; располагать, сла-
гать; устраивать.

6.

Ѣ мѣст. суф., показывающій, что предметъ—
близъ или у третьяго ли-

ца. Этот же суффикс
есть определительный
член; в относитель-

номъ предложеніи, опредѣляя имя существительное, собственно относимое къ имени мѣстоименіе, членъ ն помыщается часто въ концѣ глагола: յայն, որ նախին (նախ + ն) 'ի վերայ նորա *Матѳ.* 23, 22, վասն բժշկութեանդ, որ լինին (լինի + ն) 'ի ձեռքս *рп* Письмо *Авт.*

ն мнн. м. онъ, 'ի նմա въ немъ, т. е. въ тотъ день *Исх.* 20, 10, 'ի նոցանէ часть изъ нихъ, иныхъ (убьете) *Матѳ.* 23, 34; նոցայց *М.* Хор. О Тигр. есть род. мн. (նոցայ = նոցա) съ суффиксами յ и ն: первый (յ) указываетъ на согласованіе опредѣленія (նոցա) съ опредѣляемымъ (պահպանակաց և զինուց), а второй (ն) есть опредѣлительный членъ, помѣщенный, какъ обыкновенно, при родительномъ = опредѣляющемъ, а не при опредѣляемомъ словъ (փայլ-

մուկ և շողմուկ), къ которому онъ (ն) относится.

ն և со. а также.

նախքէ յեօր. н. Наза-ретъ.

նախ пр. первый, прежній, древній, ն. ժամանակաբ;—нар. во первыхъ, сперва, прежде *Матѳ.* 23, 26.

նախախտ + с. предѣданія.

նախանջ ու с. зависть; ревность; рвеніе *Ф. О Муш.*

նախանջարէն пр. вселяющій зависть, подстрекатель.

նախանջելի пр. завидный; предметъ зависти.

նախանջորա (ե,ի) пр. завистливый; ревнитель *Исх.* 20, 6.

նախապահութիւն [նախ + պահութիւն] гл. предпочитать.

նախորդէի пр. первосотворенный, первородный (Адамъ).

նախորդելի пр. заслуживающій порицанія; презрѣнный.

նախորդա (ե,ի) [նախ + արար] с. глава, отецъ

дома: патриархъ || нахараръ, князь, название, присвоенное впоследствии членамъ многочисленныхъ княжескихъ (нахарарскихъ) родовъ, на которые распадалась знать древней Арменіи.

նախնիք с. дичь, добыча на охотѣ; убитые въ бою, жертвы войны, նախնիք производить рѣзню.

նախնիքի տ (н,р) с. боецъ, герой; подвижникъ; мученикъ.

նախնիքի-ի՞նչ լ. бороться; подвизаться; страдать мученически; быть замучену.

նախնիքի-ի՞նչ, նախնի с. борьба; дѣятельность; подвижничество. мученичество.

նախնի [նա] указ. м. онъ самъ.

նախնիքի с. нарѣ, пахучее растеніе.

նեղ ս ու ի пр. узкій.

նեղեցի ս пр. прич. стѣсненный, удрученный.

նեղագործ, նախնի с. коварство.

ներսնյն, տն (р) пр. личный; каждый;—с. душа.

ներքին см. ներքին.

ներքինացի տ (н,р) пр. за-служивающій восхваленія, похвальный.

ներքին ն ի с. похвала, восхваленіе.

ներգործիք пр. присущій, природный, իրարմէն ներգործը подразумевается փոխարար Вор. въ ч. перъ

ներ-է՞ն լ. позволять, снисходить; терпѣть съ род. что л.; прощать.

ներկայիք пр. присутствующій, настоящій, 'ի ներկայումս нынѣ.

ներկայումս пр. настоящій.

ներկայումս-է՞ն, ի լ красить, окрашивать;—стр. быть окрашену; обограться.

ներսէ՞ն ի соб. им. Нерсѣс: 1 Нерсѣсъ Благодатный (Ենթրհալի), выдающійся церковный дѣятель XII-го вѣка, съ 1166 года католикосъ всѣхъ армянъ, талантливый, плодовитый писатель и поэтъ, авторъ многихъ трудовъ по апологетикѣ

и герменевтикъ, равно какъ популярныхъ поэмнѣй, пѣснопѣннѣй, молитвъ и ряда какъ мелкихъ, такъ обширныхъ стихотворныхъ произведеній; двадцать третья статья Хрестоматіи есть отрывокъ элени, написанной имъ по поводу взятія Эдессы мусульманами, въ концѣ 1144 года; отрывокъ заимствованъ изъ Парижскаго изданія 1828 г., стр. 18—24; — 2 Нерсѣсъ Ламбронскій (Լամբրոնիւս), сынъ Ламбронскаго князя Ошина, духовный писатель и дѣятель второй половины XII-го вѣка, съ 23 лѣтняго возраста епископъ въ Тарснѣ. Известны его поученія, слова, посланія, толкованія; есть у него и стихотворенія, и нѣсколько переводныхъ произведеній съ греческаго, сирійскаго и латинскаго языковъ. За широкое пониманіе хри-

стіанскаго ученія Ламбронскій пастыръ не разъ подвергался нападкамаъ со стороны части армянскаго духовенства, на которыя ему иногда во избѣжаніе соблазна приходилось отягчать вразумляющимъ посланіемъ. Изъ подобнаго рода посланія (Թուղթ ևս Իշխողի ԼԼն, Венеція 1865, стр. 219—220) заимствована XXII-ая статья Хрестоматіи.

ԿԵՐ+Ի с. внутренность въ названіи части города Ани ԿԵՐԵԻ ԲԵՐԴ внутренняя крѣпость, кремль, цитадель Арист. Ани.

ԿԵՐ+Ի'Կ н пр. внутренній; —с. внутренность.

ԿԵՐ+Կ: Ի'ԿԵՐԵՐՅ нар. изнутри, внутри Матѣ. 23, 25; —предл. съ род. нѣже Исх. 20, 4; подъ.

ԿԻԳ և (Կ,Ի) с. засовъ.

ԿԻԼ+Կ և (Կ,Ի) с. копье.

ԿԻԼ+Կ+Կ ց, և (Կ,Ի) с. со-ратникъ.

ԿԻ-Բ н и Ի с. матерія, вещество.

2/22-15 11. стремиться, си-
лится.

25m CM. 2m.

հան / пр. ПОДОБНЫЙ;—нар.
подобно сз род. чему л.;
у Нерс. Благ., стр. 58,
вм. род. изъ-за размѣра
стоитъ им.: կամ գեղը-
նակ ճրգաժ խննձոր.

нар. равнымъ
образомъ.

Земельный (л/р) пр. По-
добный.

25.02, 6ш (2п) пр. подоб-
ный.

Համար-ընթաց, եւնի с. подо-
бие.

207 CM. 207.

Бит. 1, 14.

Чудотворецъ. Чудотворный.

Знаменитѣ пр. чудотво-
рецъ.

ᲗᲚᲗᲗᲗᲗᲗᲗ ႗. обозначать,
выражать.

2. γ (h, f) и f с. лучъ;
сіяніе.

и [у] указ. м. онъ
же самъ Быт. 1, 11;
тотъ же самый.

нар. тѣмъ же, точно такимъ же образомъ.

Значит CM . Значит.

Здесь и пр. НОВЫЙ.

Заруч. СМ. Зам.

до, невидаль; дивный.

22. ВОЗОБНОВЛЯТЬ.

ВЕРНУТЬ (к, в) с. ВОЗОБНОВИТЕЛЬ.

2000 CM. 2000.

побѣдѣ и. порабощать,
подчинять *рѣт* *рѣрѣ*
себѣ.

*нр. низкій; худ-
шій, слабый М. Хор.
О Тир.*

и. подносить; при-
носить въ даръ; дѣлать
приношеніе; посвящать,
освящать; — *пр. прич.*
и. освященный,
и. священные со-
суды.

Значит, CM , NO .

и-**ѣ**, **ш** **л.** садиться **н.**
блгд шп. близко подса-
живаться **къ кому л.**;—
пр. прич. **ишкшл** воз-
сѣдающій '**/** съ **вин.** на
чемъ л.

ᠪᠠᠭᠠᠨᠠᠨᠠᠨ с. суббота, шлрн
ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨᠠᠨ день суббот-
ний.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ и н с. польза, вы-
года.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ил. выгадывать, при-
обрѣтать *друга*, дружить.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ и

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ пр. мерзкій, гад-
кій.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ пр. многій, много,
ᠴᠠᠭᠠᠨ 'и ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ малое
отъ многого; — нар. очень,
весьма; долго.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) с. пѣснь въ
честь господнихъ празд-
никовъ и святыхъ, тро-
нарь.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ил. двигать, трясти;
колебать; — стр. двигать-
ся; шевелиться; коле-
баться.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) с. сахаръ.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ с. обрубокъ; полѣ-
но; слой || сѣкира, от-
сюда;

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) пр. обла-
дающій сѣкирою, сѣкиро-
носецъ.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ (б, в), и и пр. на-
селенный; обстроенный,
благоустроенный; плодо-
родный; — с. село.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ и

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ [ᠵᠠᠴᠠ] ил. краснѣть;
смущаться.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ил. строить; основы-
вать; — н. прич. строитель
Матѳ. 21, 42; — пр.
прич. ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ построен-
ный.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш, ᠴᠠᠭᠠᠨ с. строе-
ніе; благоустройство; бо-
гатство; обиліе, прирость.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) с. гробница.
ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ соб. им. Ширинъ.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ил. прелюбодѣйстви-
вать.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) пр. собачій:
циникъ.

ᠵᠠᠰᠢᠰᠠᠨ ш (б, в) и и с. даръ,
благодать.

շնդհւմի, *հւ* (*ւ*) *пр.* полный благодати; благодатный *см.* 1 Ներհւ.

շնդհւմի *մ.* даровать.

շշշիմ *մ.* шептать, на-шептывать.

շշիմ *մ.* сиять, сверкать.

շիլիմ *с.* сверканіе.

շիւլ *с.* дыханіе; душа
Быт. 1, 20.

շիւլի, *ш* *с.* губа; уста.

շիւլ *нар.* вокруг, *շ* *չ*
предл. *сз твор.* вокруг
чего *л.*

շիւլիւմի *нар.* кругомъ,
со всѣхъ сторонъ.

շիւլիւմ (*հ, ի*), *ի* *и* *с.* стѣс-

неніе, безпокойство, смя-
теніе; поспѣшность.

շիւլիմ *մ.* быть тѣсниму;
безпокоиться, метаться;
спѣшить.

շիւլիւմ (*հ, ի*) *с.* кла-
довая, амбаръ.

շիւլիւմ (*հ, ի*) *с.* кругъ, *շ*
шիւլիւմ окружать.

շիւլիմ *մ.* вращаться; по-
ситься *Быт.* 1, 2; ски-
таться, бродить.

շիւլիմ *մ.* смѣшивать, вол-
новать, возмущать; — *стр.*
возмущаться; сшибаться
Ел. Вит. арм. сз перс.

Շիւլ *геор. н.* Суза.

Ա.

Ա և

ա [основа *յ*] *вопр. м.*
кто? который? *им. мн.*
յ *отн. м.* кто, кото-
рые (*объ одушевленныхъ*
предметахъ).

աի, *հւ* (*ւ*) *с.* душа.

աի *с.* плачь, рыданіе.

աիւմ *մ.* оплакивать.

աիւլ (*հ, ի*) *и* *ի* *с.* ви-
ноградная кисть.

աիւլիւմ *пр.* съ вино-
градными кистями, въ
гроздяхъ.

—*пр.* червленый, баг-
ряный.

אַרְגֻּלִּים *л* (*л, р*) с. сынокъ,
дитя.

אַרְגֻּלִּים *пр.* лишившійся
дѣтей.

אַרְגֻּלִּים, *лш* (*лп*) с. сынъ;
арг дѣти *Исх.* 20, 5.

אַרְגֻּלִּים, *шл* с. червь.

¹ אֶרֶב с. виноградная ло-
за, виноградъ, *арбл*
арб отборный виноградъ;
собственно *арбл* есть
еврейское слово אֶרֶב, оз-
начающее по одному тол-
кованію, алый, отсюда въ
приложеніи къ виноград-
ной лозѣ „съ алыми яго-
дами“, по другому тол-
кованію, пустой, при-
чемъ имѣется въ виду
сортъ винограда, безъ
зернышекъ въ ягодахъ.

² אֶרֶב *п* с. теленокъ.

אַרְגֻּלִּים *р* соб. им. Ор-
муздъ.

אַרְגֻּלִּים, *шл* (*п*) с. же-
ваніе; *guminatio*, размыш-
леніе, обдумываніе, *ард*.
ард обдумываніе
плановъ *Л. П. Ист.*

אַרְגֻּלִּים *р* с. чрево.

אַרְגֻּלִּים с. *р*.

אַרְגֻּלִּים с. *лр*.

אַרְגֻּלִּים с. *лр*.

אַרְגֻּלִּים *л* со. дабы, чтобы;
какъ.

אַרְגֻּלִּים, *лш* (*лп*) *отн.* и
вопр. м. какого рода,
какой.

אַרְגֻּלִּים *л.* ловить; охотить-
ся; травить.

אַרְגֻּלִּים с. *лр*.

אַרְגֻּלִּים *л* (*л, р*) *поряд.* ч.
восьмой.

אַרְגֻּלִּים *пр.* сильный; на-
стойчивый; усердный, *п*.
лш усердно
прося.

אַרְגֻּלִּים *р* с. обѣтъ; союзъ;
договоръ; братство, ду-
ховенство *Ф. О Муш.*

אַרְגֻּלִּים *л.* давать обѣтъ.

אַרְגֻּלִּים *л* (*л, р*) с. путеше-
ственникъ.

אַרְגֻּלִּים, (*л*) *с.* путь, доро-
га.

אַרְגֻּלִּים *п* *пр.* прямой; пра-
вильный, истинный; пра-
ведный; — *нар.* прямо;
право; правильно.

אַרְגֻּלִּים *л.* исправлять
Вид. ст.

אַרְגֻּלִּים *п* и

אַרְגֻּלִּים *с.* верблюдь.

אַרְגֻּלִּים, *лшлш*, *неопр.* *п*

նկ 11. имѣть, *пчл* *пчл*
пчл *пчл* *пчл* почитаю
 кого л. за кого л. Матѳ.
 21, 26; держать, *пчл*
пчл *пчл* Вид.
 ст.; заключать въ себѣ
 Георг.; схватить Матѳ.
 21, 35; завладѣть съ вин.
 пад. чъмз л. Матѳ. 21,
 38; съ словами обстоя-
 тельства образа дѣйст-
 вія, какъ греческое *ἐν*,
 обстоять, *пчл* *пчл*
 (письмо) гласить слѣду-
 ющее.
пчл п с. плечо; спина М.
 Хор. О Тигр.
пчл *пчл*, *пчл* 11. учиться;
 узнавать.
пчл, *пчл* (*пчл*) с. уче-
 ніе; наука.
пчл *пчл*, *пчл* 11. учить.
пчл *пчл* (*пчл*) с. учи-
 тель, наставникъ Матѳ.
 23, 10.
пчл нар. откуда, поче-

му;—вопр. откуда?
пчл, *пчл* с. сынъ.
пчл, *пчл* и *пчл* с.
 вѣсть.
пчл, (*пчл*) этн. н. у-
 тиецъ, удинъ; *пчл*
пчл Утія.
пчл [см. *пчл*, см. *пчл*] нар.
 гдѣ;—вопр. гдѣ?
пчл нар. веселый, радост-
 ный; *пчл* *пчл* весе-
 лить.
пчл (*пчл*) нар. ве-
 селый, радостный.
пчл, *пчл* с. от-
 ступничество, ренегат-
 ство.
пчл нар. слѣдовательно;
 см. *пчл*.
пчл нар. см. *пчл*.
пчл георг. н. Эдесса.
пчл = *пчл* см. *пчл*.
пчл [пчл] неопр. м. кто
 либо, нѣкто; род. *пчл*
 имѣтъ и значеніе мнѣ-
 стнаго надежда гдѣ либо.

2 префиксъ отрицанія
въ именахъ и глаголахъ,

см. "л

лмн п с. тминъ.

лм ш (л,р) пр. злой, дур-
ной; — с. злодѣй; зло.

лмфрм ш (л,р) с. злодѣй.

лмлм пр. презлой; же-
стокий.

лмл, лм(лп) пр. злой,
дурной; — с. зло, бѣд-
ствіе.

лмлмл-+, ш с. бѣдствіе;
страданіе, муки.

лмлм-лс ил. мучить, истя-
зать; — стр. мучиться;
страдать.

лм п с. мѣра, мѣра въ
такой мѣрѣ, настолько,
до такой степени, такъ;
"лм сколько великій,
сколько, насколько, какъ
долго.

лм-лм ш (л,р) пр. умѣ-
ренный.

лм=л+лм см. лм.

л со. еще не.

лмл=л+лм см. лс.

лм-лмл л см. лм-лм-
л.

лм- см. лрлм.

лм-лм ил. сохнуть; за-
сыхать.

лмл+лм-лм-лм ш (л,р)
поряд. ч. четырнадцатый.

лм-+, л кол. ч. четыре.

лм-лм ш (л,р) поряд. ч.
четвертый.

лм+лм-л, лм(лп) пр. чет-
вероногое животное, скотъ
Быт. 1, 24.

л-лс ил. уходить; отсту-
пать; пускаться въ путь.

лм-лм-л-л см. лм-л-
л-л-л.

Գլխաւոր և
 Գլխաւոր և. уменьшаться;
 не доставать; исчезать.
 Գլխաւոր с. стража; охрана ||
 мн. ч. Գլխաւոր, ш и п
 постъ, говѣніе.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. хра-
 нитель; защитникъ.
 Գլխաւոր և. охранять; блюсти,
 соблюдать *Исх.* 20, 6;
 сохранять || постытяться;—
 н. прич. Գլխաւոր пост-
 никъ *Ф. О Муш.*
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. по-
 щеніе, Գլխաւոր և (Է, Բ) с. по-
 щеніе, Գլխաւոր և (Է, Բ) с. по-
 щеніе поста.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. бро-
 ня, нарукавники и по-
 ножи.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. наряды.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) пр. бле-
 стящій; сіяющій.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) пр. въ
 блестящемъ одѣяніи, ра-
 зодѣтый.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) և. блистать.

Գլխաւոր և (Է, Բ) с. чу-
 жеземецъ *Исх.* 20, 10.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) пр. слав-
 ный.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) և. быть
 увѣреннымъ *Вор.* 63 ч.
 пер.; думать; хвастать.
 Գլխաւոր և. почитать, слу-
 жить *Исх.* 20, 5.
 Գլխաւոր և. встрѣчаться,
 постигать;— *страд.* слу-
 чаться, доставаться.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. юно-
 ша.
 Գլխաւոր և. разрывать;
 прорывать, прорываться
 черезъ (толпу).
 Գլխաւոր և (Է, Բ) և. отвѣчать,
 вульгарно *вм.* Գլխաւոր
 և (Է, Բ) և.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. от-
 вѣтъ.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. при-
 ношеніе, даръ *Матѳ.* 23,
 18 || литургія, обѣдня.

цшрѣмъ ш (б,р) с. слово, заповѣдь *Исх. 20, 1.*

цшр-ѣ ш. окружать, об-носить; съ твор. завер-тывать во что л.; 2п-р ъ ц. окружать со всѣхъ сторонъ, ц. ч съ твор. окружать кого л.

цшрѣмъ-ѣ ш (б,р) пр. за-кованный въ броню, лат-никиъ.

цшрѣмъ-ѣ ш (б,р) с. война; сраженіе, битва; борьба.

цшрѣмъ-ѣ ш. сражаться; цшр ц—ѣмъ-ѣ мужъ спо-собный сражаться.

цшрѣ-п и р с. честь; награда.

цшрѣ-ѣ ш (б,р) с. образъ, фрѣшѣш ц. ликъ Спа-сителя.

цшрѣ-ѣ ш (б,р), р и п с. предлогъ, поводъ; причи-на, основаніе; виновникъ, источникъ.

цшрѣ-ѣ ш с. предлогъ, творит. съ предлогомъ, притворно; причина.

цшрѣ-ѣ ш. рассказывать; описывать, изображать словами *Нерс. Благ., стр. 57.*

цшрѣ-ѣ ш, бшш с. исто-рія; рассказъ.

цшрѣмъ-ѣ ш (б,р) пр. подобающій, должный; — нар. подобающимъ об-разомъ *Нерс. Благ., стр. 57.*

цшрѣмъ-ѣ ш (б,р) пр. чест-ный, почетный.

цшрѣмъ-ѣ ш (б,р) ср. почетнѣйшій; важ-нѣйшій.

цшрѣ-ѣ [цшшрѣ] ш. по-читать.

цшрѣ-ѣ ш. приказы-вать, повелѣвать.

цшрѣ-ѣ ш. наказы-вать; ѣшѣш ц. наказы-вать побоями.

цшрѣмъ-ѣ нар. готово; проворно, быстро.

цшрѣмъ-ѣ ш, бшш с. готовность, пригото-вленіе, запасы, обозъ; рас-положеніе, позиція *Ел. Б. арм. съ перс.*

цшр п. с. хороводъ; кругъ; сборище, сонмъ.

цшрѣмъ-ѣ ш. покрывать, окружать со всѣхъ сто-ронъ; — пр. приц. цшрш-ѣшѣш покрытый.

цур-цѣ *гл.* удосуживать-
ся; отдыхать || занимать-
ся.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *пр.* об-
хватывающій.

цур-цѣ-цѣ *гл.* осматри-
вать, оглядываться.

цур-цѣ *гл.* откармливать;
упитывать, обильно пи-
тать.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *и в* *пр.* туч-
ный, жирный; обильный.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*ш, в*) *пр.* с.
пляшущій въ хороводѣ,
кругѣ *Нерсесъ Благ.*,
стр. 58.

цур-цѣ-цѣ, *ш* с. гордость,
предметъ гордости.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *и п* с.
стѣна; ограда; опора.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *и в* *пр.*
благоразумный, скромный.

цур-цѣ-цѣ.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) с. праш-
никъ.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *этно.* н.
персѣ.

цур-цѣ-цѣ *ш* (*б, в*) *пр.* пер-
сидскій.

Цур-цѣ-цѣ-цѣ *геогр.* н. Пер-
сарменія.

цур-цѣ *п* с. должное, долгъ,

цур-цѣ *ѣ* должно, слѣ-
дуетъ *Вид. ст.*; *мн.* ч.

цур-цѣ-р, *п* долгъ, обя-
занность; долги; вина.

цур-цѣ *гл.* быть побѣж-
дену; терпѣть пораженіе.

цур-цѣ-цѣ-цѣ, *бѣн* с. по-
раженіе.

цур-цѣ-цѣ *пр.* главный; на-
чальникъ, глава.

цур-цѣ-цѣ-цѣ *пр.* краснорѣ-
чивый.

цур-цѣ-цѣ-цѣ *гл.* хвастаться,
гордиться; — *пр.* *прич.*

цур-цѣ-цѣ-цѣ-цѣ возгордив-
шіяся.

цѣ-цѣ с. образъ, родъ,
цѣ-цѣ-цѣ разнообразный;

— *послѣд.* с. *р.* по образу,
подобно чему *л.*; *связно* сѣ

с., *цѣ-цѣ-цѣ-цѣ* мудро;
вѣ *связи* сѣ *указ.* *и* *отн.*

мѣстоименія *мн.*; *цѣ-цѣ-цѣ*

тѣмъ, такимъ образомъ,
такъ, *цѣ-цѣ-цѣ* *тѣмъ* же,

такимъ же образомъ, такъ
же, *цѣ-цѣ* какимъ об-

разомъ, какъ, какъ имен-
но, *цѣ-цѣ-цѣ-цѣ-цѣ* *цѣ-*

цѣ-цѣ-цѣ-цѣ-цѣ *Ел.* *Б.*
арм. сѣ *перс.*; — *род.*
цѣ-цѣ, *вѣ* *связи* сѣ *указ.*

и отн. мѣстоименіями,
берется какъ именит.
падежъ и склоняется по
типу основъ—*лш*(*лн*):
шшшшшш этого рода, та-
кой, *пршшшш* какого ро-
да, каковой, какой, см.
шшшшшш.

с. необходимость; нужное;
дѣла; хрїя (въ риторикѣ).

Писемъ соб. им. Пя-
вагоръ.

Соб. им. Пилать.
и / пр. нечистый;
мерзкій.

պիտանի, եւ (ւո) քր. нуж-
ный, годный; благопот-
ребный, полезный, յամե-
նայն, որ ինչ մարդկու-
թեան՝ պիտանի полез-
ный во всякомъ людскомъ
дѣлѣ М. Хор. О Тигр.

պիտանք *пр.* полезный, год-
ный; необходимый; — **պի-
տանք**, *ի* с. потребности,
нужное; **պիտանից** *см.*
պիտան.

[illegible]

၇၇၃-၇၇၄, *မာမိ* с. сквер-
 на, нечистота, мерзость.
 ၇၇၅ [၇၇၆, *မာမိ(၁၀)* пр. мѣд-
 ный.

март (4, 6) пр. на-
ральный.

блудникъ, —ница.

արանիս-Րիշ, Կան Շ. ԲԼՄԴՆ.

мѣстѣ (б,р) с. вѣнецъ.

чѣннѣиш (ѣ,ѣ) пр. вѣн-
чанный, увѣнчанный Нерс.
Благ., 57 стр.; имѣю-
щій вѣнепъ мученическій.

чѣнъ; увѣн-
чивать; прославлять.

плодоносный; плодовитый
Быт. 1, 11.

ᠮᠤᠨᠭᠡᠰᠦᠢᠯᠡᠳᠦ ᠶ᠋ᠢ. приносить
ПЛОДЫ.

ማግኘት-ትም-ትል ህ

пл. двѣнадцать
плодороднымъ, плодонос-
нымъ.

С. ПЛОДЪ.

Д.

Д-м-м-м и.л. трудиться;
 силиться, стараться.
 Д-м-м-м-м (б,р) и р с.
 защитникъ; ходатай.
 Д-м-м и.л. бить, наказывать.
 Д-м-м, б-м-м с. лошакъ,
 мулъ.

Д-м-м и
 Д-м-м с. вода.
 Д-м-м и.л. разводить, рас-
 пускать въ водѣ: унич-
 тожать, нарушать || по-
 ливать водою.
 Д-м-м-м с. колодезь.

Р.

Р-м-м-м с. равви, учи-
 тель.
 Р-м-м-м (б,р) пр. скупой.

Р-м-м-м (б,р) этн. н. рус-
 скій; р-м-м-м-м по рус-
 ски, русскій (языкъ).

У.

У мнѣст. суф., показы-
 вающий, что предметъ—
 близъ или у перваго
 лица.

У-м-м личн. м. онъ о пред-
 метъ, ближайшемъ къ
 первому лицу.
 У-м-м-м и.л. вѣнчать.

иш — ил пр. малый; —
нар. мало, немного.
иш — иш нар. немножко.
иш — иш (и, и) с. граница;
предѣль.
иш — иш ил. ограничивать;
опредѣлять; — стр. гра-
ничить съ твор. съ иш
либо.
иш — иш пр. съ зеле-
ными листьями и вѣт-
вями, зеленѣющей
иш — иш и с. племѣ, кас-
ка.
иш — иш (и, и) и и с. псаломъ.
иш — иш и
иш — иш, — с. самарянинъ.
иш — иш, и и и с. анисъ.
иш — иш (и, и) с. узда.
иш — иш соб. им. Саулъ.
иш — иш соб. им. Сарра.
иш — иш и иш (и, и) пр.
сильный, крайній.
иш — иш и с. болѣе
сильный, жестокий.
иш — иш нар. сильно,
ожесточенно.
иш — иш — иш ил.
усиливать.
иш — иш ил. убивать, из-
бивать; умерщвлять.
иш — иш — иш, иш с. под-

мога; поощрение.
иш — иш с. образъ; костюмъ.
иш — иш соб. им. Сергій
(воевода), святой муче-
никъ.
иш — иш (и, и), — иш
с. діаконъ.
иш — иш с. кувшинъ.
иш — иш (и, и) пр. печаль-
ный; траурный, находя-
щийся въ траурѣ.
иш — иш пр. черный.
иш — иш соб. им. Себэосъ,
армянскій писатель VII
вѣка, авторъ историче-
скаго труда *Պատմութիւն
Սեբէոսի եւրոպայի
ի չեղանկն* о
походахъ императора
Иракла на Востокъ, рав-
но какъ о событіяхъ,
имѣвшихъ мѣсто въ
Персіи и Арменіи при
Хосроѣ Парвизѣ и его
преемникахъ. Изъ Исто-
ріи Себэоса взята пя-
тая глава (СПБургъ
1879 г., стр. 46—47),
XVII статья нашей
Хрестоматіи.
иш — иш с. столъ Матѳ. 21,

12; жертвенникъ *Матѳ.*

23, 18.

սկզսկզսկզ *ш* (*б, р*) *пр.* принадлежащій *սկզսկզսկզ* у, наследственный; собственный *Нерс. Благ., стр.* 59.

սկզսկզ *лш, ш и р* [vîça - puthra] *с.* сынъ дома: сепухъ, наследный княжичъ *или* наследный князь: такъ назывались въ древней Арменіи члены многочисленныхъ княжескихъ домовъ, имѣвшие наследовать права великаго князя (*սկզսկզսկզ*), каждый въ своемъ родѣ.

սկզ *р* *с.* родъ, порода.

սկզսկզ-է՛՛ *и.* сѣять; засѣвать.

սկզսկզ, *սկ* *с.* сѣмя; посѣвъ.

սկզսկզ *пр.* чернаго цвѣта.

սկզ *л* *с.* любовь.

Սկզ *р* *георг. н.* Сіонъ.

սկզէլէլ, *лш* (*лн*) возлюбленный; другъ; любящій *Исх., 20, 6; и. рш* *Բէ* пріятель чѣмъ *М. Хор. О Тир.*

սկզէլ-էլէլ, *лш* *с.* лю-

безность; дружба; пріятное дѣло, удовольствіе *Хр.*

սկզ-է՛՛ *и.* любить.

սկզսկզ *пр.* любезный; милый.

սկզսկզ *р* *с.* сердце.

Սկզ-էլ-էլ, лш *георг. н.* Сюнія.

սկզսկզսկզ *ш* (*б, р*) *с.* блюдо.

սկզէլէլ, *սկ* (читается *սկզէլէլ*) *Быт. 1, 1 и*

սկզէլէլ *с.* (*սկ*) начало.

սկզսկզ-է՛՛, *ш* *и.* начинать.

սկ *см.*

սկզսկզ-է՛՛, *ш* *и.* питаюсь; воспитываюсь.

սկզսկզ, *лш* (*лн*) *пр.* пустой, напрасный.

սկզսկզ-է՛՛, *р* *и.* кормить; вскармливать; воспитывать.

սկզսկզ *и.* ползти.

սկզէլէլ *и.* пресмыкаться.

սկզսկզ *пр.* пресмыкающійся; —гады *Быт. 1, 24.*

սկզ *мст.* онъ же самъ, этотъ же самый.

սկզսկզ *пр.* умершій отъ голода; близкій къ голодной смерти *Л. П. Ист.*

нормальный, обычный; обыкновенный.

*** СМ. ***

“Ի՞նչ” ԵՄ. 1 “Ի՞նչ”

«—*т* п с. печаль; оплаки-
ваніе.

•-г/ пр. краткій, малый;
• /из нежного.

...-... (h, f) с. мечъ.

...и пр. ложный; и.
царцшцѣт лжеучитель,
и. царѣшц лжемысля-
щій, неосновательно по-
дозрѣвающій.

¹ — *пр.* острый; быст-
рый; — *нар.* остро, боль-
но.

2 ~~мн-р~~ п с. мечъ.

и пр. святой.

... (b, p) с. го-
непъ.

+ CM. ****.

—н. прич. *мццмнпц*
убійца.

...5 ш (б/л) пр. тяж.
еловооруженный; воинъ.

15 *гл.* доканчивать,
тратить; уничтожать; —
стр. уничтожаться, из-
сякать.

...], и, иду и. Про-
зять.

О Мух.

..... (b, p) с. слуга.

и. ждѣть, поджи-
дѣть *Объ еп. Іоан.*; слу-
жить *Арист. Ани* || слу-
жить, почитать.

... (4, 5) с. ПОЛ-
КОВОДЕЦЪ, ВОЕНАЧАЛЬНИКЪ.
... 2.1. БЕЗЧИНСТВО-
ВАТЬ.

արահման-ընդհանուր, եւսն զ. Երեւան.

жестокій; беспокойный, озор-
ный.

нар. крѣпко, строго;
часто.

«የጥቅም ጥቅም» ህ

... (b, h) с. груд-
ной ребенокъ.

и. с. груди.

нуждать; торопить; гнать.

истинный (б, в) *пр.* истинный, точный; — *нар.* истинно, правда.

...
СТВО,

արբեմ *м.* очищать; освя-
щать *Исх. 20 8*; оправ-
дывать *Исх. 20, 7*.

արբեղա (*б,р*) *с.* очисти-
тель; утирающий (слезы).

արբեղանք, *ան* (*п-н*) *с.*
потеря сердца, сознания,

обморокъ.

արբեղանք, *ան* *с.* гнѣвъ,
негодование.

արբեղանք *м.* дивиться,
поражаться.

արբեղանք *пр.* дивный; *мн.*
ч. чудеса *Матѳ. 21, 15*.

ц.

ժամանակ *и для раз-*
мтра:

ժամանակ *ш* (*б,р*) *пр.*
содержащій шестьдесятъ;
самъ шестьдесятъ *Нерс.*
Блж., стр. 57.

ժամանակ *ш* (*б,р*) *с.* конецъ.

¹ *ժամանակ* *ш* (*б,р*) *с.* щить.

² *ժամանակ* *соб. им.* Ваанъ.

ժամանակ *ш* (*б,р*) *с.* щи-
тоносный.

ժամ *нар.* рано; раньше.

ժամեր *р* *и п* *с.* утро.

ժամ *ժամ* *р* *с.* мгновение,
мигъ.

ժամ *ժամ* *нар.* скоро,
живо; скорѣй.

ժամ *ш* (*б,р*), *п* *и п-н* *с.*
продажа; торговля.

ժամանակ *м.* продавать.

ժամ *межд.* горе, *ц.* *ձեռ* *горе*
вамъ! — *с.* *ժամ* *р* *с.* возг-
лась „о горе!“

ժամ *р*, *р* *с.* пользование,
наслаждение.

ժամ *пр.* надлежащій;
приличный, пристойный;
пріятный, увеселительный;
великолѣпный.

ժամ *ш* (*р*) *пр. см.*
ժամ *мн. ч.* радо-
сти жизни.

ժամ *м.* украшаться,
наряжаться; блистать; *сз*
твор. наслаждаться, поль-
зоваться *чтмъ л.*

ժամ *нар.* подобаю-
ще, великолѣпно.

ᠯᠤᠭᠡᠨᠢᠵᠦᠳᠦ ᠰᠣᠩᠸ᠋ᠠᠳᠤ ᠠᠨ. УК-
рашать, наряжать.

ԼՅՈՒՆ-ՆԻ-Ն, Կան Ս. Ե-
 ԼԻԿՈՒՄՆԵ, շրջան.

с. мѣсто; по-
ле, земля *Нерс. Благ.*,
стр. 56; промежутокъ
мѣста, времени.

Луги, вш (лн) пр. полевой:
дикій.

ще, пристанище || мона-
стырь.

и / с. ростъ, ба-
рышъ; ростовщичество
Арист. Ани.

1 ил. зажигаю.

2 ~~Вот~~ и я. вооружаю; вооружаюсь.

Читати въ соб. им. Василь.

предл. съ род. ради
чего л., о чем. л., ѣ.
шунтрѣ см. мж; ѣ. гѣ
ТАКЪ КАКЪ.

Членъ-членъ геогр. и. Вас-
пураканъ.

трудоустройство и с. трудъ; работа;
подвигъ, служба.

Հասցեագրված է՝ Ս

~~трудиться~~ - **тл.** работать, трудиться *Вид. ст.*

4-й ш (б, в) пр. дурной,

плохой; трусливый.

..... (б/р) пр. ма-
лодушный, трусливый.

худшій; дурной.

разбрасывать;
тратить; — *стр.* разбрасываться, разсыпаться.

ность, недостатокъ; пороки.

¹ с. паханіе, пахота.

² *Щр* с. употребленіе, обращеніе (съ чѣмъ л.); поведеніе; *мн. ч. щр-р, щр-ж* жизнь, житіе.

с. стѣсненіе; без-
покойство, тревога.

Лепет н, нл и / с. роза.

Църква соб. им. Варданъ:

¹ Варданъ Мамиконянъ, полководецъ армянъ, павшій на полѣ брани въ 451 году по Р. Хр., въ битвѣ съ персами; ² Варданъ Великій, армянскій писатель XIII вѣка, авторъ Всеобщей Исторіи (Համըրդեալ Գիտման Թեան); въ концѣ Хрестоматіи мы помѣстили приписывае-

мый Вардану В. тропарь св. Сергію Воеводѣ, написанный своеобразнымъ размытомъ. Въ Эчмиадинскомъ изданіи церковныхъ писанъ (Շարահան 1861 г.) тропарь этотъ, снабженный нотными знаками, напечатанъ (стр. 111—113), какъ прозаическій текстъ.

Փրահան (b, h) с. учитель; съ теченіемъ времени это слово получило специальное значеніе: такъ назывались сначала ученые изъ духовнаго званія, прошедшіе извѣстный курсъ наукъ; въ настоящее время „варданет“ами зовутъ лишь монаховъ, именно іеромонаховъ и архимандритовъ.

Փրահան (b, h) с. ученіе; поученіе.

1 Փրահան ил. пахать.

2 Փրահան ил. гнать; вести; править, распоряжаться; —стр. БЫТЬ ВОДИМЫМЪ 'h съ вин. куда л.

Փրահան ил. упражнять, вос-

питывать, учить; — ил. прич. փրահան воспитатель.

Փրահան (b, h) ил. [արահան] ил. полагать, считать.

Փրահան (b, h) особ. мн. ч. с. волосъ; волосы.

Փրահան (b, h) с. повязка волосъ, діадема.

Փրահան пр. с. лучший, могущественный; высшій; небесный; небожитель, Богъ; — ср. ст. փահան высшій, величайшій.

Փրահան 'h փр нар. вверху; вверхъ.

Փրահան (b, h) ил. возносить, возвышать; относить 'h դիմի ինչ къ извѣстнымъ лицамъ Хр.; объяснять, выражать. производить Нерс. Благ., стр. 56.

Փրահան (b, h) с. отношеніе; сравненіе.

Փրահան (b, h) ср. ст. высшій; выше.

Փրահան (b, h) с. начальникъ.

Փրահան 'h փру предл. съ род. надъ Быт. 1, 2, 'h փ. իմ надо мною

Нерс. Благ., 'რ ქ *სიღ-*
იხუ попусту. напрас-
но *Исх.* 20, 7, 'რ ქ
სიღ о немъ (знаменія)
Объ еп. Иоан.; поверхъ
Матѳ. 21, 7; 'რ ქ *სი-*
ღი свѣтъ того, вслѣдъ
за тѣмъ, ქ *სი* 'რ ქ *სიღ*
სიღ произносить
„увы!“ за „увы!“, бе-
зумолкно вопить „о горе!
о горе!“ за что л., изъ-
за чего л. *Ф. О Муш.*,
на чемъ л. *Быт.* 1, 11;
на кого л. *Матѳ.* 21,
44; 'რ ქ *სიღ* пус-
кать, допускать.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. сѣдокъ.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. выс-
шій; небесный *Нерс.*

Благ., стр. 58.

ქ *სიღ* *предл.* съ *род.* надъ,
выше; ქ *სიღ* *стать*
выше кого л., возвышать-
ся надъ кѣмъ л.; 'რ ქ
надъ.

ქ *სიღ* (ბ, რ) *пр.* сѣ
бахромою; — с. бахрома
Нерс. Благ., стр. 57.

ქ *სიღ* кол. ч. шесть.

ქ *სიღ* (ბ, რ) *поряд.* ч.
шестой.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. споръ, со-
ра; 'რ ქ *სიღ* *спо-*
рить, сопротивляться *Объ*
еп. Иоан.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. камень.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. рана.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. жребій;
участь, удѣлъ; владѣніе,
эпархія; состояніе, званіе.

ქ *სიღ* *гл.* осуждать сѣ
род. на что л.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. горе; не-
счастье; страданіе.

ქ *სიღ* *этн. н.* грузины;
— *геогр. н.* Иверія, Гру-
зія.

ქ *სიღ* (ბ, რ) [*ქ*] *пр.*
раненый.

ქ *სიღ* с. свидѣтель; испо-
вѣдникъ, мученикъ.

ქ *სიღ* (ბ, რ) с. цер-
ковь, часовня во имя
исповѣдника, особенно на
гробахъ мучениковъ.

ქ *სიღ* *гл.* свидѣтельство-
вать *қ* сѣ *отл.* о комъ
л.; быть исповѣдникомъ,
мученикомъ.

ქ *სიღ* (ბ, რ) *с.* сви-
дѣтельство.

ქ *სიღ* *и* *რ* с. вредъ,
ущербъ, вина.

Հիւս (հ, ր) с. ручей; бо-
лото, стоячая вода.

Հիւս-է՛ն [իւսիւր] ил. от-

чуждать; уводить, отво-
дить; удалять.

Հիւս-է՛ն с. мшение.

8.

8 префикс отрицанія
въ прилагательныхъ.

Գիւսիւս (հ, ր) с. стѣс-
неніе, безпокойство, кри-
тическое положеніе, опас-
ность, агонія.

Գիւս-է՛ն нар. между тѣмъ,
пока.

Գիւս-ի пр. мерзкій.

Գիւսիւր (հ, ր) с. храмъ
Матѳ. 21, 23.

Գիւս, կիւս, կիւ, Կիւսիւր
ил. давать, Կիւսիւրիւս-
իւր ил. отвѣчать, ил.
Կիւսիւր исполнять прось-
бу; оставлять Обз еп.
Іоан.

Տիւս-ի, и этн. н. Таох,
Таохи;—геогр. н. Таоіа,
область.

Գիւս-է см. Գիւս.

Գիւս-է՛ն, (р)иւ ил. вести;
уносить, увозить.

Գիւս-իւր (Կիւս-իւր) с.
господинъ, отецъ дома; ве-
ликій князь: такъ назы-
вались главы каждого
изъ многочисленныхъ ар-
мянскихъ княжескихъ ро-
довъ.

Գիւս-իւր-ի, и с. муки, стра-
даніе.

Գիւս-է՛ն ил. мучить, истя-
зать; наказывать.

Գիւս-իւր-է՛ն ил. испровер-
гать; опрокидывать, ва-
лить; разрушать до ос-
нованія, сравнивать съ зем-
лею Арист. Ам.

Գիւս-իւր, Կիւ (Կիւ) с. зять.

Գիւս-իւր-իւր (հ, ր) поряд. ч.
десятый.

и. давать де-
сятину ѣ съ вин. съ че-
ю л. Матѳ. 23, 23.

с. ВОЛ-
ЧЕПЪ.

~~чужой~~ пр. чужой, дальній.

~~пригласи-тъ~~ и. СКЛОНЯТЬ-
СЯ (О ДНѢ).

ጥጥር/ጠጥር-ፈፈ, ለ ህ

**распростра-
нять, распрости-
рать** съ род. раски-
нуть надъ **къмъ л., ш.**
қашықу раскинуть ла-
герь.

бавленіе, нерѣшительность;
сомнѣніе, недоумѣніе; без-
помощность, затрудни-
тельное положеніе.

и. колебаться, сомнѣваться.

нар. безъ
ВИНЫ.

г. 1917, 1111 (1111) с. ГОДЪ.

с. стая (птицъ).

Директоръ геогр. н. Та-
руберанъ, Туроберанъ.

Смрнъ геогр. н. Таронъ.

ср. ст. безо-
бразнѣпій.

74¹ ш (h, h) пр. НОВЪЖ-

да, невѣдущій.

устьенная форма сю-
ва—

դիւրի, եւ (ւ) զ. մէտո, զտ.
առնում օտանաւիւնաւ.

$\frac{1}{\sqrt{2}} \sin(\theta)$ и (L, h) с. ВИДЪ.

зѣн]мъ-тѣ, / *гл.* ВИДѢТЬ; со-
зерцать *Хр.*; — *н. прич.*
видящій.

ґ-ґ' ґмъ с. ВИДѢНІЕ, ВИДЪ.

ԳԼՈՒԿ ՄԱ. ԳԼՈՒԽԵԼՏ.

явленіє; созерцаніє; наблюденіє; теорія.

лѣтъ и с. листъ, листокъ.

 пр. густолист-
венный.

ᠠᠭᠤᠨ (h, h) с. острие;
 копьё.

†*ky* [*mb+yp*] с. господинъ, государь *Матѳ.* 21, 29; хозяинъ, правитель *Ф. О Мушкетъ; Господь.*

Տիգրան — соб. им. Тигра-
нянъ, армянское имя
языческаго бога или бо-
гини влани и плодородія;
народныя сказанія объ
этомъ божествѣ Моисей
Хоренскій переработалъ
и перенесъ на армян-

скаго царя Тиграна I.
Տիգրէ и *ի* георг. н. Тигрь.

Ինչոր, и с. вселенная,
 міръ.

Ինչոր и *ի* пр. прослав-
 ленный въ міръ, всемір-
 ный.

Ինչոր [*и/и* + *и/и*] с. госуда-
 рья, госпожа; *Հանի*
զանի изгнать меня,
 государыню Нерс. Благ.,
 стр. 59.

Ինչոր и *ի* с. грязь.

Ինչոր нар. впрочемъ. и
 такъ; *и*. *и* вотъ еще.

Ինչոր [*и/и*] и. обладать
 съ род. чѣмъ л., господ-
 ствовать надъ чѣмъ л.;
и. 'и' *и/и* съ род. ов-
 ладѣть чѣмъ л.

Ինչոր, род. *и/и* *и/и*,
и/и с. день, въ
 противоположность но-
 чи, иначе см. *и/и*.

Ինչոր и *ի* с. не-
 вѣжество, неопытность.

Ինչոր и *ի* пр. печаль-
 ный.

Ինչոր пр. печальный.

Ինչոր пр. траурнаго
 цвѣта (черный).

Ինչոր и *и* (*и/и*) пр. слабый.

Ինչոր и *и* с. младенецъ
 Матѳ. 21, 16; отрокъ;
 юноша.

Ինչոր и

Ինչոր пр. грязный, *и/и*
и/и оскверняться; —
 георг. н. Тигмуть, *и/и*
и/и *и/и* на берегу рѣки Тигмута.

Ինչոր и *и* (*и/и*) пр. бездом-
 ный, разорившійся; обез-
 доленный; бѣдный.

Ինչոր и. насаждать Матѳ.
 21, 33.

Ինչոր и. управлять
 домоу; устраивать, за-
 вѣдывать.

Ինչոր и (*и/и*) с. домъ, фа-
 милія, родъ.

Ինչոր и (*и/и*) пр. род-
 ной: родовитый; благо-
 родный; — с., особ. во мн.
 ч. урожай Нерс. Благ.,
 стр. 57; барышъ.

Ինչոր и жечь, зажигать;
 стр. пылать, загорать-
 ся, горѣть.

Ինչոր и (*и/и*) с. стра-
 даніе; горе.

Ինչոր и (*и/и*) с. пеня,
 штрафъ.

Ինչոր пр. прич. см. *и/и*.

шл-л-л см. шл-
шл-л, шл с. домъ.
шл-л п и ш с. ростокъ; ра-
стеніе; садъ.
шл-л, шл (шл) с. хвостъ.

шл-л п=шл-л.
шл-л-л-л, шл с. горе.
шл-л-л-л ил. роптать ш с
отл. на кого л.
шл-л геогр. н. Тавръ.

8.

В предл. сз вин. къ, до;
этотъ предлогъ сз вин.
пад. въ русскомъ пере-
водѣ иногда передается
дательнымъ надежомъ,
шл-л-л-л говоритъ имъ.
шл-л-л ш (ш, ш) с. суша.
шл-л п и
шл-л п с. ограда.
шл-л-л-л, шл(ш) пр. же-
ланый; пріятный.
шл-л-л-л ил. желать.
шл-л-л-л-л, шл с. жела-
ніе; похоть, страсть, ш-
шл-л-л-л плотская
страсть.
шл-л с. боль, болѣзнь.
шл-л-л-л пр. полный бо-
лѣзней; немощный.
шл-л-л-л ил. сохнуть; за-

сыхать.
шл-л=шл" см. въ концѣ
словъ, начинающихся бук-
вою ш.
шл-л см. шл-л
шл-л-л ил. радоваться, ве-
селиться.
шл-л-л-л ил. вспыхивать,
озаряться.
шл-л ш с. показъ, 'ш шл-л
шл-л-л на показъ лю-
дямъ Матѳ. 23, 5.
шл-л-л пр. холодный.
шл-л-л-л-л, ш ил. показы-
вать; объяснять; — стр.
являться.
шл-л-л ил. сѣять, разсѣ-
вать; — стр. разсѣваться.
шл-л-л с. роса.

Փարպէղի *см.* Ղապար.

փռփռ-իւն, *հան* *с.* нѣга.

փռ-է՛ս *гл.* рвать; вырывать.

փռ-իւն *с.* перо.

փր-է՛ս *гл.* раскрывать; рас-
пускать; раскрываться,
распускаться (цвѣтѣу).
—*пр. прич.* փթթեալ
распустившійся.

Փիլիպոս *соб. им.* Филиппъ,
апостолъ.

փրէւրա (*հ,ի*) *и* *ի* *пр.*
приносящій, производя-
щій терніе.

փշ-է՛ս *гл.* размождать, раз-
бивать.

փրան *предл. сз род.* вмѣсто.

փրանիւն *с.* замѣститель;
равесникъ; преемникъ: փ-
առնեմ мѣнять, промѣ-
нять, զանձն փ. առնեմ
աշխարհին приносить
себя въ жертву странѣ;
— *предл. сз род.* вмѣсто
чего *л.*, փ. ապաշխար-
եցիւն вмѣсто того, чтобы
каяться; փոխանակ զի
за то, что.

փր-է՛ս *гл.* мѣнять, измѣ-
нять.

փրոցա (*հ,ի*) *с.* площадь
Нерс. Благ., стр. 58;

улица.

1 փռփռ-է՛ս *гл.* блистать,
сверкать.

2 փռփռ-է՛ս *гл.* плести, вить,
փռփռեցիւն 'ի փրջա-
ւոր *Нерс. Благ., стр.*
57.

փյլ *и* *ի* *с.* забота; дѣя-
тельность; поспѣшность.

փյլի *пр.* старательный;
дѣятельный, скорый; —
нар. старательно; дѣя-
тельно; скоро.

փր-է՛ս *гл.* копать.

փրջ-է՛ս *гл.* пытаться *Вид.*
см.

փրանիւն *нар.* поспѣшно.

փրանիւն *гл.* спѣшнить.

փրանիւն *нар.* поспѣшно.

փր-լ *с.* терніе.

փր-ր, ուն (*ու* *род.*) *пр.* ма-
лый; փ. մի немного, нѣ-
сколько.

փր-իւն (*ու*) *пр.* ма-
ленькій.

փր-է՛ս *гл.* освобождать; спа-
сать, искупать; —*стр.* ос-
вобождаются; спасаться;
быть искуплену.

փրէւրա (*հ,ի*) *с.* Спаси-
тель.

փրկել — *խն* с. спасе-
ніе.

փրկելահ ш (*б, в*) пр. спа-
сительный; Спасителейъ.

Փոստոս соб. им. Постосъ
или Фаустъ Византійскій
(*Բուզանդար*), исто-
рикъ IV вѣка; изъ его

труда *Բուզանդար*
Պատմութիւնք взяты
дѣтъ статьи Хрестома-
тіи — десятая (Спб. изд.,
стр. 179, гл. XX) и
одиннадцатая (Спб. изд.,
стр. 225 — 226, гл. V III
и IX).

Ք.

Քակել гл. разстраивать;
разрушать; съ отл. от-
торгать; уничтожать *Нерс.*
Ламбр.

Գահապետ *ի* и ш (*б, в*)
с. первосвященникъ.

Գործ ш (*б, в*) с. городъ.

Գոյն — *հ* — *հ*, *Կայ* гл. ал-
кать; голодать.

Կար, *պլ*, — *պլք*, *պլն*
пр. сладкій; пріятный;
мягкій, кроткій.

Կարայ *ի* пр. съ прі-
ятнымъ голосомъ.

Կարան — *ի* пр. пріятно
распѣваемый.

Կարան — *ի* пр. сладко-
дышашій, тихо дующій,
Իքարան — *ի* ш — *ի*
отъ тихаго, легкаго ду-
новенія вѣтерка.

Կար пр. сладенькій;
пріятный; мяконецкій; ле-
гонькій; — нар. сладко;
пріятно; мяконецко, ле-
гонько.

Կարել — *ի* — *ի*, *Կան* с. сла-
дость; удовольствіе.

Կան — *ի* гл. оцѣживать; про-
цѣживать, пропускать *ի*
съ вин. черезъ что л.
Поуч. св. от.

вслѣдствіе изступленной
мстительности.

² բէն см. բեն.

բէն см. բեն.

բէն с. религія (персид-
ская); въ Венец. изда-
нии Езника, равно въ
Словарь Мехитарис-
товъ б остается и въ
неударенномъ слогѣ.

բեն см. бэн.

բեն шн (пн и рн) с.
потъ; трудовой потъ,
тяжкій трудъ.

բեն-т, б с. воскресія;
бахрома.

բեն-тс и. изслѣдовать; -
н. прич. բենող изслѣ-
дователь.

бн и

բն прит. м. твой, см.

բն.

բն, բն и բн, բр, բрр,
բрр с. сестра.

բн с. сонъ.

բն-ն-ն-ն-ն-ն, бнн с. хри-
стіанство, բ-ն-ն-ն-н-н-н
христіанская вѣ-
ра.

բն-н-н-н-н-н соб. им. Хри-
стость.

բն-н-н-н-н-н пр. сильный
во Христѣ.

բն-н-н-н-н-н (б, р) пр.
христіолюбивый.

բն-н-н-н-н-н пр. данный
Христомъ.

բн-н-н-н-н и. любоваться;
восхищаться.

բн-н-н-н-н и б с. шафранъ.

բн-н-н-н-н с. покрывало; вуаль.

Ահ=0.

Ահ-հ-հ-հ и. помогать.

ահ-հ-հ-հ б с. польза.

ահ-հ-հ-հ-հ (б, р) пр. по-
лезный; -ср. ст. ահ-հ-հ-

հ-հ-հ-հ-հ полезный, весьма
полезный.

ահ-հ-հ-հ-հ с. воздухъ; вѣтеръ
Арист., Нерс. Благ.

шлгшлр *р* *пр.* кружащійся, шествующій по воздуху, птица.

шлгшл *и р* *с.* овечья шекура, овчина.

шлгшл *ш (л,р)* *и р* *с.* мѣсто ночевки; страннопріимный домъ; пріютъ; жилище.

шлгшл *с.* змѣй.

шлгшл *с.* злодѣяніе, зло.

шлгшл *ш (л,р)* *пр.* другой, чужой; чужестранный; незнакомый *Обз еп. Иоан.*; чуждый.

шлгшлшл *шл, блшл* *с.* чужбина.

шлгшл (*шл*)шлр день, шлшлр сегодня, нынѣшній, настоящій, шлшл *дшл*

шлгшл *шлшлшлшл* до настоящаго времени.

шлгшлшл *ш (л,р)* *с.* судьба; роковой часъ, смертъ.

шлгшлшл *ш (л,р)*, *особ. во мн.* ч. *с.* образъ, шлшлшл *сз* род. по подобію, какъ; обычай; законъ; религія.

шлгшлшл *ш (л,р)* *с.* образчикъ, примѣръ, шлшлшл *ршшл* какимъ образомъ, какъ.

шлгшлшлшл *ш (л,р)* *с.* законный; воздержанный *М. Хор. О Тигр.*

шлгшлшлшл *ш (л,р)* *с.* дѣвица.

шлгшлшлшл *шл.* благословлять.

шлгшлшлшлшл *шл, блшл* *с.* благословеніе, слава, осанна *Матѳ. 21, 9.*

К О Н Е Ц Ъ .

***) Дополненія и поправки къ Словарю:**

и

<p>иш-иш (и, и) с. супругъ, -га. иш с. иш-иш.</p>	<p>иш, иш (иш) и иш (и) с. берегъ, с. иш-иш.</p>
---	--

р

<p>иш-иш пр. постоянный, вѣрный, преданный.</p>	<p>иш-иш с. иш-иш, с. подлежащимъ изъятію и.</p>
---	--

т

<p>иш-иш въ значеніяхъ этого слова употреблено об- ластное, по происхож-</p>	<p>денію турецкое, слово катеръ вмѣсто лоша- ка.</p>
--	--

л

иш-иш с. иш-иш.

л

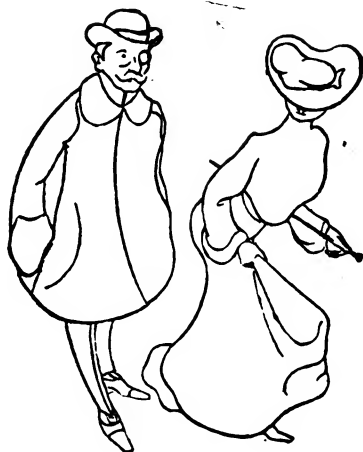
иш-иш с. иш-иш.

***) Другіе пропуски, если они окажутся, вмѣстѣ съ опечатками Словаря будутъ указаны въ Грамматикѣ.**

10

Комары и Осы

Выпускъ 1

СПБ. 1903

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 24 января 1903 г.

Типографія Н. Н. Клобукова, Пряжка, д. № 3 -- 1.

КОМНАТЫ ХОЛОСТЯКА.

Самоваръ.

Въ небольшомъ селѣ около уѣзднаго города проживаетъ мужичекъ. Когда онъ проходитъ въ городъ на рынокъ, то проходитъ мимо дома купца. Въ открытое окошко онъ видитъ такую картину: стоитъ столъ, на столѣ самоваръ, купецъ сидитъ, чай пьетъ, купчиха на гитарѣ играетъ, соловей въ клѣткѣ поетъ. Страшно ему эта картина понравилась. Думаетъ, хотъ маленькій самоваръ, небольшой, хотъ подержанный, а куплю. Накопилъ три цѣлковыхъ, отправился на рынокъ. Проходитъ опять мимо дома купца, опять видитъ ту же картину, умиляется и заходитъ за здоровье купца стаканчикъ выпить. Выпиваетъ стаканъ, другой, третій. Отъ самовара остается только одно воспоминанье. Но ему хочется рассказать кабатчику, зачѣмъ онъ, собственно, въ городъ шелъ.

— Я сейчасъ это, Микололай Михалычъ, мимо купцова дома шелъ. Тамъ окошко отворено, такъ мнѣ въ окошко то, понимаешь ты, все видать. Смотрю это я — столъ на четырехъ ножкахъ стоитъ, самоваръ на немъ стоитъ, это кранъ расписной, здоровенный; конфорка съ пуговкой... самоваръ это шипитъ, а купецъ на гитарѣ играетъ, купчиха чай пьетъ, а соловей, птичка Божія, въ клѣткѣ сидитъ и таково это жалобно заливается... ти-ти-ти-ти. Дай-ко еще, Микололай Михалычъ, стакашку.

Выпилъ.

— Я смотрю это, Микололай Михалычъ, вѣдь окошко то отворено, мнѣ въ окошко-то все видать. Смотрю это, самоваръ на четырехъ ножкахъ стоитъ, конфорка съ пуговкой, кранъ расписной, здоровенный, столъ это на емъ шипитъ, а купецъ, птичка Божія, сидитъ чай пьетъ, купчиха на гитарѣ играетъ и таково это жалобно зали-

вается тю-тю-тю... а соловей въ клѣткѣ сидитъ, свиститъ, на столѣ играетъ. Дай-ка мнѣ, Миколай Михалычъ, еще, братъ, стакашку.

Выпилъ.

— Мнѣ, вѣдь, Миколай Михалычъ, въ окошко-то все видать, потому окошко отворено. Смотрю это я, понимаешь, гитара на четырехъ ножкахъ стоитъ, кранъ расписной, купчиха на столѣ сидитъ, шипитъ, купецъ это на конфоркѣ играетъ, а соловей, птичка Божія, въ клѣткѣ чай пьетъ и таково это жалобно заливается ти-ти-ти-ти... Я, братъ Миколай Михалычъ, все видалъ въ окошко... Ты думаешь я вру? Я, братъ, не вру, а потому окошко отворено, мнѣ въ окошко, братъ, все видать. Смотрю это, братъ, купецъ, птичка Божія, на четырехъ ножкахъ на соловѣй играетъ, гитара сидитъ на купчихѣ, шипитъ. а конфорка на пуговкѣ въ клѣткѣ играетъ и таково жалостно заливается тю-тю-тю-тю!... Мнѣ, братъ, въ окошко-то все видать....

П о н я л ъ.

На занятіяхъ въ ротной школѣ офицеръ объясняетъ нижнимъ чинамъ пользу грамотности и, какъ доказательство своихъ словъ, приводитъ пословицу:

„Ученье—свѣтъ, неученье—тьма“.

— Сидоровъ! Понялъ, что значить: „ученье—свѣтъ, неученье—тьма“.

— Такъ точно, ваше благородіе!

— Ну, скажи, какъ ты это понимаешь... Объясни своими словами...

— А такъ что, ваше благородіе, что когда, значить, чуть свѣтъ, такъ насъ и на ученье, какъ темно ученья не полагается...

— Говори громче, вѣдь ты знаешь, что я плохо слышу.

— Да, когда тебя бранишь, такъ ты ничего не слышишь, а когда спишь да я въ карманъ за деньгами полѣзу, такъ это ты сейчасъ слышишь!

- Что это вы такъ скоро замужъ вторично вышли?
— Соскучилась: не съ кѣмъ ругаться было.

Страница.

Страница шепеляво рассказывает московской купчихѣ, окруженной приживалками съ собачкой на рукахъ, о томъ, гдѣ и когда она побывала. Всѣ внимательно ее слушаютъ, за исключеніемъ великовозрастнаго сына купчихи, гимназиста, который углубился въ чтеніе интереснаго романа: „Клятва въ подземномъ коридорѣ или отъ лысины не уйдешь“.

Страница продолжаетъ рассказъ..

— Всюду, матушка моя, я побывала, всюду... сподобилась, матушка... на Аюнь-гору взбиралась, до Русалима съ посохомъ ходила, пупъ земли видала, въ Соловахъ бывала, на Кіевъ-городъ лазила, ко всѣмъ гробамъ прикладывалась, во всѣхъ лавріяхъ, матушка, тоже побывала, сподобилась...

Гимназисту надоѣло слушать и онъ, бросивъ книгу, задаетъ вопросъ страницѣ:

— Ну, а Сару Бернаръ видала?

— Какъ-же, красавецъ мой писанный, сподобилась... Въ Соловейцкой лавріи рядышкомъ лежатъ,—вотъ этакъ лежитъ Сарочка, а рядомъ съ ней Бернарочка... сподобилась, родненькій, прикладывалась!...

На базарѣ.

Старуха въ ветхомъ салопѣ.

— По чемъ, голубчикъ, индюшки-то эти?

— Чего прицѣняешься-то? Вѣдь не купишь!..

— Да нешто бѣдному человѣку ужъ и прицѣниться нельзя!.. Даже этого удовольствія, ради такого праздника, лишаютъ!..

— Проклятое животное! Я думала, что это мой мужъ!

— Опять у тебя кумъ наскандалилъ. Я тебя научу, какъ кумовьевъ заводить!

— Матушка-барыня! сдѣлай милость! научи! а то у меня, что ни кумъ, то пьяница.

* * *

— Ну, какъ поживаешь? Что дѣлаешь?

— Бросилъ журналистику, сталъ торговать платьемъ.

— Много продалъ?

— Пока только свое.

* * *

— Ты теперь самъ видишь, что за личность нашъ сосѣдъ! Мы ему давали kota мышей ловить, а онъ насъ на свои журфиксы и приглашать не думаетъ! Вотъ и оказывай людямъ услуги!

* * *

— Никого безъ меня не было?

— Какой-то молодой человекъ былъ-съ.

— Гм... Онъ ничего у меня не бралъ?

— Никакъ нѣтъ-съ, барыню за талію брали-съ.

- Сколько тебѣ стоило устроитъ твою новую квартиру?
— Двухъ старичковъ...
-

Хорошее мѣсто.

- У меня, матушка, двое дѣтей, одинъ изъ нихъ въ академіи.
— И хорошее мѣсто занимаетъ?
— Да, очень видное... въ банкѣ со спиртомъ.
-

BT

